

Moving Map

Rzeszów 2029
European Capital of Culture

Candidate
City

Preselection
Bid Book

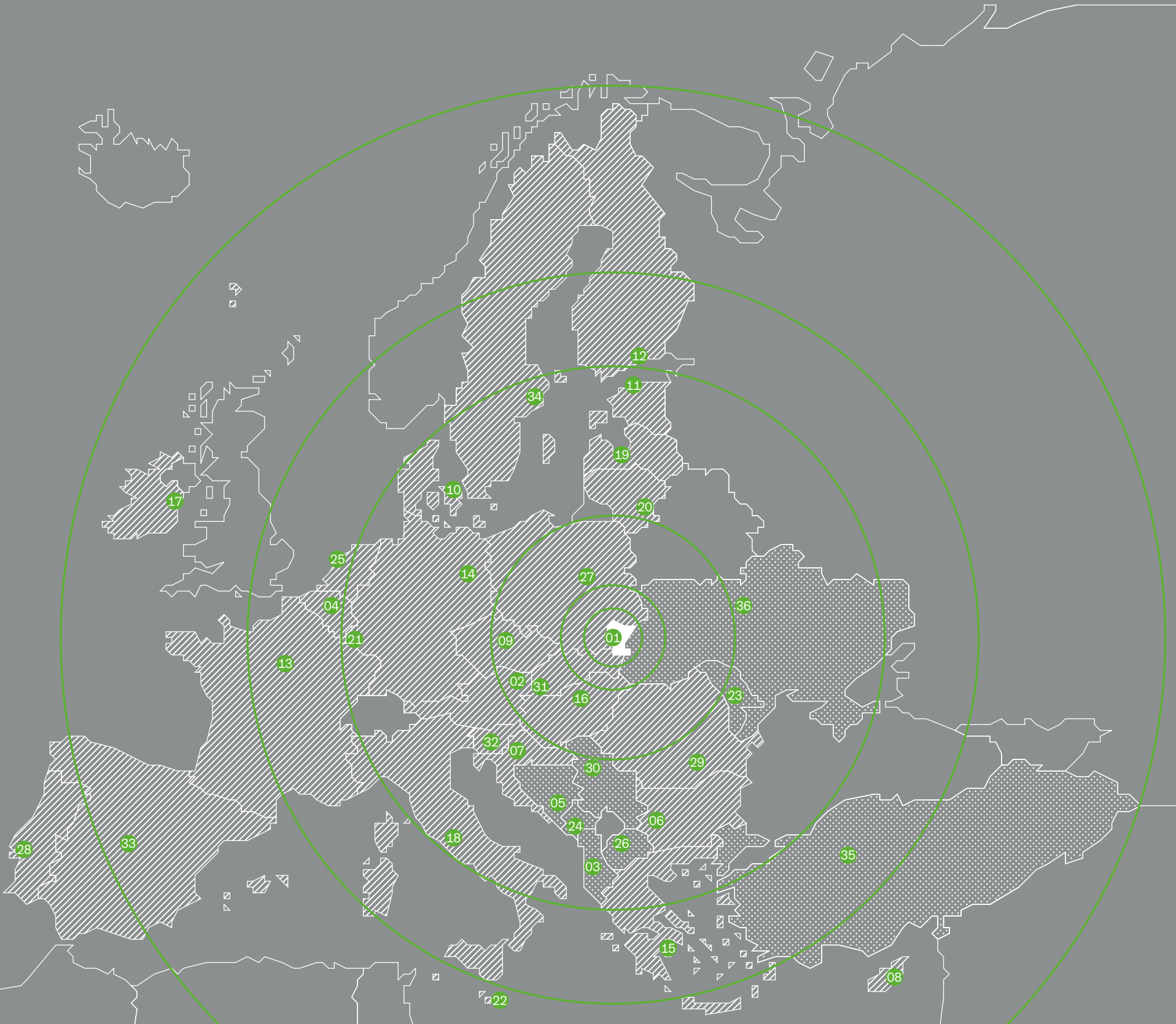
Rzeszów at the core
becoming the
barycenter of Europe
today and tomorrow

ITEM	CAPITAL
01	Rzeszów
02	Vienna
03	Tirana
04	Brussels
05	Sarajevo
06	Sofia
07	Zagreb
08	Nicosia
09	Prague
10	Copenhagen

ITEM	CAPITAL
11	Tallinn
12	Helsinki
13	Paris
14	Berlin
15	Athens
16	Budapest
17	Dublin
18	Rome
19	Riga
20	Vilnius

ITEM	CAPITAL
21	Luxembourg
22	Valetta
23	Kishinev
24	Podgorica
25	Amsterdam
26	Skopje
27	Warsaw
28	Lisbon
29	Budapest
30	Belgrade

ITEM	CAPITAL
31	Bratislava
32	Ljubljana
33	Madrid
34	Stockholm
35	Ankara
36	Kyiv

Zmienność świata to norma. Są jednak miejsca, w których świat drży bardziej intensywnie. W których linie granic państw i sojuszy przesuwały się częściej. W ślad za tym kultury i mentalności mieszają się wciąż na nowo, tworząc tygry różnorodności o coraz to innych proporcjach. I tak od wieków. My, rzeszowianie, mieszkamy w takim właśnie miejscu. Na styku wpływów Wschodu i Zachodu, ale też w orbicie oddziaływania naszych sąsiadów z południa.

Przez kilka ostatnich dziesięcioleci, po upadku komunizmu i kolejnym poruszeniu mapy świata, na powrót kształtowaliśmy naszą tożsamość. Identyfikując się z wolnościowym Zachodem chcieliśmy jak najszybciej dorównać mu poziomem życia. Ale Wschód nie pozwolił o sobie zapomnieć i boleśnie przypominał o swoim istnieniu wraz z wybuchem okrutnej i niesprawiedliwej wojny w sąsiedniej Ukrainie.

Choć toczy się ona od prawie dziesięciu lat, długo nie odczuwaliśmy pełni jej grozy. W przybyszach z Ukrainy, wolno wsączających się od 2014 roku w nasze miasto, widzieliśmy przede wszystkim ludzi szukających lepszych warunków życia. Dla nich to my byliśmy Zachodem.

Zmieniliśmy postrzeganie tej wojny dopiero w 2022 r., gdy przeobraziła się w „pełnoskalową”, jak zwykli ją określać eksperci, a naszą wschodnią granicę zaczęły przekraczać miliony osób szukających bezpiecznego schronienia. W zderzeniu z ich wielowymiarowym cierpieniem odkryliśmy w sobie pokłady empatii i sprawczości, o które nawet siebie samych nie podejrzewaliśmy. Otworzyliśmy drzwi naszych domów i mieszkań. Zmieniliśmy je w przystań bezpieczeństwa.

Poruszona w konsekwencji rosyjskiej agresji mapa europejskiego kontynentu okazała się źródłem całej kaskady poruszeń – od indywidualnego drgnienia serca w reakcji na krzywdę drugiego człowieka, po masowe społeczne poruszenie w geście solidarności z poszkodowanymi. Rzeszów stał się w Polsce i w Europie swoistym centrum, zarazem symbolem takich drgnień i takiego poruszenia. Okazywanych zarówno tym, którzy do nas napływali, jak i tym, którzy z konieczności pozostali po tamtej stronie granicy, w oczekiwaniu na każdą możliwą formę wsparcia pozwalającą odeprzeć atak agresora. Prezydent Ukrainy docenił to, co robiliśmy, i przyznał nam, jako pierwszemu miastu w świecie, tytuł „Miasta Ratownika”.

Dziś chcemy dzielić naszą obecność w Zjednoczonej Europie z Ukrainą. I chcemy, by nasz głos wybrzmiał z całą mocą: to, za czym się opowiadamy, czego strzeżemy i co zapewniamy, to życie, ciepło, pomoc i wolność.

Drodzy Przyjaciele Wolności!

[...] Miliony z nas, ukraińskich kobiet, zostały wypędzone z domów i rozrzucone po świecie – z walizkami, do których musiałyśmy nagle spakować wszystkie nasze nadzieje.

Tak jak wy nad Wisłą i Sekwaną, uwielbiałyśmy słuchać dźwięków jazzu i pić prosecco w Ogrodzie Botanicznym na wzgórzach nad Dnieprem w Kijowie – a teraz kontynuujemy naszą codzienną krucjatę, dla siebie oraz dla naszych sióstr bliźniaczek w Warszawie, Berlinie, Sztokholmie, Helsinkach [...]

Wiele już przeszłyśmy.

Ale czujemy, że nadszedł czas, aby w końcu rozpakować nasze walizki i podzielić się tym, co jest w środku, z nami i z wami, którzy pomogliście nam w tej wojennej podróży.

Wreszcie mamy miejsce, gdzie możemy spotkać się jako duża rodzina i opowiedzieć o wszystkim, co nam się przydarzyło, a także zastanowić się, jak sprawić, byśmy jutro wszyscy żyli w lepszym, bezpieczniejszym świecie. Porozmawiajmy na naszym wspólnym portalu i w mediach społecznościowych. Dołączcie do naszej wspólnoty.

Z poważaniem,
Maria Górską, Redaktor Naczelna Sestry.eu

Przytoczone obok wezwanie zespołu magazynu „Sestry” ukaże się 18 września 2023 r., zapoczątkowując działalność serwisu, którego partnerem jest miasto Rzeszów. Kryzys polityczny za wschodnią granicą jest dla nas kolejnym poważnym poruszeniem, w niedługim czasie po ogólnoswiatowej pandemii COVID-19. Chcemy przekuć owe tragiczne zdarzenia w długofalową transformację miasta, wykorzystując przyjętą strategię zrównoważonego rozwoju sektora kultury.

Ta strategia zasadza się na przekonaniu, że kultura jest narzędziem pozytywnych zmian i stanowi najsolidniejszy fundament pod europejskie obywatelstwo i silne zakorzenienie europejskich wartości w społecznościach lokalnych. Jest językiem, który w czasach kryzysów, zagrożeń, wojen i konfliktów przepływa ponad podziałami i stawia na pierwszym miejscu to, co łączy nas wszystkich jako ludzi. Jest siłą, która daje ludziom nadzieję na lepszą przyszłość.

Jako mieszkańcy Rzeszowa i regionu pragniemy wstąpić w historię naszych gości, komunikować im nasze i pamiętać o nich. Takie opowieści nadają sens naszemu życiu. Stanowią – jak stwierdził Roland Barthes – istotę naszej kultury. Rzeszów chce być najbardziej gościnnym miejscem dla takich narracji.

P01 Dlaczego Wasze miasto chce wziąć udział w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury?

POZ.	DIAGNOZA	WYZWANIA, PRZED JAKIMI STAJEMY	WARUNKI DLA POMYŚLNEGO PRZEZWYCIĘŻENIA NAPOTKANYCH WYZWAŃ
01	Dynamiczna zmienność liczby mieszkańców	RESILIENCE AND PEACE Kultura wzmacniająca rezyliencję społeczności Kluczowa wartość: FREEDOM	Mieszkańcy będą zadowoleni z życia w mieście i będą się czuć bezpiecznie (potwierdzimy to badaniami).
02	Brak stałego modelu współpracy międzynarodowej	TRUST SHARE Kultura wzmacniająca więzi, partnerstwa i współpracę Kluczowa wartość: KIND TO PACT	W 2029 roku 50% projektów z dziedziny kultury powstanie w partnerstwie międzynarodowym oraz utrzymamy go na poziomie 25% w procesie wieloletnim.
03	Niewystarczające systemowe podejście do edukacji kulturalnej	RZESZÓW PLUS CULTURE / EUROPE PLUS CULTURE Kultura „poruszeń” w obszarach świadomego odbioru i tworzenia treści kulturowych oraz udziału w europejskim obiegu kultury Kluczowa wartość: MOVE TO CHANGE	Każdego roku będziemy zwiększać o 10% wsparcie finansowe dla niezależnych inicjatyw i projektów w dziedzinie kultury. Wprowadzimy pilotażowe, nowatorskie modele zarządzania w kulturze, np. spółdzielnie. Zapewnimy systemowe praktyki o charakterze rezydencji dla artystów, twórców i menedżerów europejskich.
04	Niewystarczające warunki dla rozwoju twórców	CREATIVE OASIS Kultura tworzona w warunkach sprzyjających zarówno twórcom, artystom i kreatorom, jak i publiczności Kluczowa wartość: INNOVATION	Zwiększymy przestrzeń dla kultury i dostęp do aktywności kulturalnych, społecznych i edukacyjnych.
05	Niski poziom świadomości w zakresie rozwoju zrównoważonego, szczególnie na polu ekologii w kulturze	BALANCE Kultura odpowiedzialności w świetle zarówno lokalnych, jak i globalnych wyzwań cywilizacyjnych, społecznych: zmiany klimatyczne, ochrona środowiska naturalnego, bezpieczeństwo, edukacja Kluczowa wartość: BALANCE	Do roku 2029 wypełnimy zobowiązania zawarte w projekcie NetZeroCity 2030 w obszarze kultury; uwzględnimy to zobowiązanie w Kontrakcie Klimatycznym; wprowadzimy system monitorowania śladu węglowego dla wydarzeń kulturalnych inicjowanych w ramach ESK.

Jesteśmy gotowi do działania

Poruszenie spowodowane potrzebą niesienia pomocy ludziom w potrzebie, jego skala oraz fakt, jak sobie z nim poradziliśmy, obudziły naszą odwagę do realizowania rzeczy wielkich. Wiemy, że zarówno instytucje, jak i mieszkańcy są gotowi, aby stawiać czoła ambitnym i wymagającym wyzwaniom.

Jesteśmy gotowi, bo mamy odpowiedni potencjał i należyte doświadczenie w realizacji różnorodnych wydarzeń. Świadczą o tym takie fakty:

- A Każdego roku organizowanych jest w mieście ponad 1200 wydarzeń kultury (w tym ok. 90 o zasięgu międzynarodowym, blisko 80 o zasięgu ogólnopolskim i ponad 100 o zasięgu regionalnym).
- B W systematyczny sposób rozwijamy swoje menedżerskie umiejętności i dzięki temu potrafimy fachowo zorganizować całoroczny program o skali ESK.
- C Uczymy się od innych i stale doskonalimy sposób planowania i organizowania naszych kluczowych wydarzeń kulturalnych – w oparciu o taki model działania przygotujemy m.in. Wschód Kultury – ESK'29.
- D Przeprowadziliśmy głęboką diagnozę potrzeb, zidentyfikowaliśmy problemy, mamy zdefiniowany długofalowy plan strategiczny i operacyjny.
- E Posiadamy i zapewnimy istniejącą i nową infrastrukturę, przestrzenie, które staną się miejscami organizacji wydarzeń kulturalnych, pracy artystycznej oraz działań włączających.

Chcemy podzielić się z resztą Europy swoimi kulturalnymi odkryciami i poruszeniami w sferze wartości oraz wspólnie budować bogactwo kulturowe naszego kontynentu.

Otoczenie bezpośrednio niejedno ma imię: lokalne, regionalne, międzynarodowe

Do realizacji projektu ESK 2029 zostaną zaproszone podmioty prowadząca i rozwijająca swoją działalność w otoczeniu Rzeszowa: lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.

Rzeszów tworzy wraz z czternastoma sąsiednimi gminami Stowarzyszenie „Rzeszowski Obszar Funkcjonalny”. Z gminami współtworzącymi ROF podpisaliśmy list intencyjny w sprawie współpracy przy realizacji programu ESK, przewidujący m.in. wspieranie udziału lokalnych artystów i publiczności.

Rzeszów jest stolicą województwa podkarpackiego. Związane z nim wielowiekowe dziedzictwo materialne i niematerialne obejmuje tradycje przemysłowe, urbanistyczne i architektoniczne. Stolica regionu zawsze promieniuje bogactwem jego dorobku i atrakcji, a pełniąc tę rolę promuje swoje otoczenie i przyczynia się do jego rozkwitu.

Rzeszów jest również bramą do pobliskich Karpat, które urzekają wspaniałą naturą, ale skrywają również skarby architektury drewnianej, przede wszystkim świątynie, z których wiele zostało wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Wpis na tę listę ma wymiar transgraniczny i obejmuje również cerkwie w Ukrainie.

Nasze starania o tytuł ESK spotkały się z oficjalnym wsparciem ze strony samorządu województwa podkarpackiego, który jest organizatorem instytucji kultury lub współprowadzi takie instytucje w regionie, a także w Rzeszowie. Uwzględnienie ich oferty w programie ESK jest dla nas czymś oczywistym.

Nasze relacje transgraniczne w ramach otoczenia międzynarodowego uwzględniają partnerów ze Słowacji i Ukrainy. W Słowacji partnerem Rzeszowa jest miasto Koszyce, czyli Europejska Stolica Kultury sprzed 10 lat.

Na wschodzie otoczenie międzynarodowe przedstawia się szczególnie interesująco ze względu na sześć miast partnerskich Rzeszowa w Ukrainie. Jeszcze większa jest liczba miast ukraińskich (dziesięć), które odpowiedziały pozytywnie na nasze zaproszenie do współpracy w ramach projektu ESK. W tym kontekście wielce obiecujący jest projekt SCALANIE 4 STOLICE KULTURY ECoC Art Combining, w ramach którego planowana jest ekspozycja malarskiej kolekcji Dąbskich w punktach osi partnerstwa, jakimi są Kraków, Wrocław, Rzeszów i Lwów.

Architektura miasta

W przestrzeni Rzeszowa, stolicy Podkarpacia, spotykają się średniowieczne założenia urbanistyczne (Rynek) z barokowymi, secesja sąsiaduje z drzwiami w drzwiach z neogotykiem, a znakomity modernizm z art déco. Ubiegły wiek pozostawił ślady socrealistyczne.

Najstarszą zachowaną budowlą w Rzeszowie jest kościół farny pw. św. Wojciecha i Stanisława. Dworki, kamienice i wille oraz budynki użyteczności publicznej reprezentują różne style i epoki. Najbardziej rozpoznawalnym zabytkiem Rzeszowa jest zamek. Obecny obiekt został wzniesiony na początku XX w., na fundamentach zamku pochodzącego z czasów rodów Ligęzy i Lubomirskich, a zbudowanego na przełomie XVI i XVII w. W XX w., podczas wojny i okupacji, zamek stał się miejscem kaźni dla wielu tysięcy Polaków. W latach PRL-u, zwłaszcza w okresie stalinizmu, był miejscem tortur i egzekucji członków opozycji. Od 1981 r. jest siedzibą sądu okręgowego. Obecnie trwa procedura przejęcia obiektu przez samorząd oraz przeznaczenia go na cele kulturalne. W ramach „poruszenia pamięcią” chcemy odczarować ogólnospołeczny odbiór obiektu, przywrócić mu dawną świetność i idee rodów Ligęzy i Lubomirskich (projekt LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE).

Rzeszów nazywano niegdyś galicyjską Jerozolimą, jako że do 54% jego mieszkańców stanowili Żydzi. Stąd w mieście liczne budynki z nimi związane, w tym synagogi.

W centrum miasta jest również zlokalizowana Stara Parowozownia, w której mieści się m.in. hala wachlarzowa oraz schron przeciwlotniczy. Niegdyś szczyt techniki, dzisiaj jest to niszczący, zaniedbany teren, który w ramach „poruszenia przestrzenią” chcemy przywrócić mieszkańcom i przeznaczyć na cele kulturalne (projekt CULTURAL STATION).

Rezonująca mozaika kultur

Losy miasta i regionu powodowały, że przez stulecia przenikały się w nim wpływy różnych narodowości, grup etnicznych oraz wyznań. Wpływ na rozwój i kulturę Rzeszowa mieli: Polacy, Rusini, Żydzi, Romowie, Niemcy czy Ormianie. Schronienie znaleźli tu również uciekający z wojennej pożogi polscy mieszkańcy Wołynia, Wileńszczyzny czy okolic Lwowa. Ostatnio – z każdego zakątka Ukrainy.

Miasto różnych gatunków muzyki i wybitnych artystów

Miasto obfituje w festiwale, koncerty i konkursy różnych gatunków muzyki współczesnej (jak jazz, blues, rock, pop, reggae czy muzyka alternatywna) i muzyki klasycznej (jak symfoniczna, fortepianowa, organowa, chóralna). Część cyklicznych wydarzeń muzycznych inspirowana jest twórczością artystów związanych z naszym miastem. Są to m.in.: Tomasz Stańko, światowej sławy trębacz jazzowy; Tadeusz Nalepa, uważany za ojca polskiego bluesa; oraz Anna German, zdobywczyni wielu nagród na festiwalach wokalnych w Polsce

i Europie. Z Rzeszowem związani byli także dwaj wybitni muzycy klasyczni, obaj uhonorowani tytułem Honorowego Obywatela Miasta: Wojciech Kilar, znakomity kompozytor muzyki filmowej, i Adam Harasiewicz, zwycięzca V Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w 1955 roku. Muzyka klasyczna (koncerty, festiwale) jest ważnym elementem profilu kulturowego miasta.

W Rzeszowie urodzili się wielcy reformatorzy współczesnego teatru: Józef Szajna i Jerzy Grotowski. W pobliskim Wielopolu Skrzyńskim przyszedł na świat kolejny znakomity reżyser i scenograf – Tadeusz Kantor. Ważnym elementem profilu kulturowego miasta są wydarzenia teatralne i wydarzenia inspirowane sztuką dramatyczną.

Co łączy Rzeszów z amerykańskim Hollywood? Osoba Freda Zinnemanna, urodzonego w Rzeszowie reżysera, scenarzysty i producenta, zdobywcy czterech Oscarów. Życzeniem jego syna i wnuków jest wystawienie pamiątek pop ojcu i dziadku w Rzeszowie.

Teraz kultura kreatywna

Rzeszów – jak przystało na miasto promujące się hasłem: „stolica innowacji” – charakteryzują: innowacyjny przemysł, zarządzanie, nauka i technologia, a także architektura, kultura i sztuka. Na uwagę zasługują również udane inwestycje międzynarodowe, angażujące zarówno biznes, jak i kulturę, tworzące bazę dla rozwoju przemysłów kreatywnych i kultury. Są to przede wszystkim firmy tworzące gry komputerowe. Kolejną branżą kreatywną, która kwitnie w Rzeszowie, jest produkcja i montaż filmowy. Oferta akademicka kierunków artystycznych Rzeszowa i regionu jest bogata.

P04 Przedstaw założenia programu, który zostałby uruchomiony w przypadku, gdyby mianowano miasto Europejską Stolicą Kultury.

Program kulturalny Rzeszowa jako Europejskiej Stolicy Kultury 2029 będzie powiązany z wątkami odpowiadającymi koncepcji czterech rodzajów symbolicznych „poruszeń” w sferach postaw oraz wartości. To one pozwalają zaproponować silną, zintegrowaną, przyszłościową odpowiedź na aktualne wyzwania geopolityczne, takie jak wojna, migracja, inflacja, kryzys gospodarczy i napięcia społeczne. Wszystkie bezpośrednio wpływają na społeczność Rzeszowa i na przestrzeń miasta, uzasadniając metaforę „poruszonej mapy”.

„Poruszenie Pamięcią” ma kluczowe znaczenie dla odkłamywania przeszłości: przywracania należnej podmiotowości tym, którzy tworzyli naszą część świata i jego kulturę, a których wkład w jej tworzenie umniejszamy lub pomijamy. Poruszanie pamięcią to inaczej „odpominanie”, proces wymagający wysiłku, niezbędnego do tego, aby faktom, które wyparliśmy, stłumiliśmy, przywrócić miejsce w świadomości indywidualnej i zbiorowej. Odbudowanie żywej pamięci o rzeszowskich Żydach, odzyskanie pamięci o kobietach tworzących kulturę Rzeszowa czy o właścicielach miasta i ich zasługach dla jego kultury, to najważniejsze obszary tego poruszenia.

„Poruszenie Sensem” to wykorzystanie sztuki jako medium do poruszania ważnych kwestii społecznych i politycznych, a także promowanie wolności twórczej i wspieranie dialogu międzykulturowego. Oznacza interdyscyplinarność i nowe formy sztuki. W tym obszarze chcemy skupić się na wielokulturowości Rzeszowa. Na przywróceniu etosu pogranicza jako miejsca, gdzie zacierają się granice, w tym kulturowe. Idea poruszenia sensem dotyczy też pracy nad reinterpretacją tradycyjnych idei i poszukiwaniem form dla ich nowego wyrazu za pomocą nowych technologii, nowatorskich sposobów budowania relacji z widzami lub publicznością. Chcemy też świadomie wyjść z antropocenu, pokazać, że posthumanizm to wyprowadzenie człowieka z centrum i ustanowienie partnerskich relacji pomiędzy nim a naturą.

„Poruszenie Relacjami” oznacza zakwestionowanie dotychczasowego porządku „stanowienia” kultury i jej konsumpcji, przełamanie utartych zależności i znalezienie nowatorskich rozwiązań. Potrzebujemy kultury zdecentralizowanej, partycypacyjnej, opartej na nowych sojuszach. Musimy nauczyć się wykorzystywać wielką spótdzielczą tradycję Polski i włączać się w tworzenie i funkcjonowanie spótdzielni for-profit – w określonym celu i dla określonej społeczności. Chcemy reagować na globalne kryzysy z użyciem lokalnych zasobów, w oparciu o zasady współwłasności, współfinansowania oraz współzarządzania.

Poruszanie relacjami wymaga nie tylko solidarności, ale też empatii i życzliwości, otwartości i ciekawości, abyśmy zachowali gotowość, chęć opowiadania się po stronie dobra. Potrzebujemy czułości i uważności oraz, jak w swoim noblowskim wykładzie mówiła Olga Tokarczuk, siostrzeństwa, budowania bezpiecznej przestrzeni dla wszystkich.

„Poruszenie Przestrzenią” odnosimy do tkanki miasta, która wymaga przeobrażenia, aby lepiej służyć twórcom, eksponowaniu efektów ich pracy i udziałowi mieszkańców oraz naszych gości w kulturze. Inaugurujemy szeroki program obejmujący zarówno nowe inwestycje, jak i rewitalizację istniejących obiektów, a także nadawanie poprzez kulturę nowych sensów przestrzeniom publicznym.

Rzeszowski program ESK 2029 będzie zgodny z zasadami polityk horyzontalnych Unii Europejskiej, takimi jak: równość, zrównoważony rozwój, dostępność i inkluzja, oraz uwzględni szczególne uwarunkowania lokalne, jak wpływ kultur ukraińskiej i żydowskiej na tożsamość Rzeszowa.

Nasze kluczowe wartości, jakimi są MOVE TO CHANGE, KIND TO PACT, INNOVATION, FREEDOM oraz BALANCE, będą determinowały proces dochodzenia do ESK 2029.

KLUCZOWE WARTOŚCI PROGRAMU ESK 2029

01	MOVE TO CHANGE
02	KIND TO PACT
03	INNOVATION
04	FREEDOM
05	BALANCE

Wkład w strategię długoterminową

REGIONAL DIMENSION - KEY ACTIVITIES

2004 2005 2007 2008 2009 2010 2011 2013 2014 2015

Przystąpienie Polski do UE

Wschód Kultury – ESK (partnerstwo
Rzeszów – Lublin – Białystok)

Powstaje Instytut Sztuki na Uniwersytecie Rzeszowskim

Pierwsza edycja Europejskiego Stadionu Kultury

Miasto partnerskie: Satu Mare

Wprowadzenie Budżetu
Obywatelskiego

Powstaje instytucja Rzeszowski Dom Kultury

Powstaje instytucja kultury Muzeum Dobranoczek

Powstaje inicjatywa
Rzeszów SmartCity

Pierwsza edycja festiwalu Źródła Pamięci: Szajna - Grotowski - Kantor

Powstaje Estrada Studio

Powstaje Rzeszowski Inkubator Kultury

Miasta partnerskie: Bielefeld, Klagenfurt, Koszyce,
Lwów, Nyiregyhaza, Iwano-Frankowsk, Łuck, Lamia

Powstaje Wydział Jazzu
i Muzyki Rozrywkowej
w Instytucie Muzyki
na Uniwersytecie
Rzeszowskim

Organizowany jest cykliczny Międzynarodowy
Festiwal Teatrów Ożywionej Formy MASKARADA

2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023

Powstaje Podkarpacki Szlak Filmowy

Powstaje Podkarpacka Komisja Filmowa

Miasto partnerskie: Czernichów

Miasta partnerskie: Truskawiec i Rushmoor

Start przygotowań do ESK RZE2029

Polska Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej

Powstaje Urban Lab – centrum innowacji miejskich

Powstaje Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej

Powstanie Społecznej Rady Kultury

Miasto partnerskie: Split International Festival of Arts TRANS/MISJE

Powstaje Festiwal TONY

Powstaje Akademia Wolontariatu

Otwarcie Rzeszowskich Piwnic – interaktywnej instytucji kultury

---

EUROPEAN DIMENSION – KEY ACTIVITIES

2004 2005 2011 2022 2023

Rzeszów staje się Europejską Stolicą Demokracji

Przystąpienie Polski do UE

Polska Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej

Przystąpienie Rzeszowa do sieci EUROCITIES

Start przygotowań do ESK RZE2029

Przystąpienie do projektu NetZero

Rzeszów otrzymuje tytuł „Miasto Ratownik”

Opisz strategię kulturalną, jaka obowiązuje w Waszym mieście w momencie składania wniosku, w tym również plany utrzymania działań kulturalnych po roku tytułu.

Strategia rozwoju kultury elementem zestawu strategii

W roku 2022 nowe władze miasta, poszukując antidotum na trwającą pandemię oraz agresję Rosji na Ukrainę, podjęły trud m.in. wnikliwego rozpoznania naszych atutów i deficytów. Stworzyliśmy „mapę zasobów i potrzeb”. Uzналиśmy, że kulturze należy się osobna strategia, wyrażająca wizję jej rozwoju i przewidująca sposoby realizacji wskazanych celów. Przystąpiliśmy do opracowania takiej strategii w procesach partycypacyjnych i w ramach pracy eksperckiej. Wyzaczyliśmy horyzont planu strategicznego na rok 2030 (Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023–2030, przyjęta Uchwałą z dnia 11 lipca 2023 roku). Dodatkowo opracowaliśmy Strategię Rozwoju Publiczności (Strategia Rozwoju Publiczności Miasta Rzeszowa na lata 2023–2030, przyjęta Uchwałą Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 sierpnia 2023 roku).

W kontekście obydwu tych strategii nie do przecenienia jest również fakt, że Rzeszów przystąpił do prac nad nową Strategią Rozwoju Miasta (na okres po roku 2025).

Strategiczna wizja

Wizja rozwoju rzeszowskiej kultury w okresie do roku 2030 brzmi następująco: Rzeszów jako wielokulturowy i znaczący ośrodek kulturalny w Polsce i Europie.

Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa ukierunkowuje podejmowane działania na pięć kluczowych obszarów. Są nimi:

- A Wzmacnianie pozycji Rzeszowa jako istotnego ośrodka kulturalnego na arenie krajowej i europejskiej;
- B Kształtowanie tożsamości Rzeszowa poprzez jego historyczne dziedzictwo i aktualne konteksty zewnętrzne;
- C Poprawa finansowania sektora kultury;
- D Rozwój infrastruktury kulturalnej w mieście;
- E Implementacja programu edukacji kulturalnej.

W swojej Strategii zawarliśmy przesłanie: myśleć globalnie, a działać lokalnie, nie obawiać się kreatywności i ryzyka.

Różnorodność, dostępność i neutralizacja kryzysu klimatycznego

W Strategii podkreśliśmy, że podejście inkluzywne akceptuje i docenia różnorodność, a ofertę kulturalną kształtujemy w sposób otwierający ją na potrzeby odbiorców z całej Europy i świata. Kształtując Strategię, zintegrowaliśmy w niej szereg kluczowych zasad horyzontalnych UE, takich jak równość, zrównoważony rozwój i dostępność.

Kwestia zrównoważonego rozwoju jest istotnym elementem naszej Strategii. Wszystkie nowe obiekty będą projektowane zgodnie z zasadami ekologicznymi i świadomością wyzwań w obliczu kryzysu klimatycznego.

Kontynuacja poza horyzont czasowy Strategii

Każda Strategia ma sens tylko wtedy, gdy w wyniku ewaluacji jest zmieniana, ale kontynuowana. Wiedząc to już, deklarujemy, że założenia Strategii wraz z celami i filarami programowymi ESK Rzeszów 2029 będą ambitnie rozwijane.

Opisz plany miasta dotyczące wzmocnienia zdolności sektora kultury i sektora kreatywnego, w tym poprzez rozwój długoterminowych powiązań między tymi sektorami a sektorami gospodarczymi i społecznymi w Waszym mieście.

Synergia sektorów

Naszym celem jest rozwinięcie długoterminowych powiązań między sektorami kultury i kreatywnym a sektorami gospodarczymi i społecznymi. Wierzymy, że ich synergia może przyczynić się do wzmocnienia innowacyjności, zrównoważonego rozwoju i wzmocnienia konkurencyjności miasta. Chcemy kreować dynamiczne środowisko, które stymuluje rozwój sektora kultury, wspiera innowacje, przyciąga talenty i tworzy silne powiązania z sektorami gospodarczymi i społecznymi.

Przykładami naszych starań będą konkursy miejskie – designu, małej architektury czy architektury krajobrazu – organizowane w ramach programów artFUL JOURNEYS oraz REINTERPRETACJE.

Edukacja i zatrudnienie

Ważnym aspektem naszych działań jest edukacja i budowanie świadomości społecznej na temat możliwości pracy w sektorze kultury i sektorze kreatywnym. Chcemy inspirować młodych ludzi do rozwijania talentów i pokazać im, że kultura może być atrakcyjnym obszarem zatrudnienia. Wspieramy programy edukacyjne, warsztaty i staże, które umożliwiają zdobycie praktycznych umiejętności i doświadczenia w sektorze kultury.

Wprowadzamy również gry jako narzędzie edukacyjne. Rozwijamy programy pozwalające tworzyć gry, które nie tylko zapewniają rozrywkę, ale także kształcą i rozwijają umiejętności uczestników.

GameDev – mamy potencjał

Jednym z obszarów, na których koncentrujemy nasze działania, jest sektor gameDev. Współpracujemy z lokalnymi szkołami artystycznymi, aby zapewnić odpowiednie kształcenie i wdrożenie młodych talentów w tę dziedzinę. Współpracujemy z przedsiębiorstwami gamingowymi, aby stworzyć przestrzeń ekspozycyjną i poznawczą, w której będą prezentowane ich innowacyjne rozwiązania, a także badane reakcje i wpływ odbiorców na sztukę cyfrową. Powstała dedykowana platforma gryzpodkarpacia.pl, reprezentująca lokalne środowisko gamingowe i współpracująca przy realizacji wydarzeń gameDev w Rzeszowie. Nowym przedsięwzięciem, realizowanym w Podkarpackim Centrum Innowacji od 2022 roku (i planowanym do rozwinięcia, z kulminacyjną edycją w 2029 roku), jest NASA Space Apps Challenge Rzeszów Hackathon, w ramach którego uczestnicy podejmują kosmiczne wyzwanie NASA.

Studia w dziedzinach grafiki komputerowej i / lub sztuki cyfrowej prowadzą – jako jedne z nielicznych w kraju – miejscowe uczelnie: Uniwersytet Rzeszowski, Politechnika Rzeszowska oraz Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania. Planujemy zaangażowanie studentów w projekt artFUL JOURNEY oraz projekt REINTERPRETACJE. Ten potencjał wykorzystamy również przy rewitalizowaniu postindustrialnego terenu kolejowego dawnej Parowozowni.

Panowanie nad technologią

Naszym priorytetem jest panowanie nad technologią jako narzędziem wspierającym sektory kultury oraz kreatywności i szukanie równowagi między człowiekiem a technologią (np. w odniesieniu do AI).

Stale się uczymy i testujemy nowe rozwiązania technologiczne, takie jak sztuczna inteligencja, rozszerzona rzeczywistość (AR) czy rzeczywistość wirtualna (VR), tak aby móc w pełni wykorzystywać ich potencjał w dziedzinie kultury. Przykładem tego może być tworzenie interaktywnych instalacji artystycznych (np. w ramach programu CULTURE ICONS), eksperymentowanie z cyfrowymi narzędziami twórczymi (w ramach programu artFUL JOURNEYS) czy wykorzystanie technologii w procesie produkcji i promocji dzieł artystycznych.

W tym obszarze współpracują: Rzeszowski Inkubator Kultury, Centrum Innowacji Miejskich – Urban Lab, Podkarpackie Centrum Innowacji, Centrum Nauki Łukasiewicz, Rzeszowskie Piwnice oraz ambasadorzy ESK reprezentujący środowiska związane z sektorami kulturalnym, kreatywnym, gospodarczym i społecznym.

P07 W jaki sposób działania Europejskiej Stolicy Kultury wpisują się w tę strategię?

Program ESK 2029 „pod rękę” ze Strategią Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa

Uchwalenie Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa na lata 2023–2030 szczęśliwie zbiegło się w czasie z decyzją samorządu rzeszowskiego o udziale w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Opracowana i uchwalona Strategia stała się podstawą i płaszczyzną odniesienia dla programu Rzeszów ESK 2029 Miasto na poruszonej mapie. Z kolei projekt ESK staje się obecnie jednym z głównych motorów rozwoju kultury w Rzeszowie, twórczo i realnie wzmacniając koncept Strategii.

Wzmocnienie rezyliencji społecznej przez kulturę: ODPORNOŚĆ I POKÓJ

Rzeszów to miasto usytuowane na mapie Europy, która w ostatnich dziesięcioleciach uległa poruszeniu kilkakrotnie. Położony przez długie lata blisko granicy ze Związkiem Sowieckim, znajdował się w obszarze, który kojarzył się w świecie ze stereotypowym Wschodem. Ten obraz zaczął ulegać zmianie wraz z upadkiem komunizmu na przełomie lat 80. i 90. XX w. oraz rozwojem miasta w nowych warunkach (P03).

Półtora roku temu, w konsekwencji agresji Rosji na Ukrainę, mapa naszej części Europy ponownie zatrzęsała się, „przenosząc” kilka milionów osób zza wschodniej granicy Polski i UE w kierunku stolicy Podkarpacia i w głąb Starego Kontynentu. Rzeszów i jego mieszkańcy stali się świadkami, jak i uczestnikami wydarzeń, które w istotny sposób wpłynęły i wciąż wpływają na rzeczywistość Europy i świata.

Zareagowaliśmy na te wydarzenia, otwierając szeroko ramiona na uchodźców, którzy szukali schronienia. Z wdzięcznością powitaliśmy pracowników światowych organizacji charytatywnych i żołnierzy sojusznicych armii.

Liczba i struktura mieszkańców Rzeszowa, dynamicznie zmieniające się na przestrzeni ostatnich kilku dekad, a szczególnie w czasie minionych osiemnastu miesięcy, uświadomiły nam konieczność rozwinięcia mechanizmów adaptacyjnych. Jest to konieczne przede wszystkim z uwagi na cenę, ale też stanowiącą niemałe wyzwanie sytuację różnicowania populacji miasta pod względem kulturowym. Muszą się w niej odnaleźć zarówno mieszkańcy dotychczasowi, u których może narastać niechęć wobec gości, jak i przybysze, którym może doskwierać niedostateczny udział w życiu kulturalnym i społecznym w nowym miejscu zamieszkania.

Szansę na zminimalizowanie zagrożeń dla płynnie przeobrażającej się zbiorowości mieszkańców oraz harmonijnego ich współżycia upatrujemy we wzmacnianiu rezyliencji społecznej poprzez kulturę. To ona ma być tarczą chroniącą mieszkańców przed konfliktami wewnętrznymi i dezintegracją.

Jesteśmy przekonani, że status Europejskiej Stolicy Kultury ułatwi nam realizację tych celów i sprawi, że kultura stanie się kluczowym elementem rozwoju miasta.

W kontekście europejskim naszym głównym celem jest wypracowanie modelu działania, który odpowie na wyzwania związane z kryzysem migracyjnym, kładąc nacisk na potrzebę dialogu i solidarności między różnymi kulturami. Chcemy stworzyć przestrzeń, w której kultura będzie uniwersalnym językiem porozumienia i empatii, narzędziem dialogu i zrozumienia. Długofalowym celem naszego projektu jest stworzenie społeczeństwa gotowego na wyzwania migracyjne.

Nasz cel jest zgodny z niezachwianymi europejskimi wartościami, takimi jak tolerancja, otwartość i poszanowanie różnorodności kulturowej.

Wypracowanie stałego modelu współpracy międzynarodowej: TRUST SHARE

Efektywności działań kulturalnych wspierających wzajemne zrozumienie i porozumienie pomiędzy osobami i grupami odmiennymi kulturowo sprzyja korzystanie z wzorców i doświadczeń artystów oraz ekspertów zagranicznych. Identyfikujemy w tym obszarze możliwość rozwoju relacji poprzez stworzenie stałego modelu współpracy międzynarodowej, którego nasze miasto jeszcze nie posiada. Ten brak ogranicza możliwości wymiany artystycznej i kulturalnej, zapoznanie z innymi kulturami narodowymi, a także ko-kreację i kooperację z zagranicznymi twórcami i instytucjami. Toteż poprzez zwiększenie udziału artystów i ekspertów zagranicznych w naszych projektach chcemy wzbogacić lokalną scenę kulturalną i zainspirować rodzimych twórców do tworzenia nowych, innowacyjnych prac i dzieł.

Przygotowując się do realizacji programu ESK, planujemy, że w 2029 roku odsetek naszych projektów kulturalnych zrealizowanych w koprodukcji z partnerami, ekspertami i artystami z różnych krajów Europy osiągnie poziom 50%. Po 2029 roku udział koprodukcji z partnerami z Europy chcemy utrzymać na poziomie 25% realizowanych projektów. Podejmiemy również wyzwanie, aby w 2029 roku kobiety były w 50% współtwórczyniami utworzonych partnerstw (pełna równość), a równość płci będzie w każdym przypadku mile widziana.

Długofalowym efektem naszych działań będą: rozwój i zacieśnienie więzi międzynarodowych w dziedzinie kultury oraz promocja naszego miasta jako otwartego i aktywnego ośrodka kulturalnego w Europie i poza nią.

Na szczeblu UE naszym celem jest aktywne zaangażowanie się w dialog z innymi miastami europejskimi, w tym miastami aspirującymi do tytułu ESK z krajów kandydujących do UE, zwłaszcza z Ukrainy.

Edukacja dla kultury: RZESZÓW PLUS KULTURA / EUROPA PLUS KULTURA

Satysfakcja obu stron wymiany w dziedzinie kultury – twórców i odbiorców – wymaga systemowego podejścia do edukacji kulturalnej. Programy kulturalne i edukacyjne często nie są – konstatujemy – dostatecznie rozbudowane ani wszechstronne. W efekcie nie wszystkie inicjatywy kulturalne spotykają się z zainteresowaniem ze strony mieszkańców lub też nie wszyscy mieszkańcy znajdują w ofercie miasta w dziedzinie kultury odpowiadające im propozycje: „Miasto wieje nudą – tak stwierdziła część osób ankietowanych na potrzeby opracowywanych dokumentów strategicznych”.

Brak odczuwania dumy z lokalnych tradycji i wartości kulturowych może być również pochodną dynamicznego rozwoju Rzeszowa, którego populację stanowią w dużym stopniu osoby napływowe i studenci. Istnieje potrzeba rozwijania edukacji kulturalnej w sposób systemowy. Konieczne jest również podejmowanie działań, które zachęcą mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i stworzą przestrzeń dla rozwoju artystycznego i tożsamościowego. Udział w konkursie o tytuł ESK zwiększył naszą świadomość w tym zakresie, a realizacja programu ESK umożliwi zmierzenie się z wyzwaniami, przed którymi stajemy.

Cel „Europa Plus Kultura”

Zakłada on wspieranie świadomego odbioru kultury poprzez realizację programów edukacji kulturalnej, promocję wydarzeń kulturalnych i aktywizację mieszkańców w ramach i w związku z przedsięwzięciami o wymiarze / zasięgu europejskim.

Cel na szczeblu UE obejmuje wzajemne wsparcie i wymianę najlepszych praktyk kulturalnych z europejskimi miastami, organizacjami i instytucjami, a także zaangażowanie się w dialog i integrację europejską.

Kształtowanie warunków dla rozwoju twórców: TWÓRCZA OAZA

Dostrzegamy istotną potrzebę tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi twórców i promocji ich dokonań. W ramach tego celu planujemy zapewnić system innowacyjnych rezydencji artystycznych. Rezydencje te będą dedykowane przedstawicielom różnych krajów, a ich efektem – poza rozwojem umiejętności twórców – będzie realizacja projektów artystycznych o zasięgu międzynarodowym.

Planujemy też skoncentrować się na rozbudowie infrastruktury, aby zapewnić odpowiednie zaplecze dla działalności artystycznej. Chcemy wyposażać pracownie artystyczne w nowoczesny sprzęt, zapewnić dostęp do wysokiej jakości narzędzi i materiałów oraz udostępnić przestrzenie wystawiennicze i widowiskowe, które zachęcą do organizacji

różnorodnych wydarzeń kultury. Naszym priorytetem będzie również wsparcie finansowe dla twórców i organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze kultury. Chcemy, aby granty były dostępne dla różnych grup twórców, niezależnie od ich doświadczenia czy uprawianej dziedziny sztuki. Na szczęblu UE celem będzie wzmocnienie sektora kultury i sztuki poprzez wspieranie międzynarodowej współpracy oraz udzielanie wsparcia finansowego i szkoleniowego dla artystów, twórców i organizacji kulturalnych: rodzimych, wychodzących z ofertą do odbiorców spoza kraju, i zagranicznych – oferujących swoje kreacje publiczności rzeszowskiej, współpracę polskim partnerom, a także szukających u nas artystycznych wzorców.

Z kulturą wobec środowiska: BALANS

Generalnie niska świadomość społeczna w zakresie zasad i mechanizmów zrównoważonego rozwoju to problem o zasięgu ogólnosiwiatowym. Odnosimy go również do wspólnoty rzeszowian.

Celami projektu dedykowanego temu zagadnieniu będą inicjowanie oraz wspieranie działań kulturalnych równoległe do programu NEEST 2030 (NetZero Emission and Environmentally Sustainable Territories). Projekt skoncentruje się na promowaniu dziedzictwa kulturowego w kontekście zrównoważonego rozwoju, na tworzeniu edukacyjnych wydarzeń kulturalnych oraz na podejmowaniu innowacyjnych działań artystycznych, które zachęcają mieszkańców do aktywnego zaangażowania się w działania proekologiczne. Na poziomie unijnym chcemy, za sprawą projektu „RZE _ BALANS”, dążyć do budowania więzi pomiędzy Rzeszowem a różnymi europejskimi społecznościami i regionami, inspirować do dialogu i wymiany kulturowej oraz promować wartości zrównoważonego rozwoju.

Wielokulturowość zwielokrotniona

Wizję rozwoju rzeszowskiej kultury do roku 2030 określa hasło: Rzeszów jako wielokulturowy i znaczący ośrodek kulturalny w Polsce i Europie.

Wojna tuż za naszą wschodnią granicą i jej skutki w znacznym stopniu przyspieszyły ten proces. Społeczność mieszkańców miasta współtworzą dzisiaj: uchodźcy z Ukrainy, żołnierze z państw NATO, pracownicy organizacji humanitarnych oraz personel techniczny. W mieście często goszczą przedstawiciele korpusu dyplomatycznego oraz międzynarodowych stowarzyszeń gospodarczych. Wielokulturowość miasta zwiększają także branża lotnicza i branża IT. Zatrudniają one pracowników z całego świata, którzy na co dzień uczestniczą w życiu Rzeszowa. Dzięki temu rzeszowianie już teraz uczestniczą w dialogu międzykulturowym. Program ESK 2029 przewiduje angażowanie artystów z innych krajów Unii Europejskiej, którzy będą realizować swoje projekty samodzielnie oraz wspólnie z artystami polskimi. Międzynarodowy skład artystyczny oraz niekonwencjonalne działania wpłyną na zwiększenie zainteresowania zagranicznych odbiorców.

Strategiczny impuls finansowy

Aktualny poziom finansowania sektora kultury w Rzeszowie oscyluje wokół 2% wydatków z budżetu miasta. W celu umożliwienia prawidłowego i nieskrępowanego rozwoju kultury oraz uwolnienia potencjału mieszkańców do tworzenia własnych inicjatyw kulturalnych przyjęliśmy – zarówno w strategii rozwoju kultury, jak i w założeniach programowych ESK 2029 – znaczące zwiększenie finansowania aktywności w kulturze, mianowicie o około 10% w każdym roku. Zwiększymy liczbę i wartość finansową programów grantowych dla inicjatyw oddolnych.

Od nowa i odnowa

Realizacja programu ESK 2029 zakłada mocne, silne poruszenie mapy kultury w mieście. Znacząco zmieni się liczba nowych miejsc dostępu i tworzenia treści kultury. W Strategii wskazaliśmy na potrzebę odnawiania obiektów kultury oraz budowy nowych, koniecznych dla wypełniania funkcji miasta metropolitalnego. Program ESK 2029 sprawia, że te zamierzenia stają się faktem. W pierwszej grupie przedsięwzięć wskazać należy planowane wykorzystanie rzeszowskiego Zamku oraz terenów kolejowych. Po przejęciu budynku śródmiejskiego Kina Zorza przygotowujemy jego modernizację. Posiadanie w zasobach miejskich tego typu obiektu pozwoli również na realizację planowanego festiwalu filmowego. Przygotowaliśmy koncepcję rozbudowy zabytkowego teatru oraz galerii dzieł Józefa Szajny. W związku z tradycjami fotograficznymi sięgającymi XIX wieku planujemy rozwinięcie działalności wystawienniczej w zakresie fotografii i stworzenie w przyszłości muzeum.

Na szczególną uwagę zasługuje budowa auli miejskiej w samym sercu Rzeszowa, w bezpośrednim sąsiedztwie ratusza. Zadbamy o bibliotekę, budując dla niej nowy obiekt i zapewniając jej nowe funkcje związane z salą audytorijną. Plac Wolności, znajdujący się na głównej osi komunikacyjnej miasta, stanie się forum ekspozycyjnym. Ambitnym wyzwaniem, jakie podejmiemy, jest uwalnianie przestrzeni w zabytkowych kamienicach w centrum miasta, zajmowanych przez administrację urzędu, i przeznaczanie ich na cele kulturotwórcze. W ten sposób poprawią się warunki do prowadzenia działalności artystycznej, obcowania z dziełami sztuki, edukacji kulturalnej, kreatywnej ekspresji oraz rozwijania kompetencji w relacjach z całą Europą. W tym wymiarze efekt ESK 2029 będzie niezwykle spektakularny i trwały.

Odbiorcy treści kultury

Kluczowym aspektem programu ESK 2029 – kluczowym jego uczestnikiem – jest publiczność. Dlatego też, przygotowując się do roku 2029, zgodnie z programem edukacji kulturalnej zawartym w Strategii Rozwoju Kultury będziemy w systematyczny sposób kształcić świadomych odbiorców kultury. W tym celu, równoległe z definiowaniem założeń programu ESK 2029, wypracowaliśmy Strategię Rozwoju Publiczności.

Sąsiedzi

Nasz program ESK 2029 silnie integruje nas z mieszkańcami Ukrainy – tworzyliśmy go także wspólnie z nimi. Takie podejście daje nam asumpt do implementacji założeń programowych ESK dla miast w Ukrainie. Wszak lada chwila, w procesie integracji z Unią Europejską, i u nich będą określane takie programy i miasta Ukrainy będą pracować nad projektami Europejskiej Stolicy Kultury. Mamy wszelkie szanse i predyspozycje, by należycie pełnić rolę ambasadora takich działań. Ten efekt ESK 2029 ma dla nas szczególne znaczenie.

Rozwijanie formatów

Zaprosimy twórców z całej Europy, by wypracować wspólny model działań kulturalnych. Jednak nie zamierzamy tylko i wyłącznie kreować nowych przedsięwzięć programowych. Powszechnie rozpoznawane i cenione wydarzenia zostaną „poruszone” i zyskają nowe jakości: Wschód Kultury – ESK’29; Festiwal Teatrów Ożywionej Formy MASKARADA; Festiwal Tony – nowa formuła showcase’owa; Muzyczny Festiwal w Łańcucie; Międzysłów Karpat – Literacki Festiwal Teatru Siemaszkowej; Paniaga – Święto Ulicy 3 Maja; Karpaty Na Widelcu; Toast dla Tomasza Stańko; Rzeszów Breakout Days Festival czy Rockowa Noc.

Spójność, przyspieszenie, trwałość

Wzmocnienie odporności na turbulencje społeczne, gospodarcze, klimatyczne, wzmocnienie tolerancji, otwartości, współdziałania stanowi cel naszej Strategii i programu ESK 2029. Udało nam się osiągnąć spójność strategii rozwoju kultury w Rzeszowie z programowaniem wieloletnich działań w ramach ESK 2029. Trwałość efektów i rozwijanie wszystkich formatów programowych są dla nas kluczowe.

P08 Jeśli Wasze miasto otrzyma tytuł Europejskiej Stolicy Kultury, to jaki według Was będzie długofalowy wpływ kulturowy, społeczny i gospodarczy na miasto (w tym w zakresie rozwoju miasta)?

Mamy świadomość

Udział Rzeszowa w konkursie o ESK otworzył drogę do przemyślenia i zrewidowania roli kultury w mieście. Zdajemy sobie sprawę z tego, że uzyskanie tytułu przez Rzeszów będzie wyróżnieniem podyktowanym przekonaniem i zaufaniem, że nasza wizja rozwoju jest ambitna i wykonalna, że konsekwentnie realizując nasz plan do 2029 roku i wychodząc daleko poza jego ramy czasowe staniemy się Europejską Stolicą Kultury z prawdziwego zdarzenia.

Uświadomiliśmy sobie obecną pozycję Rzeszowa na poruszonej mapie. Ale też znamy globalne problemy cywilizacyjne. Współczesne miasta stoją przed licznymi wyzwaniem środowiskowymi, społecznymi, ekonomicznymi oraz przestrzennymi. Wiele z nich odnosimy także do siebie. Czujemy się zobowiązani sprostać im. Chcemy, by program ESK temu sprzyjał i jesteśmy przekonani, że tak będzie!

Jaki będzie Rzeszów? Już to wiemy

Szeroko rozumiana działalność kulturalna wspiera rozwój miast poprzez wiele czynników. Potwierdzają to między innymi doświadczenia ośrodków, które w przeszłości prowadziły projekt ESK i których doświadczenia poznaliśmy. Na tej podstawie przewidujemy, co również w Rzeszowie nastąpi: generowanie społecznego zaangażowania, poczucia dumy, budowanie tożsamości i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania; tworzenie atrakcyjnego miejsca do mieszkania (jakość życia), odwiedzania (turystyka kulturalna) i inwestowania (jakość życia, dostęp do zasobów ludzkich); realizacja projektów kulturalnych będących katalizatorem rozwoju przemysłów kultury mających bezpośredni wpływ na wzrost gospodarczy (nowe miejsca pracy, wzrost dochodu); wzmocnienie wizerunku i tożsamości miasta (promocja, branding).

Rzeszów stanie się prawdziwie europejskim miastem, a tętniąca w nim i regionie kultura wzmocni nas – obywateli Europy – w budowaniu wielopokoleniowego społeczeństwa obywatelskiego i tworzeniu pokojowego świata.

Wzmacniając kulturę w regionie chcemy, aby Europa była bezpieczna, a jej mieszkańcy – wśród nich migranci i uchodźcy – czuli się w niej, jak w domu, z którego nie muszą uciekać. Dzięki ESK życie artystyczne miasta i regionu będzie oddziaływać i poruszać nowymi treściami, relacjami, sensami.

Lepsza jakość artystyczna i rozwój instytucjonalny oraz infrastrukturalny

Zaangażowanie artystów i ekspertów międzynarodowych przyczyni się do podniesienia poziomu artystycznego i wprowadzenia nowych perspektyw na lokalnej i regionalnej

scenie kulturalnej. Wpłynie to na jakość oraz różnorodność programową regionu i zainspiruje miejscowych twórców. Rozwinie się i utrwali współpraca w sektorze kreatywnym w Rzeszowie. Unowocześnią, pod względem zarządzania w kulturze, nasze instytucje i organizacje. Ich rozwój pozwoli im osiągnąć przewagę konkurencyjną, tworzyć miejsca pracy oraz stymulować przemysł czasu wolnego. Zakładamy ewolucję modelu rzeszowskiej kultury w stronę „kultury żywej” lub „kultury społecznej”, wytwarzanej z inicjatywy i w ramach współpracy instytucji, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, inicjatyw sąsiedzkich i ruchów społecznych. To stanowić będzie istotną zmianę społeczną, a program ESK to najlepiej umożliwi i przyspieszy.

Wzmocnienie tożsamości miasta i jego mieszkańców

Kultura stanie się ważnym elementem codziennego życia Rzeszowa, tworząc atmosferę twórczej ekspresji i inspiracji, otwierając możliwości do refleksji, dialogu i krytycznego myślenia. Rozwinie wiedzę i kompetencje niezbędne do lepszego życia zwłaszcza w czasach „poruszeń mapy” i wyzwani o globalnym zasięgu: cywilizacyjnych, społecznych, środowiskowych.

Organizacja ESK pozwoli rozbudować i zrewitalizować infrastrukturę kultury miasta (zob. P 38).

Wola przełomu

Przygotowanie obchodów ESK postrzegamy jako katalizator rewitalizacji miasta, ze szczególnym naciskiem na kwestie przeobrażeń i uatrakcyjnienia. Jednocześnie naszą ambicją jest przyciągnięcie nowych inwestorów, jak również większej liczby turystów, i zatrzymanie ich na dłużej.

Turystów można do siebie przekonać. Mamy na kim się wzorować

Współpraca międzynarodowa pozwoli na rozwinięcie relacji handlowych, kulturalnych oraz naukowych. Szacuje się, że w okresie przed pandemią i wojną Rzeszów i region odwiedzało 1 300 000 turystów. W roku 2021 było ich tylko 820 000. Wojna w bliskim sąsiedztwie miasta również budzi obawy przy wyborze destynacji. Musimy to jednak zmienić, tak aby ludzie byli przekonani, że w Rzeszowie jest bezpiecznie. Udział w europejskim projekcie ESK daje do tego niespotykaną możliwość. Przełoży się to, jak uważamy, na zwiększenie obrotów w sektorze usług turystycznych oraz na rozwój bazy miejsc pracy związanych z przemysłem czasu wolnego.

Czy jest to możliwe? Jeden przykład: w Glasgow, ESK roku 1990, liczba osób zatrudnionych w sektorze kreatywnym wzrosła o 43%. Wzrosły wskaźniki turystyki kulturalnej (o 45% od 1999) i są obecnie o 20% wyższe niż w 1990 roku. Od 1992 roku o 82% wzrosła liczba wydarzeń kulturalnych, co czyni z miasta prawdziwe centrum kulturalne. Możliwe? Tak, są na to dowody.

Z samorządem regionalnym tworzymy program rozwoju turystyki i planujemy, po roku obchodów ESK, wzrost poziomu zainteresowania turystów miastem o kilkanaście procent w stosunku do roku 2022.

Jesteśmy świadomi świata VUCA

Wpływ tytułu Europejskiej Stolicy Kultury na rozwój miasta jest uzależniony od efektywnego zarządzania procesem, zaangażowania społeczności lokalnej oraz wykorzystania dziedzictwa i potencjału kulturalnego miasta. Wymaga też uwzględnienia oblicza współczesnego świata: jego zmienności, złożoności i niejednoznaczności. W takim świecie niepewność jest stanem permanentnym. Jesteśmy świadomi tego, że wiele jest ścieżek rozwoju miasta Rzeszowa i regionu, których dzisiaj nie jesteśmy w stanie przewidzieć. Jednak uwzględniamy te czynniki w naszych programach.

P09 Nakreśl krótko plany monitorowania i oceny

Mamy już doświadczenia

Rzeszów od lat monitoruje wiele zjawisk społecznych i gospodarczych. Sztandarowymi programami są Rzeszowska Diagnoza Społeczna (kolejne edycje badania zaplanowano na lata 2025, 2029 i 2032), Obserwatorium Miasta – platforma współpracy środowiska akademickiego z otoczeniem (badanie realizowane w 2023 roku w sześciu miastach Polski Wschodniej: Rzeszów, Krosno, Lublin, Biała Podlaska, Białystok, Suwałki) oraz badania Rozwój Publiczności (kolejne edycje tego badania zaplanowano na lata 2027 i 2030). Kontynuujemy także rozwój projektu Smart City. W jego ramach stworzymy mapę online mierzącą aktywności w przestrzeni publicznej i będziemy mapować jakości doświadczenia kulturowego.

Wzmocnimy struktury i zasady monitoringu

Instytucja kultury miasta Rzeszowa, Estrada Rzeszowska, będzie odpowiadała za określenie szczegółowych planów w zakresie programu monitoringu i oceny, jak również za ich realizację i koordynację działań podejmowanych przez inne podmioty. Będzie się to odbywało w ścisłej współpracy z Wydziałem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeszowa. Określimy nowe pola statutowej działalności Rzeszowskiego Inkubatora Kultury / RIK

(stanowiącego składową Estrady Rzeszowskiej od dziesięciu lat), które obejmą między innymi: gromadzenie danych dotyczących projektu oraz ich analizowanie, dokonywane we współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim, Politechniką Rzeszowską oraz Centrum Innowacji Miejskich – Urban Lab.

Od 2025 roku Estrada Rzeszowska będzie publikowała corocznie, z dostępem online, sprawozdania „Poruszenia” (w wersjach językowych polskiej i angielskiej), obejmujące informacje o postępach prac w przygotowaniu programu ESK. Uszczegółowione analizy danych i efektów poruszeń miejskiej tkanki kultury będą prowadzone przez ośrodki badawcze w ramach prac zleconych.

Samorząd to stały monitoring

Co roku opracowujemy i przedstawiamy mieszkańcom „Raport o stanie Rzeszowa”, obejmujący swoim zakresem przedmiotowym wszystkie aspekty życia w mieście. W 2024 roku zintegrujemy pracę nad raportem z monitoringiem kolejnych etapów – najpierw przygotowania, a później realizacji programu ESK. Od roku 2025 raport będzie uwzględniał

dane z raportu „Poruszenia”. Po zakończeniu projektu ESK raport uwzględni także dane o oddziaływaniu programu ESK na dalszy rozwój kultury w mieście. Corocznej prezentacji „Raportu o stanie Rzeszowa” będzie towarzyszyła otwarta debata społeczna poświęcona kwestiom przygotowania do ESK, organizowana przez wspomniany Rzeszowski Inkubator Kultury.

Niezależni eksperci i wiedza razem z nami!

RIK powoła zespół „Poruszenia” i zaprosi do roli konsultacyjno-doradczej ekspertów z polskich i europejskich ośrodków badawczych. W interwałach rocznych ten zespół będzie konsultował sposoby planowania oraz realizacji programu. Zespół rozpocznie pracę w 2025 roku.

Aby skutecznie monitorować nasz projekt, będziemy szukać i przedstawiać odpowiedzi między innymi na następujące fundamentalne pytania, leżące u założen naszej aplikacji (elastyczna reakcja i strategiczna wizja): Czy podejmowane działania prowadzą do zaplanowanego rezultatu? Czy założenia tego działania wymagają przeformułowania? Czy osiągnięte rezultaty prowadzą do osiągnięcia celów? Czy środki i działania uruchamiane są zgodnie z harmonogramem?

Monitoring będzie prowadzony w sposób ciągły, w szczególności w każdym kwartale roku. Będzie rozciągnięty na lata przygotowań i realizacji programu do roku 2029 i czas po kulminacji.

Monitoring będzie dotyczył następujących kluczowych wyzwań projektu:

- A Kultura wzmacniająca rezyliencję społeczności;
- B Kultura wzmacniająca więzi, partnerstwa i współpracę;
- C Kultura poruszeń świadomego odbioru i tworzenia treści kultury oraz udziału w europejskim obiegu kultury;
- D Kultura tworzona w warunkach sprzyjających twórcom, artystom, kreatorom i animatorom;
- E Kultura odpowiedzialności w świetle lokalnych i globalnych wyzwań cywilizacyjnych, społecznych: zmiany klimatyczne, ochrona środowiska naturalnego, bezpieczeństwo, edukacja.

System monitorowania i ewaluacji dla pięciu kluczowych kategorii efektów będzie podzielony na cztery etapy (kamienie milowe):

ETAP 1	2023-2024	Etap analizy i dopracowywania narzędzi oraz struktur na potrzeby monitoringu.
ETAP 2	2024-2028	Obejmuje okres realizacji zadań od momentu otrzymania tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2029 do roku 2028.
ETAP 3	2029	Analiza efektów przedsięwzięć programowych w stosunku do stanu wyjściowego dla pięciu kluczowych kategorii objętych monitoringiem.
ETAP 4	OD 2029	Przez kolejnych pięć lat – głównie monitoring wpływu programu ESK w pięciu kluczowych kategoriach efektów oraz ewaluacja procesu i prowadzenia działań kontynuacji.

Mamy już partnerów metodycznych

Do współpracy zapraszamy doświadczone i specjalistyczne podmioty: Instytut Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, Narodowe Centrum Kultury, Małopolski Instytut Kultury w Krakowie, Obserwatorium Kultury w Gdańsku przy Instytucie Kultury Miejskiej, Regionalne Obserwatorium Kultury przy Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu w Poznaniu, Mazowieckie Obserwatorium Kultury przy Mazowieckim Instytucie Kultury, Wrocławski Instytut Kultury, Warszawskie Obserwatorium Kultury.

Wiele obiecujemy sobie po współpracy z zagranicznymi ośrodkami, takimi jak Centre for Cultural Policy Studies University of Warwick (centrum badań nad polityką kulturalną), The European Association of Cultural Researchers (ERICarts Network, ogólnoeuropejskie stowarzyszenie badaczy kultury).

Tym samym wiedza specjalistyczna zyska wymiar europejski, zarówno w zakresie korzystania z metod monitoringu, jak i jego efektów, a sam zespół prowadzący monitoring będzie miał skład międzynarodowy.

Biorąc pod uwagę zakres planowanego przez nas monitoringu, będzie on miał dualny charakter:

A Autoewaluacja – za którą będzie odpowiadał w całości zespół i organizacja realizujące przedsięwzięcia i projekty programowe ESK 2029;

B Ewaluacja zewnętrzna – będzie prowadzona przez niezależnych specjalistów i eksperckie organizacje, których wskazujemy w naszym założeniu.

Oba wymiary ewaluacji będą upubliczniane w rocznych raportach. Jesteśmy świadomi tego wymogu i chcemy, żeby ewaluacja była:

A Użyteczna i wspomagająca;

B Obiektywna.

Porusza nami także świadomość tego, że ewaluacja projektu będzie nie tylko wartością samą w sobie, ale także instrumentem, który pozwoli – po roku 2029 – snuć kolejne wizje i wyznaczać następane cele strategiczne.

Treści kulturalne i artystyczne

P10 Jaka jest wizja artystyczna i strategia programu kulturalnego roku ESK?

Nasza wizja artystyczna

Postawiliśmy przed sobą ambitne zadanie, by stworzyć kompleksowy program kulturalny, który będziemy systematycznie rozwijać w latach poprzedzających obchody Europejskiej Stolicy Kultury w 2029 roku i który będzie miał szeroki rezonans i głęboki wpływ na sektor kultury, środowisko artystyczne i publiczność w latach kolejnych.

W naszej wizji w sposób bezpośredni odnosimy się do motta naszego wniosku, czyli „poruszonej mapy” – i z niego wywodzimy cztery główne ścieżki programowe zdefiniowane jako poruszenia: pamięcią, sensem, relacjami i przestrzenią. Nasze działania w każdym z tych obszarów, interwencje artystyczne, kokreacja, twórczość to praktyki nadziei, tak potrzebnej tu, w mieście, w regionie, za naszą wschodnią granicą i w całej Europie. Stąd płynąć będzie ważny komunikat dla wszystkich Europejczyków – jesteśmy razem, jesteśmy świadomi, wierzymy w uniwersalny język kultury, pragniemy piękna, dobra i prawdy. Naszymi kluczowymi wartościami są: MOVE TO CHANGE, KIND TO PACT, INNOVATION, FREEDOM i BALANCE, i to one będą wyznaczać program ESK 2029. Od 2024 roku każdy etap programu będzie miał swoje hasło przewodnie dla działań inicjowanych w związku z organizacją poszczególnych wydarzeń.

Naszym celem jest wykorzystanie kultury jako narzędzia do budowania bezpiecznej przestrzeni dla identyfikacji, zgłębiania i pokonywania lęków, różnic i zagrożeń, wzmacniania odporności na trwające, jak i nadchodzące kryzysy przez budowanie poczucia sprawczości, życzliwości i solidarności.

Proces aplikacji na Europejską Stolicę Kultury 2029 traktujemy jako wezwanie do zaangażowania się, by „nie być obojętnymi”.

Kultura może otoczyć nas ochroną, może pokazać nam, jak w przyszłości może wyglądać dzisiejsza przeszłość, bez białych plam i niedomówień. Kultura jest potężnym instrumentem promowania prawdy. Kultura otwiera, zbliża ludzi podzielonych propagandą i zaszłością, może tworzyć bezpieczną przestrzeń dla wszystkich.

Z jednej strony, wojna jak gdyby zablokowała te obszary mózgu, które kiedyś odpowiadały za cieszenie się życiem i radość [...] Z drugiej, pod wpływem wojny bardziej niż kiedykolwiek zdajesz sobie sprawę, że innej okazji może już nigdy nie być. I stajesz się bardziej szczerzy ze sobą, odrzucasz to, co zbędne, i nie odkładasz ważnych rzeczy na później.

Katerina Babkina – ukraińska pisarka, wykład inaugurujący Forum Przyszłości Kultury, Warszawa, 26 maja 2023 / publikacja „Praktyki nadziei”

Oksana Chmielowska – redaktorka naczelna portalu o książkach „Chytomo”

Strategia programu kulturalnego ESK

Rozwijając wizję artystyczną i strategię programu kulturalnego ESK 2029, skupiamy się na poruszaniu: pamięci, sensów, relacji i przestrzeni. Struktura programu ESK usystematyzowana jest w te cztery poruszenia, które chcemy wywołać w nas samych, naszym mieście, mieszkańcach i w Europie: obudzić pamięć, przywołać sensory, ożywić i pogłębić relacje oraz mądrze zagospodarować przestrzeń.

Nasze kluczowe wartości – są nimi MOVE TO CHANGE, KIND TO PACT, INNOVATION, FREEDOM BALANCE – będą determinowały proces dochodzenia do ESK 2029.

Każdy rok, począwszy od 2024, będzie miał swoje hasło przewodnie – dla działań, które będą inicjowane, dla wydarzeń i eventów, które będą organizowane.

Rok 2024: MOVE TO CHANGE

Skupimy się na dynamicznym mobilizowaniu społeczności lokalnej, artystów i twórców do zmiany perspektyw, otwarcia się na nowe szanse i możliwości, na myślenie poza utartymi schematami.

Inauguracja projektów artFUL JOURNEYS, CULTURE ICONS, ART STRIKE, CULTURE DISTRICT, RUNWAY, WIDZĘ CIĘ, BRAMA KARPAT.

Organizacja interaktywnych warsztatów i wykładów, które zachęcają do eksperymentu i odważnych działań kulturalnych. Odkrywanie programów mobilności i rezydencji.

Rok 2025: KIND TO PACT

Koncentracja na budowaniu partnerstw, zarówno lokalnych, jak i międzynarodowych, opartych na współpracy, zaufaniu i wzajemnym wsparciu. (Mobilność przekrojowa in / out w PL i UE + międzynarodowo).

Wprowadzenie programów wymiany artystów i twórców z miast partnerskich w ramach projektu CO-CO, RUNWAY, BRAMA KARPAT, LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE, REINTERPRETACJE oraz RES_ARTIS_RESIDENCY.

Organizacja międzynarodowych debat i konferencji wokół nowatorskich rozwiązań kulturalnych i społecznych.

Rok 2026: INNOVATION

Skupienie na twórczych eksperymentach, na wykorzystaniu nowych technologii oraz współtworzeniu innowacyjnych projektów artystycznych. OPEN CALL oraz CALL TO PARTICIPATION dla projektów artystycznych, które wyróżniają się nowatorskim podejściem i angażującym przekazem. (Stworzenie kreatywnego i kulturalnego ekosystemu).

Realizacja projektów REINTERPRETACJE, artFUL JOURNEYS, RUNWAY, CULTURE DISTRICT, CO-CO, BRAMA KARPAT, LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE, ART STRIKE, CULTURE ICONS.

Rok 2027: FREEDOM

Propagowanie wolności wyrazu artystycznego i kulturowego jako wartości fundamentalnej dla naszej społeczności.

Organizacja wydarzeń artystycznych, które angażują w dialog na temat różnorodności, tożsamości i wartości społecznych.

Realizacja projektów REINTERPRETACJE, artFUL JOURNEYS, RUNWAY, CULTURE DISTRICT, CO-CO, BRAMA KARPAT, LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE, ART STRIKE, JEWEL OF REISCHE, CULTURE ICONS.

Otwarcie przestrzeni kreatywnych dla artystów i społeczności lokalnej, np. CULTURAL STATION.

Rok 2028: BALANCE

Koncentracja na równowadze pomiędzy tradycją a nowoczesnością, między lokalnością a globalnością, między wydarzeniami kameralnymi i wspólnymi oraz pomiędzy różnymi dziedzinami sztuki i kultury. Kultura odpowiedzialności wobec lokalnych i globalnych wyzwań cywilizacyjnych i społecznych: zmiany klimatyczne, ochrona środowiska i natury, bezpieczeństwo, edukacja.

Realizacja projektów REINTERPRETACJE, artFUL JOURNEYS, RUNWAY, CULTURE ICONS, CO-CO, BRAMA KARPAT, LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE, ART STRIKE, JEWEL OF REISCHE. Przetestowanie nowych miejsc kulturalnych w ramach CULTURE DISTRICT.

Przez tych pięć lat (2024–2028) Rzeszów będzie konsekwentnie dążył do osiągnięcia owych kluczowych wartości poprzez różnorodne wydarzenia, projekty i działania, które angażują mieszkańców Rzeszowa oraz społeczność europejską.

Rok 2029: CELEBRATION OF VALUES

Rok oficjalny ESK 2029 będzie wypełniony uroczystościami, wydarzeniami i projektami (opisane w P11), które w pełni oddadzą ducha i wartości, jakie były fundamentem naszej aplikacji. To czas, w którym nasza społeczność artystów, twórców i mieszkańców Rzeszowa będzie świętować osiągnięcia, inspiracje i zmiany, które dokonały się przez lata intensywnych działań.

MOVE TO CHANGE: Prezentacja efektów np. przekształcenia przestrzeni CULTURAL STATION – od zapomnianego terenu do dynamicznego centrum twórczości. Wydarzenia artystyczne i performanse ukazujące zmiany w podejściu do sztuki i kultury, z których biorą się świeżość i nowe perspektywy.

KIND TO PACT: Pokaz rezultatów międzynarodowej współpracy i partnerstw, które zaowocowały niezwykłymi projektami artystycznymi. Zorganizowana zostanie uroczystość / gala uhonorowania partnerów i instytucji, które włączyły się w nasze inicjatywy, tworząc razem coś niezwykłego.

INNOVATION: Prezentacja projektów artystycznych wykorzystujących nowe technologie, interaktywne instalacje i wirtualne doświadczenia. Wystawy i wystąpienia ukazujące, jak innowacyjne podejście może wzbogacić różnorodność sztuki i kultury.

FREEDOM: Sztuka jako narzędzie wyrazu i dialogu na temat wolności, tożsamości i wartości społecznych. Wydarzenia artystyczne, które otwierają przestrzeń dla wyrażania indywidualności i różnorodności.

BALANCE: Prezentacja zrównoważonych projektów artystycznych łączących tradycję z nowoczesnością, lokalność z globalnością.

Rok 2029 to nie tylko podsumowanie pięcioletniego trudu, ale też wyraz wdzięczności wobec naszej społeczności, partnerów i wszystkich, którzy włączyli się w tę podróż ku twórczej i kulturowej przemianie. To rok, w którym nasze wartości staną się namacalne (wyczuwalne, będzie je można dosłownie poczuć), inspirując nie tylko Rzeszów, ale również całą społeczność europejską.

Rok tytułarny rozpocznie oficjalnie Ceremonia Otwarcia: „Harmonia Kreatywnych Wizji”. Zapraszamy na niesamowitą podróż poprzez kreatywność, innowację i różnorodność podczas naszej ceremonii otwarcia. Pod hasłem przewodnim aplikacji, MOVING MAP, przeniesiemy się na mapę dynamicznych wyzwań i inspirujących możliwości. Występy artystyczne, interaktywne instalacje i wyjątkowe projekcje zaprezentują nowe horyzonty współpracy, które odzwierciedlają naszą niewyczerpaną chęć stwarzania zmian i eksploatacji. To przełomowy moment, w którym wymienione wartości stają się namacalne, tworząc ekscytującą atmosferę otwarcia roku tytułarnego.

Rok tytułarny zakończy Ceremonia Zamknięcia: „Future Map”. Podczas wydarzenia zamykającego rok MOVING MAP zanurzymy się w refleksji nad osiągniętymi sukcesami, inspirującymi wspomnieniami i perspektywami, które przyniosą przyszłość. Podkreślamy, że nasza podróż nie tylko przyniosła spektakularne wydarzenia kultury, ale też zacieśniła więzy międzynarodowej współpracy i umocniła wartości, które nam przyświecały. Harmonia Kreatywnych Wizji, jaką stworzyliśmy w roku 2029, będzie kontynuowana, dając impuls przyszłym projektom, przedsięwzięciom i inicjatywom. Będzie to niepowtarzalna okazja, by złożyć podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w tej niezwykłej podróży, i wspólnie świętować osiągnięcia, które pozostaną z nami na zawsze – żeby poruszyć przyszłość.

Nasza opowieść i nasze działanie w trakcie 2029 roku będą ustrukturyzowane na czterech poziomach, ale jednocześnie wszystkie będą się przenikać, wzajemnie oddziaływać i wywoływać kolejne fale drgnień i poruszeń, których celem jest przebudowanie naszego życia.

Poruszenie 1: Poruszeni Pamięcią

Chcemy rozpocząć świadome odpominanie historii Rzeszowa, polegające nie tylko na odyskiwaniu zapomnianych treści, lecz także – i przede wszystkim – na uświadomieniu sobie samego ich istnienia. Zależy nam na tym, by ci, którzy wywarli istotny wpływ na krajobraz kulturowy miasta, powrócili. Do dyskursu, kontekstu, pamięci. W tym obszarze

programu koncentrujemy się na kilku wybranych zagadnieniach. Są nimi: miasto prywatne (magnaci), zamek (miejsce kaźni i tortur), Żydzi, mniejszości, kobiety oraz dziedzictwo niematerialne – kultura ludowa.

Miasto prywatne

Czy mamy w pamięci kwestie wpływu rodu Lubomirskich, jako właścicieli miasta, na jego kształt i na to, jak miasto wygląda? Ich patronat, rozumiany jako pula praw i obowiązków wobec Kościoła, wpisany w rolę właściciela miasta, miał niebagatelny wpływ na uregulowanie szerokiej sfery życia społecznego Rzeszowa. Mecenat oznaczał opiekę gospodarza nad sferą kulturalną miasta poprzez finansowanie wybranych dziedzin sztuki lub instytucji.

Historia arystokratów i rodów magnackich nie jest elementem zbiorowej pamięci. Odebranie im własności, upaństwowienie ich majątków po zakończeniu II wojny światowej i całkowite wymazanie ich roli z nauki historii w czasach komunizmu każe nam na nowo zreinterpretować ich dziedzictwo.

Już jeden rzut oka na historyczną mapę miasta i jego okolic, przedstawiającą roz-mieszczenie licznych obiektów dworskich i pałacowych, pokazuje istnienie kilku odrębnych

obszarów koncentracji tych obiektów. Zjawiskiem charakterystycznym dla tych miejsc, za sprawą ich świątliwych właścicieli, jest mecenat artystyczny sprawowany przez dysponentów rozległych dóbr, którzy zatrudniali znakomitych artystów (malarzy, rzeźbiarzy, kompozytorów, muzyków), pianistów, architektów i ogrodników. Tym samym pełnili oni silną rolę miastotwórczą, a także kulturotwórczą. Dziś, przez pryzmat historii Rzeszowa i Łańcuta, chcemy podkreślić znaczenie mecenatu w kulturze.

Zamek

W XX wieku podczas wojny i okupacji zamek stał się miejscem kaźni dla wielu tysięcy Polaków. W latach PRL-u (zwłaszcza w okresie stalinizmu) stał się miejscem tortur i egzekucji członków ruchu oporu i działaczy antykomunistycznych. Od 1981 roku był siedzibą sądu okręgowego.

Żydzi

Żydzi współtworzyli historię Rzeszowa przez cztery stulecia. W kontekście ich dziedzictwa „Poruszenie Pamięcią” jest niezwykle istotne.

Ta część „poruszeń” będzie obejmować kilka działań mających charakter programów:

- A Zachowanie miejsc i obiektów dziedzictwa materialnego. Identyfikacja, zachowanie i opieka nad miejscami związanymi z żydowską historią Rzeszowa, takimi jak synagogi, cmentarze, dzielnice żydowskie, miejsca związane z życiem codziennym społeczności żydowskiej. Macewy – odczytywanie: Jeszcze zachowały się macewy z rzeszowskich cmentarzy żydowskich. Wykorzystamy nowoczesny skaner, który rozszyfruje kilkadziesiąt trudno widocznych lub zatartych napisów w języku hebrajskim znajdujących się na macewach. Odczytanie to przywrócenie pamięci.
- B Edukacja i świadomość. Tworzenie i wprowadzanie programów edukacyjnych, seminariów, warsztatów, które mają na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej oraz odwiedzających w zakresie historii, kultury i dziedzictwa żydowskiego.
- C Wystawy i muzea. Organizowanie prezentacji i wystaw poświęconych historii, kulturze i życiu społeczności żydowskiej w Rzeszowie. Zmierzamy do stworzenia oddziału warszawskiego Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.
- D Rekonstrukcja i odtwarzanie dziedzictwa niematerialnego. Przywracanie elementów kultury żydowskiej poprzez rekonstrukcję i odtwarzanie tradycji, takich jak język, muzyka, tańce, potrawy czy obrzędy religijne.

Dziedzictwo niematerialne – kultura ludowa, folklor, rzemiosło

Kiedy cenne klejnoty kultury ludowej i rzemiosła połączą się z nowoczesnością, dochodzi aspekt ekonomiczny, design i moda. Proces ten otwiera nowe możliwości rozwoju rzemiosła lokalnego, rozwija turystykę kulturową i wprawia w ruch magię rynku sztuki ludowej. To ożywienie gospodarcze, te dynamiczne melodie otwierają drogę do nowych miejsc pracy i zrównoważonego rozwoju, co przekłada się u mieszkańców na głębokie poczucie bezpieczeństwa.

Bezcennym zasobem, który włącza się i kształtuje naszą folklorystyczną i antropologiczną opowieść, jest Polonia, która do Rzeszowa przywozi swoje wizje, interpretacje, okruchy pamięci o tym, czym kultura ludowa była dla ich dziadów. Ta konfrontacja przynosi nowe formy odpominania i celebrowania przeszłości.

Wydarzenia i projekty to, między innymi: Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie, projekt „Etnopodkarpackie.pl”, realizowany przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie we współpracy z 8 muzeami z Podkarpacia, projekty inwestycyjne w Arboretum w Bolestraszczykach oraz w Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Spotkania Cymbalistów, Międzysłów Karpat – Literacki Festiwal Teatru Siemaszkowej, Szlakiem Skarbów Architektury Drewnianej.

Kobiety

Wydają się one w historii miasta nieobecne. Potrzeba na tym polu działań eksploracyjnych. Chcemy wspólnie ze środowiskiem artystycznym i naukowym Rzeszowa odkryć ich historię i przywrócić ją miastu.

Symbolicznym działaniem w ramach tego projektu ma być próba redefinicji jednego z symboli Rzeszowa, Pomnika Czynu Rewolucyjnego, który w potocznym odbiorze wygląda jak wielka wagina. Do projektu chcemy zaprosić artystki, m.in Joannę Rajkowską oraz Julitę Wójcik, i poprosić je o wykonanie działań z zakresu site specific, których celem będzie nadanie pomnikowi nowego sensu.

Poruszenie 2: Poruszenie Sensem

W tym poruszeniu chcemy skupić się na trzech ujęciach / aspektach sensu: jako źródle tożsamości człowieka, fundamentie postrzegania i rozumienia przezeń świata; jako formie ekspresji artystycznej i źródle artystycznego eksperymentu; wreszcie – jako zmianie paradygmatu człowieka, dotychczas sytuowanego w centrum świata, od tej pory zaś widzianego w relacji partnerskiej z naturą, uznaną za co najmniej mu równoważną.

Reinterpretacja wielokulturowości

W pierwszym ujęciu przyjrzymy się migrantom, nomadom i uchodźcom. Mozaice kultur, niejednoznaczności losów, konieczności przepracowania traum, ale przede wszystkim płynności i przenikania tradycji, jakie charakteryzują pogranicza. Chcemy sportretować, poznać losy ludzi, którzy wyjechali stąd, unosząc ze sobą jakiś kawałek Rzeszowa, którzy przybyli tu ze swoimi traumami oraz doświadczeniami, i którzy pojawili się tu na chwilę, przynosząc swoje talenty i kwalifikacje.

Chcemy stworzyć stałą wystawę narracyjną pn. „Centrum PORUSZEŃ”. Będzie ona opowieścią o losach rzeszowian, którzy opuścili swoje miasto, i przybyszów, którzy w nim zadomowili się. Patronować tej wystawie będzie Fred Zinnemann, wybitny amerykański reżyser filmowy, który w Rzeszowie urodził się i spędził kilka pierwszych lat życia. Jego syn Tim Zinnemann wyraził gotowość przekazania pamiątek po ojcu.

Finałem opowieści będzie współczesna migracja Ukraińców uciekających przed wojną i znajdujących nowe schronienie. Będzie to zatem historia ludzi, którzy przetrwali i których losy są dla nas nauką, inspiracją i dowodem, że to, co człowiek tworzy, i więzi, jakie buduje, to najważniejsze elementy jego tarczy.

Reinterpretacja sztuki

Drugim ujęciem poruszenia sensem jest otwarcie na kulturę cyfrową i eksperymenty. Najważniejszym aspektem tego działania będzie utworzenie, we współpracy z Politechniką Rzeszowską i rzeszowskim środowiskiem gamedev, przestrzeni wystawienniczej (show roomu) i doświadczalnej dla różnych form sztuki cyfrowej – od interaktywnego mapingu, przez XR, AR i VR, do prezentacji NFT i wszystkiego, co do 2029 roku przyniesie nam wielka rewolucja cyfrowa. Przestrzeń wystawiennicza i doświadczalna ma koncentrować się przede wszystkim na sztuce cyfrowej, immersji, animacji, kreowaniu w oparciu o istniejące narzędzia kompetencji do tworzenia wirtualnej rzeczywistości, jak Unreal 2.0. Ma budować kompetencje cyfrowe, ale i badać reakcje i wpływ odbiorcy / uczestnika na sztukę cyfrową. Całość doświadczenia, bez względu na wiek uczestników, opiera się na interakcji. To wzmacnia poczucie sprawczości. Ten aspekt chcemy wykorzystać, by odbudować jedną z podstawowych wartości życia społecznego, jaką jest tworzenie relacji i więzi, a w efekcie wspólnoty.

Przestrzeń tę stworzymy wspólnie w poddanej rewitalizacji Parowozowni, a zarządzać nią będzie spółdzielnia powołana z udziałem samorządu miasta i wszystkich partnerów projektu.

Reinterpretacja natury

Jedna z legend o powstaniu nazwy Rzeszowa mówi: RZE pochodzi od rehotu dobiegającego z ogromnego bagniska, które otulało zewsząd gród znajdujący się na niewielkim wzgórku obok Wisłoka. Kapryśna, góraska rzeka Wisłok i jej dopływy wzbierały swoje wody niejednokrotnie, a ruiny zalanych domostw można napotkać do dziś po północnej stronie miasta.

Powyżej zapory na Wisłoku miasto posiada kilka niezaludnionych wysp otulonych szerokimi zatokami, szuwarami i kilkoma odnogami rzeki. Rzeczony rehot, jak wiele innych dźwięków natury, słychać głośno przez znaczną część roku także dzisiaj.

Miejski system przyrodniczy, niezbędny dla funkcjonowania miasta, zbudowany jest przede wszystkim w oparciu o znaczenie Wisłoka. Znaczenie ponadregionalne, ponieważ rzeka tworzy kanał komunikacyjny dla gatunków przemieszczających się w kierunku Sanu i Wisły lub w drugą stronę – w rejon Beskidu Niskiego.

Stawiamy sobie za cel przywrócenie rzek miastu, wykorzystując dostęp do dzikich, niezmiennych ręką człowieka terenów.

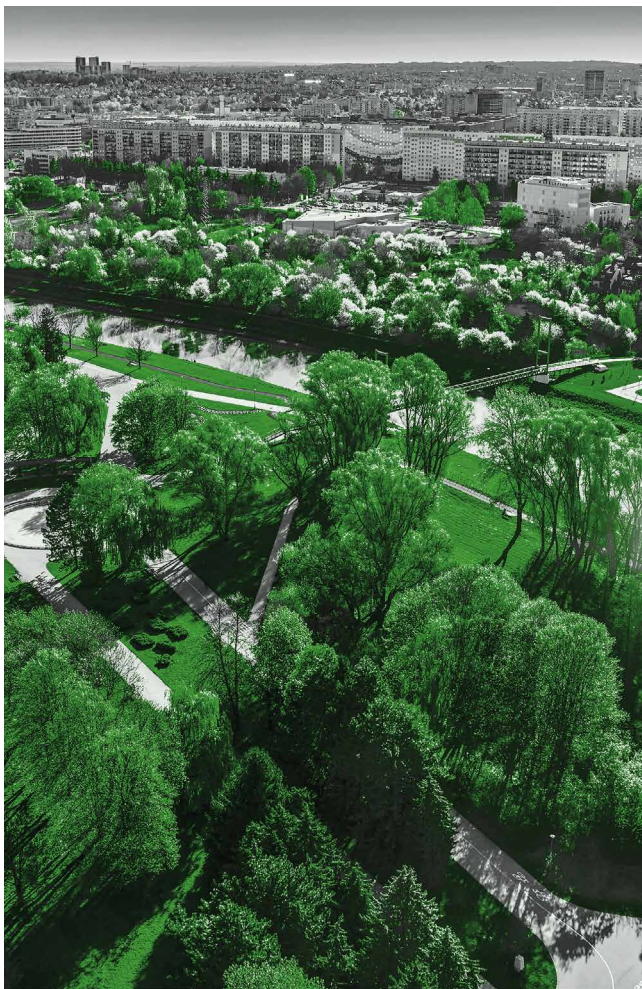
Skromną infrastrukturą można otworzyć niedostępne obecnie tereny, uwydatnić miejsca trudne geologicznie i podmokłe. Ważnym elementem strategii jest zrównoważony rozwój. Staramy się minimalizować negatywny wpływ naszych działań na środowisko naturalne poprzez wykorzystywanie energii odnawialnej, redukcję odpadów i zrównoważone praktyki zarządzania. Będziemy także angażować lokalne społeczności w nasze projekty, aby promować świadomość ekologiczną i troskę o środowisko naturalne.

Podstawowe wyzwania i zadania w tym zakresie zostały przyjęte przez Radę Miasta w uchwalonym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa.

Poruszenie 3: Poruszenie Relacjami

Chcemy budować silniejsze więzi między mieszkańcami, artystami, instytucjami kulturalnymi i organizacjami społecznymi. Pragniemy tworzyć platformy dialogu, współpracy i wymiany, które integrują różnorodne grupy społeczne i artystyczne. Najważniejszym elementem tej osi programu jest próba zmierzenia się z nowo odzyskaną wielokulturowością. Pisaliśmy ten wniosek w momencie, gdy trwały zamieszki we Francji, gdy część krajów dyskutowała o zawiązaniu koalicji na rzecz projektu „Twierdza Europa”. Nie ma na to naszej zgody.

Musimy wreszcie otworzyć nasze umysły, raz na zawsze zerwać z rasizmem i ksenofobią, nauczyć się mówić językiem pozbawionym przemocy, docenić i zrozumieć europejską

różnorodność. Chcemy odkrywać i eksplorować tradycje lokalne, zarówno te bardziej znane, jak i te mniej widoczne, które są istotne dla historii i kultury miasta. Naszym celem jest uświadomienie mieszkańcom ich dziedzictwa oraz ożywienie i reinterpretacja tradycji w kontekście współczesnym.

Chodzi zatem o edukację kulturalną, ale również o relacje pomiędzy różnymi grupami społecznymi, na przykład imigrantami z Ukrainy, którym trzeba stworzyć warunki dla ekspresji i którzy muszą znaleźć się w dialogu z dotychczasowymi mieszkańcami miasta. Kluczowa instytucja z tego punktu widzenia to Biblioteka Nowa, pomyślana jako wielkie miejsce spotkań mieszkańców (rodzaj agory), spotkań ze sobą nawzajem – ale także spotkań z tekstem, ze słowem, z literaturą. Także aula miejska, czyli projekt rozbudowy ratusza, ma służyć umożliwieniu nowych relacji pomiędzy różnymi grupami społecznymi, tworzącymi społeczność miasta. To miejsce dla uniwersytetów trzeciego wieku, dla lokalnych grup działania czy stowarzyszeń artystycznych – po prostu przestrzeń dla spotkań różnych środowisk. To taki „ratusz dla mieszkańców”, będący uzupełnieniem dotychczasowego „ratusza dla władzy”.

Poruszenie 4: Poruszenie Przestrzeni

To oznacza w istocie spójną koncepcję przededefiniowania i przeformatowania śródmieścia miasta, w którym określone przestrzenie otrzymają zupełnie nowe funkcje, a skoncentrowane działania rewitalizacyjne przyniosą jakościową zmianę całego szeregu wnętrza urbanistycznych. Powstanie „kwartał kultury”. Nadrzędnym celem tych działań jest ukształtowanie swoistej „osi kultury” jako funkcjonalnego kręgosłupa centrum miasta. Dobrze ulokowane inwestycje publiczne wywołają całą serię inwestycji sektora prywatnego, przesadzając o zmianie charakteru oraz profilu funkcjonalnego i społecznego całego obszaru. Załączony schemat (P 39) rozmieszczenia nowych inwestycji i działań rewitalizacyjnych uzmysławia ideę przestrzenną i funkcjonalną tego założonego na wiele lat programu.

Nowe inwestycje oraz działania modernizacyjne mają mieć szczególny charakter. Większość przedsięwzięć ma realizować idee nowego Bauhausu, z jego zasadami estetyki zrównoważonego rozwoju i włączenia. Nadrzędnymi wartościami są dobrostan człowieka, gospodarka cyrkularna, inkluzywność, dialog. Implementujemy również zasadę 7R, która wpisuje się w naszą strategię zrównoważonego rozwoju. Ograniczamy zużycie, wykorzystujemy ponownie, segregujemy odpady, naprawiamy, odnawiamy, obmyślamy na nowo i kompostujemy. Pragniemy działać w harmonii ze środowiskiem naturalnym i przyczynić się do równowagi ekologicznej.

Przedstaw ogólny zarys struktury swojego programu kulturalnego, w tym zakres i różnorodność działań / głównych wydarzeń, które będą uświetniać rok ESK (w formie tabeli i wizualizacji oddziaływania poruszeń).

Nasz program to idea czterech poruszeń (pamięcią, sensem, relacjami i przestrzenią), dzielących się na programy kulturalne, w ramach których realizujemy poszczególne działania i projekty zgodnie z podziałem:

Struktura programu kulturalnego

PORUSZENIE PAMIĘCIĄ. Pierwszy obszar ideowy naszego programu. Ta część obejmuje następujące programy kulturalne:

A LUBOMIRSKI PHILANTHROPIC CIRCLE ● ma na celu odczarowanie ogólnospołecznego negatywnego odbioru obiektu Zamku w Rzeszowie, przywrócenie mu świetności i przypomnienie filozofii rodów Ligęzy i Lubomirskich. Zamek ma stać się przestrzenią dla kultury, przywróconą wspólnocie mieszkańców i pełniącą nowe funkcje. Będą to koncerty, wystawy, warsztaty, artystyczne rezydencje, działania w kooperacji z sektorem biznesowym. Działania będą koncentrować się wokół tematyki kultury polskiej, tożsamości, dziedzictwa kulturowego, historii miasta i regionu, regionalizmów, potraw itp.

B SCALANIE 4 STOLICE KULTURY – ECoC Art Combining. Projekt ten będzie realizowany przez miasto Rzeszów we współpracy z samorządami miast: Krakowa, Wrocławia i Lwowa. Ma na celu prezentację, we wskazanych miastach, scalonej kolekcji Dąbskich. Jest to kolekcja malarstwa europejskiego stworzona na przełomie XVIII i XIX wieku przez Łukasza z Lubrańca Dąbskiego herbu Godziemba. Kolekcja Dąbskich jest jedną z nielicznych, które niemal w całości zachowały się z pożogi II wojny światowej. Dzięki różnorodnej tematyce nagromadzonych przez Dąbskich dzieł, prezentujących przykłady malarstwa szkół obcych, jest podstawą dla ekspozycji stałej i związanej z nią oferty edukacyjnej.

C JEWEL OF REISCHE – MOJŻESZÓW. To projekt mający na celu prezentację historii i dziedzictwa kultury żydowskiej. Obejmie m.in.: koncerty muzyki klezmerskiej, śpiewy kantorów w Synagogach, organizację koncertów i recitali (przy współpracy z Festiwałem Kultury Żydowskiej w Krakowie), spacerzy Śladami Żydów Rzeszowskich – prezentacja architektury, macewy – odczytywanie, prelekcje, recitale, prezentacje w Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów. W Rzeszowie otworzony zostanie również oddział Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

D CULTURE ICONS. To tytuł złożonego, wieloelementowego projektu przewidującego prezentację twórczości artystów, którzy wywarli wpływ nie tylko na kulturę lokalną, ale również ogólnopolską, a niekiedy nawet światową. Chcemy zaprezentować (przypomnieć) ich twórczość szerokiej publiczności europejskiej. Przedsięwzięcie obejmuje m.in. następujące wydarzenia / realizacje: Toast Urodzinowy dla Tomasza Stańko, festiwal „Źródła Pamięci Szajna-Grotowski-Kantor”, Rzeszów Breakout Days Festival, skompletowanie fotografii pod hasłem „Rzeszowskie janusze”, wystawę dzieł Zdzisława Beksińskiego, Szajna Galerię w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej.

E BRAMA KARPAT (GATE TO THE CARPATHIANS). Będzie to program prezentujący różnorodność i dziedzictwo regionu. Obejmie m.in.: Spotkania Cymbalistów – unikatowy w skali kraju konkurs gry na cymbałach, tradycyjnym, charakterystycznym dla Podkarpacia instrumencie; Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych – w trakcie realizacji programu ESK 2029 kolejna, XXI edycja festiwalu stanie się wielkim, międzynarodowym wydarzeniem artystycznym, które przyciągnie liczne zespoły polonijne z całego świata; portal etnopodkarpackie.pl – witryna ukazująca bogactwo i różnorodność kultur etnicznych charakterystycznych dla Podkarpacia; Kulturowe ścieżki Franciszka Kotuli – program służący zachowaniu i promocji bogatego dziedzictwa kultury ludowej Podkarpacia poprzez organizację koncertów, warsztatów i prezentacji lokalnego folkloru oraz rękodzieła (jego celem jest również uwiecznienie i kontynuacja dzieła Franciszka Kotuli – etnografa, historyka, folklorysty i muzealnika, współorganizatora Muzeum Regionalnego Ziemi Rzeszowskiej, obecnego Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, i Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku); Międzysłów Karpát – Literacki Festiwal Teatru Siemaszkowej – cykl spotkań, koncertów i widowisk poetyckich z udziałem pisarzy z kraju i zagranicy oraz aktorów Teatru, służących wymianie poglądów o najważniejszych zjawiskach w literaturze polskiej i europejskiej; Podkarpacki Szlak Filmowy – dynamiczny program mający na celu promowanie dziedzictwa filmowego regionu oraz tworzenie warunków do odkrywania i zgłębiania filmowej historii Podkarpacia, a także przypomnianie wywodzących się z regionu osobistości światowej kinematografii, np. Freda Zinnemanna czy Sama Spiegela; Na szlaku Skarbów Drewnianej Architektury Sakralnej – we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa zaprezentujemy wystawę opowiadającą zarówno o architektonicznym fenomenie tych obiektów, wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, jak i o historyczno-kulturowych uwarunkowaniach ich powstania.

PORUSZENIE SENSEM. Wszystkie projekty w tej części będą realizowane w ramach wieloaspektowego programu „Reinterpretacje”.

F Reinterpretacja wielokulturowości. „Moving CENTER” ● to wystawa narracyjna, przewodnik po opowieści o losach mieszkańców tego regionu, którzy podjęli odważne decyzje w poszukiwaniu lepszego życia. Przeprowadzi widzów przez barwne historie, które odkrywają tęsknotę za krajem, doświadczenia sukcesów i niepowodzeń oraz siłę więzi Polonii z Macierzą.

G Reinterpretacja sztuki. Interdyscyplinarność i nowe przestrzenie sztuki – w przestrzeni wystawienniczej i doświadczalnej w Starej Parowozowni po rewitalizacji będącymi eksperymentować ze sztuką cyfrową i różnymi formami jej prezentacji oraz z hiperpersonalizacją sztuki. Odnowiona Parowozownia będzie starym-nowym miejscem na mapie Rzeszowa, ustanawiającym łącznik między instytucjami a lokalnym środowiskiem artystycznym. Będzie miejscem przyszłych rezydencji artystycznych, inicjatyw lokalnych, stanowiąc odpowiedź na potrzeby mieszkańców szukających lokalizacji dla działań twórczych. Interdyscyplinarność i nowe formy sztuki – w Parowozowni będziemy wspierać artystów i twórców w eksploracji nowych środków wyrazu oraz interdyscyplinarnych praktyk artystycznych. Może to objąć projekty łączące różne dziedziny sztuki, takie jak sztuka audiowizualna, performance, instalacje interaktywne czy sztuka nowych mediów. Może zatem uwzględnić również wykorzystanie sztucznej inteligencji, rozszerzonej rzeczywistości, wirtualnej rzeczywistości, technologii interaktywnych i immersive experiences. Kolejnym trendem w sztuce, który chcemy włączyć w tę przestrzeń działań i eksploracji, jest „świat lustrzany”, metaversum. Zgodnie z tą koncepcją świat cyfrowy ma być dokładnym i całkowitym odwzorowaniem świata fizycznego we wszystkich jego wymiarach: materialnym, ekonomicznym, przestrzennym, ludzkim itd. W konsekwencji do świata cyfrowego zostaną przeniesione wszystkie aktywności, które znamy ze świata fizycznego oraz takie aspekty naszego funkcjonowania w rzeczywistości realnej, jak wielozmysłowe odczuwanie.

H Reinterpretacja natury. Ważnym motorem dla tego działania jest udział miasta Rzeszowa w Programie Miast Pilotażowych „NEEST – NetZero Emission and Environmentally Sustainable Territories”, którego celem jest wypracowanie sposobów osiągnięcia neutralności klimatycznej miasta do roku 2030 w ramach sprawiedliwej, efektywnej i społecznie akceptowalnej transformacji. W projekcie uczestniczą takie miasta jak Kopenhaga, Amsterdam i Madryt. Najdalej idą zamierzenia, które można podsumować hasłem: „dzikość w mieście”. Chodzi o pozostawienie w środowisku miejskim dzikich terenów, stworzenie enklaw natury. Poprzez mapowanie biologiczne, które szanuje lokalną faunę i florę oraz historię lasu, stworzymy na potrzeby zajęć szkolnych ścieżki edukacyjne, którym będą towarzyszyć instalacje artystyczne.

I Reinterpretacja wartości. Projekt SYMBOLE WOLNOŚCI ● pozwala celebrować wolność i jedność europejską. Coroczne wydarzenia związane z projektem będą częścią Dnia Unii Europejskiej obchodzonego 9 maja. Te wydarzenia osiągną punkt kulminacyjny w 2029 roku (por. P 37). Projekt będzie stanowił most do głębszego zrozumienia, inspiracji i współpracy pomiędzy Rzeszowem a Europą, wzmacniając jednocześnie wartości wolności i jedności po obu stronach.

PORUSZENIE RELACJAMI. W tym programie chodzi o zmianę porządku tworzenia i konsumowania kultury. Ma się ona charakteryzować się decentralizacją procesów twórczych i rosnącym udziałem w nich dotychczasowej publiczności.

J RUNWAY. „WSCHÓD KULTURY – ESK’29” ● stanowi wyjątkowe i ewolucyjne przedsięwzięcie, którego korzenie sięgają roku 2011. To wtedy narodziła się idea Europejskiego Stadionu Kultury jako polsko-ukraińskiego projektu kulturalnego towarzyszącego przygotowaniom do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, współorganizowanych przez Polskę i Ukrainę. Przez lata istnienia ESK nie tylko przyczynił się do podniesienia wizerunku kulturalnego Polski i Ukrainy, ale także wzmocnił współpracę międzysektorową obu krajów. Od 2024, już pod nazwą ESK’29, pragnie otworzyć się na całą Europę, dążąc do kreowania wspólnej przestrzeni kulturowej i promowania artystycznej współpracy jako wyrazu jedności w różnorodności. Program artystyczny ESK’29 zostanie stworzony przy aktywnym udziale lokalnych, krajowych i międzynarodowych operatorów kultury, artystów oraz organizacji pozarządowych. Dzięki innowacyjnemu modelowi „Trust Share”, tworzenie wspólnych dzieł i wymiana idei staną się kluczowymi elementami festiwalu. W specjalnie aranżowanej scenografii i w nowych przestrzeniach stanie się polifonicznym koncertem łączącym

jazz, muzykę bałkańską, klezmerską, folk i hip-hop. Poprzez kreatywne akcje miejskie, interaktywne performance'y, eksperymenty artystyczne oraz przegląd kultur i stylów muzycznych, festiwal dostarczy niezapomnianych wrażeń i stanie się źródłem wyjątkowych doświadczeń. W 2029 roku festiwal osiągnie swój kulminacyjny punkt, integrując wszystkie wartości i koncepcje, które były wprowadzane na przestrzeni poprzednich edycji. Ta złożona sieć projektów, kreatywnych eksploracji oraz działań partycypacyjnych wkomponuje się w szerokie spektrum wydarzeń, tworząc jedyne w swoim rodzaju przedsięwzięcie kulturalne. Komponent „Polska – Ukraina, Polska – Szwecja: Tożsamość kultury” ważnym aspektem festiwalu. Wspólne, zintegrowane działania bilateralne nie tylko przełożą się na korzyści, jakie wiążą się z przeprowadzaniem tak dużego wydarzenia, ale pozwolą również zwrócić uwagę Europejczyków na kulturę, historię, gospodarkę i politykę naszych krajów. Wykorzystując czas zainteresowania ze strony Europy, możemy upowszechniać i zaszczepiać idee aktywności i wspólnego działania zwłaszcza wśród młodych mieszkańców kontynentu. Festiwal TONY – nowa odsłona (TONY Showcase Festival) ● wydarzenie prezentujące najciekawsze, świeże zjawiska muzyczne z Europy. To platforma dla młodych twórców, stworzona z myślą o prezentacjach twórczości przed dwoma rodzajami publiczności: widzami i osobami z branży, tj. bookerami, managerami, pracownikami agencji. Formuła pozwoli na prezentację wartościowego programu muzycznego, nieopartego o wysokobudżetowe gwiazdy, lecz o talent i energię twórców wpływających na szersze wody rynku muzycznego. Ważnym aspektem będzie scena dedykowana lokalnym twórcom. Dodatkowo planujemy usieciowienie festiwalu z lokalnymi festiwalami showcase'owymi, a także nawiązać kontakt z platformą kuratorsko-rezydencjalną SHAPE+. Kuratorem związanym z naszym miastem będzie urodzony w Rzeszowie, a mieszkający w Londynie muzyk i kompozytor Wojciech Rusin. Koordynatorem od strony polskiej będzie Tomasz Rawski, wieloletni programator festiwali muzycznych (Alter Art, Agora, Agencja LIVE), aktualnie pracujący przy gdańskim festiwalu showcase'owym SEAYOU oraz Inside / Seaside. Integralną częścią festiwalu będzie program rezydencjalny uruchomiony przed pierwszą edycją w taki sposób, aby projekty powstałe w ramach rezydencji miały swoją premierę na festiwalu. Nabór w formie Open Call zostanie ogłoszony podczas festiwali tworzących sieć. Rezydencja ma na celu otwarcie lokalnych środowisk na współpracę, jak też napływ do miasta nowych idei, form pracy, standardów estetycznych.

Międzynarodowy Festiwal Sztuk TRANS / MISJE – wydarzenie o charakterze interdyscyplinarnym, cementujące więzi kulturalne w ramach inicjatywy Trójmorza. Jego głównym założeniem jest stworzenie platformy kulturalnej wymiany międzynarodowej, umożliwiającej partnerom projektu poznawanie nawzajem swoich aktualnych trendów, nurtów, fascynacji i myśli artystycznych. Festiwal promuje wymianę kulturową między regionami, integrację artystyczną i społeczną, a także dążenie do zacieśnienia współpracy kulturalnej w Europie.

Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ożywionej Formy MASKARADA. Ten event oferuje spektakle dla dzieci i młodzieży, w których ożywiona forma jest jednym z głównych środków ekspresji. MASKARADA jest przeglądem zjawisk zachodzących w teatrze lalek, w teatrze formy i chce inspirować do poszukiwań nowych środków wyrazu.

Święto PANIAGI, czyli ulicy 3 Maja. Wydarzenie odbywające się w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja, której imię nosi dawniejsza ulica Pańska, jedna

z najstarszych w Rzeszowie, gwarowo zwana Paniagą. Ma integrować mieszkańców i środowiska artystyczne miasta i okolic. W maju ulica 3 Maja i sąsiednie stają się areną licznych wydarzeń kulturalnych: koncertów, wystaw, spotkań autorskich i spektakli. W roku ESK'29 Święto PANIAGI zyska dodatkowy wymiar jako Święto Miast Partnerskich – wydarzenie prezentujące dorobek kulturalny i atrakcje turystyczne ośrodków pozostających z Rzeszowem w partnerskich relacjach.

Festiwal KARPATY NA WIDELCU – kulinarne święto, które przyciąga uwagę miłośników kuchni. Lokalni restauratorzy tworzą festiwalowe dania, racząc uczestników wydarzenia i odkrywając przed nimi kulinarne tradycje Karpat.

Muzyczny Festiwal w Łańcucie – organizowany od ponad 60 lat, łańcucki festiwal jest wydarzeniem o światowej renomie. Swego czasu znakomity polski kompozytor, Krzysztof Penderecki, miał się nawet wyrazić, że to najśłynniejszy festiwal w Polsce. W formule tego święta muzyki mieszczą się recitale wybitnych śpiewaków, gwiazd estrady, i koncerty znakomitych instrumentalistów oraz orkiestr i zespołów kameralnych. Również sesje naukowe i warsztaty muzyczne. Koncerty odbywają się w sali balowej Muzeum Zamku w Łańcucie, w zamkowym parku (koncerty plenerowe), synagodze łańcuckiej, Bazylice oo. Bernardynów w Leżajsku oraz w Filharmonii Podkarpackiej w Rzeszowie.

Nagroda za tłumaczenia polsko-ukraińskie – wydarzenie literackie, które ma na celu uhonorowanie i promowanie kunsztu w dziedzinie tłumaczeń z języka polskiego na ukraiński i z ukraińskiego na polski. W ramach tego wyjątkowego przedsięwzięcia wyróżniane będą tłumaczenia w dziedzinie literatury pięknej, naukowej czy eseistycznej.

„Jak się masz? Różnorodność Europy” – dni celebracji różnorodności kulturowej Europy. W ramach przedsięwzięcia organizowanego we współpracy z EUNIC (EU National Institutes for Culture) będziemy zapraszać artystów i animatorów kultury z krajów europejskich. Mieszkańcy Rzeszowa będą mieli okazję zapoznać się zarówno z tradycjami i zwyczajami, jak też sztuką i kulturą kuchni różnych krajów europejskich.

Wystawa retrospektywna Magdaleny Abakanowicz i Małgorzaty Mirgi-Tas. Jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych o zasięgu międzynarodowym. Przedstawiając dzieła tych dwóch wybitnych artystek wystawa ukaże bogactwo ich twórczości i głębokie przesłanie stworzonych przez nie prac. Małgorzata Mirga-Tas, polsko-romska artystka i aktywistka, wykorzystuje swoje prace do wyrażenia krytyki antyromskich stereotypów i ukazania afirmatywnej ikonografii społeczności romskich. Natomiast Magdalena Abakanowicz, znana z tzw. abakanów i figuratywnych kompozycji przestrzennych, wprowadziła techniki tkackie do galerii sztuki nowoczesnej, tworząc niepowtarzalne dzieła z tkanin, drewna, kamienia i brązu.

Wystawa sztuki współczesnej „Beksiński – Duda-Gracz – Stasys” – unikatowe wydarzenie mające ukazać różnorodność stylistyk i wyrazistych narracji artystycznych trzech wybitnych twórców: Zdzisława Beksińskiego, Jerzego Dudy-Gracza i Stasysa Eidrigevičiusa.

K artFUL JOURNEYS – poruszenie strukturą. „Nuda. Nic się nie dzieje” – inicjatywy oddolne zgłaszane w ramach Open Call, wynikające z przekonania, że w miejskiej przestrzeni kultury brakuje takich projektów, wydarzeń, realizacji, które

satysfakcjonują pomysłodawców i / lub niektóre gremia odbiorcze. Centralny Okręg Przemysłów Kreatywnych – Centrum Coworkingu (P 14). Make the Monument Great Again – Projektowanie przestrzeni publicznej (P 14). Bon Kultury – aplikacja „Wirtualny Portfel” (P 35). PODCAST ROKU – konkurs imienia redaktora Janusza Majki.

L CO-CO (COOPERATION – COCREATION). Program kulturalny, który obejmuje kluczowe projekty dla przedsięwzięcia, jakim będzie ESK'29, wzmacniające zdolność podmiotów do kreacji i realizacji zadań.

Projekt BLIŻNIAK – to innowacyjna i zintegrowana inicjatywa kulturową, która umożliwi każdej instytucji kultury w Rzeszowie nawiązanie współpracy z instytucjami partnerskimi z miast o różnorodnych charakterystykach, będących dotychczasowymi, aktualnymi albo przyszłymi Europejskimi Stolicami Kultury. Celem projektu jest stwarzanie platformy dla dialogu, wymiany myśli i współpracy międzykulturowej, w której miasta partnerskie, jako symboliczni „bliźniacy”, połączą swoje bogate dziedzictwa kulturowe z myślą o tworzeniu inspirujących i interdyscyplinarnych wydarzeń artystycznych i kulturalnych. W ten sposób BLIŻNIAK doskonale wpisuje się w ideę programu Europejskiej Stolicy Kultury. Dzięki tej inicjatywie Rzeszów stanie się miejscem, w którym artystyczne i kulturowe inspiracje z całej Europy spletają się w nowatorski sposób, a wydarzenia będą prezentować różnorodność i bogactwo europejskiej kultury. Miasto Rzeszów w 2029 roku aktywnie zaangażuje się w rozwijanie współpracy międzynarodowej i kulturalnej, wzmacniając swoją rolę jako ważnego aktora na kulturalnej mapie Europy.

Rzeszów – STOLICA POLONII. Przedsięwzięcie wplatające w tkankę miasta bogactwo kulturowego dziedzictwa polonijnego. Naszym celem jest wydobycie na światło dzienne potencjału Rzeszowa jako głównego centrum spotkań i wymiany kulturowej dla Polonii. STOLICA POLONII będzie swoistą kontynuacją Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych, przenosząc ducha kulturowej integracji na wyższy poziom. Projekt będzie miał bezpośrednie powiązanie z powstającym Centrum PORUSZEŃ.

Open Call to wszechstronny i otwarty program, który stanowi platformę dla różnych środowisk twórczych, umożliwiając im zgłaszanie autorskich inicjatyw i realizowanie własnych wydarzeń. Jego celem jest wspieranie rozwoju i wzmacnianie sektora twórców poprzez umożliwienie tworzenia unikatowych i inspirujących projektów artystycznych.

RZE_RES_ARTIS_Rezydencje artystyczne. To innowacyjny program, którego głównym celem jest podniesienie świadomości artystycznej oraz wsparcie rozwoju artystów. Rezydencje artystyczne stwarzają przestrzeń dla kreatywnego dialogu, kooperacji oraz wymiany wiedzy i umiejętności, co sprzyja powstawaniu innowacyjnych dzieł sztuki. Za sprawą RZE_RES_ARTIS artyści mają również okazję przyczynić się do bogacenia kulturowego krajobrazu Rzeszowa i regionu. Program ten doskonale wpisuje się w ideę Europejskiej Stolicy Kultury, ponieważ będzie aktywnie wspierał rozwój i różnorodność środowiska artystycznego. Projekt będzie realizowany także w formie rezydencji artystycznych dla regionalnych artystów za granicą, stanowiąc innowacyjny krok w rozwoju kultury i wymiany artystycznej dla Rzeszowa.

Program RAZEM – wspólnie z miastami partnerskimi.

SESTRY („Siostry”). Według ONZ ponad 5 milionów mieszkańców Ukrainy opuściło swój kraj, wyjeżdżając do innych państw z powodu rosyjskiej agresji. Większość z nich stanowią kobiety z dziećmi. Znalazłszy się w nowych realiach, w obliczu nowych wyzwań, potrzebują przyjaznych im kanałów informacyjnych. SESTRY to ukraiński magazyn internetowy, w którym doświadczeni dziennikarze piszą o sprawach bieżących i wspólnie z czytelnikami i liderami różnych środowisk starają się zaspokajać, przynajmniej częściowo, potrzeby komunikacyjne środowiska uchodźców i uchodźczyń oraz ich rodaków i rodaczek w niestabilnym świecie. Magazyn jest wydawany przez Media Liberation Fund, z którym chcemy jako miasto i ESK mieć trwałe partnerstwo.

MODA BEZ GRANIC. Jeden z głównych celów przedsięwzięcia to stworzenie przestrzeni, w której projektanci mogą prezentować swoje kolekcje, ale również nawiązywać kontakty, wymieniać doświadczenia i zdobywać lepszą pozycję wizerunkową w branży mody. Za sprawą współpracy z ambasadorką ESK Anją Rubik, uznawaną za jedną z najbardziej popularnych i wpływowych modelek XXI wieku, pojawiły się ogromne możliwości kreowania oraz rozwoju unikatowego wydarzenia. Anja Rubik urodziła się w Rzeszowie. Jest również projektantką mody, osobowością medialną i działaczką społeczną.

CitySynergy to inicjatywa mająca na celu rozwinięcie współpracy i wymianę dobrych praktyk pomiędzy Rzeszowem a miastami ukraińskimi. Przedsięwzięcie zakłada realizację wspólnych projektów oraz wymianę doświadczeń, wiedzy i know-how w zakresie różnych dziedzin, takich jak sztuka, edukacja, turystyka czy rozwój społeczny. Wszelkie inicjatywy podejmowane w ramach CitySynergy

będą zgodne z ideą Europejskiej Stolicy Kultury, wspierając wymianę kulturową oraz dialog między różnymi narodami i kulturami, zarazem sprzyjając integracji europejskiej i konstituowaniu wspólnej europejskiej tożsamości.

Międzynarodowa Konferencja „EkoKultura: Sztuka, Kultura i Recykling dla Zrównoważonej Przyszłości” – wydarzenie skupiające uczestników z różnych krajów, którzy mają wspólny cel – promowanie zrównoważonego podejścia do kultury i sztuki oraz propagowanie dobrych praktyk związanych z ochroną środowiska, zwłaszcza w kontekście recyklingu. Konferencja stanowić będzie forum wymiany wiedzy, doświadczeń i innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ekologii i kultury. W oparciu o ideę Europejskiej Stolicy Kultury, konferencja wpłynie na kreowanie zrównoważonej przyszłości, w której kultura odgrywa kluczową rolę w budowaniu ekologicznej świadomości i inspirowanie do działań na rzecz ochrony naszego wspólnego domu: Ziemi.

START-UP_CULTURE – Wieloletni program RZE_PORUSZENIE (2024–2029). Przedsięwzięcie obejmuje trzy ścieżki: WIZYTY, REZYDENCJE, PROJEKTY – mające stworzyć warunki dla artystów, instytucji, organizacji pozarządowych do przygotowywania projektów międzynarodowych opartych na otwartości, poszanowaniu wolności, autentycznym zaangażowaniu oraz twórczym dialogu i rozwijaniu nowych projektów i partnerstw międzynarodowych.

M WIDZĘ CIĘ – program kulturalny realizowany w ramach projektu kluczowego: WIDZĘ CIĘ – TOWARZYSTWO WSPÓLNE. To innowacyjny projekt, którego głównym celem będzie zaangażowanie nowych mieszkańców Rzeszowa w procesy kulturowe, integrację różnych grup społecznych oraz promowanie wzajemnego zrozumienia i tolerancji. Projekt stawia na partycypację i współtworzenie, przewiduje też dzielenie się doświadczeniami i tradycjami. W ramach projektu organizowane będą różnorodne wydarzenia kulturalne, warsztaty, spotkania, wystawy i koncerty, które zapewnią nowym mieszkańcom możliwość aktywnego udziału w życiu kulturalnym miasta. Poprzez propagowanie kultury partycypacyjnej i inkluzji projekt doskonale wpisuje się w założenia ESK.

PORUSZENIE PRZESTRZENIĄ. Program służący realizacji kilku kluczowych projektów inwestycyjno-urbanistycznych i konceptualnych:

N „Cultural Station” ● to pionierskie i eksperymentalne przedsięwzięcie w ramach ESK, które koncentruje się na przekształceniu niezagospodarowanych terenów kolejowych i Starej Parowozowni w dynamiczny, wielofunkcyjny kompleks artystyczno-kreatywny. Ten unikatowy projekt angażuje różnorodne środowiska artystyczne, stowarzyszenia oraz twórców, tworząc innowacyjne centrum kultury oraz inicjatyw społecznych. „Cultural Station” nie tylko przywraca życie zdegradowanym przestrzeniom, ale również ukazuje ich industrialny charakter jako źródło inspiracji. Przedsięwzięcie wpisuje się w wartości UE, takie jak nowy Bauhaus, kreatywność i innowacje, zrównoważony rozwój, tworząc zintegrowane środowisko, w którym sztuka, edukacja, współpraca i innowacje łączą się w jedną dynamiczną całość.

W ramach tego projektu odbędą się różnorodne wydarzenia, w tym: interaktywne wystawy artystyczne i przestrzenne instalacje, wykorzystujące industrialne otoczenie jako inspirację; kreatywne warsztaty i projekty edukacyjne, które angażują lokalną społeczność i zachęcają do wykorzystania potencjału artystycznego; kolaboracje międzynarodowe, zapewniające wymianę doświadczeń i tworzenie innowacyjnych projektów; cykle wykładów i debat poświęcone związkowi kultury, innowacji i przemian społeczno-ekonomicznych; przestrzeń dla start-upów kulturalnych, wspierająca nowe inicjatywy i przedsięwzięcia.

„Cultural Station” ma na celu stworzenie symbiozy między dziedzictwem przemysłowym a nowoczesnością kreatywną, odzwierciedlając ducha nowej Europy, która łączy tradycję z innowacją. Projekt przewiduje takie działania, jak: Fabryka Kreacji – seria interaktywnych warsztatów artystycznych z wykorzystaniem nietypowych materiałów i technik artystycznych; Artystyczne Odbicie Historii – plenerowa wystawa prezentująca prace typu site specific, inspirowane przeszłością terenu kolejowego; Kolaboracje bez Granic – międzynarodowe, rezydencyjne programy artystyczne, które zaproszą twórców z różnych krajów do współpracy i wymiany kreatywnych idei; Spotkania Kreatywnych Umysłów – cykl wykładów, paneli dyskusyjnych oraz warsztatów, w których eksperci z dziedziny sztuki, nauki i innowacji będą dzielić się swoją wiedzą (a te interdyscyplinarne spotkania pobudzą twórcze myślenie i dialog między różnymi dziedzinami); Start-Up Arena Kultury – konkurs dla młodych przedsiębiorców kulturalnych, zachęcający do tworzenia innowacyjnych projektów artystycznych (finaliści będą mieli możliwość prezentacji swoich pomysłów przed ekspertami i publicznością); Kino w Parowozowni – organizacja pokazów filmowych w przestrzeniach przemysłowych; Dialogi Kulturalne – serie debat, dyskusji i seminariów skupiających się na roli kultury jako siły napędowej dla innowacji i zrównoważonego rozwoju.

Projekt „Cultural Station” skupia się na odważnych i innowacyjnych inicjatywach, które wnoszą nowy wymiar do przestrzeni kulturalnej miasta. Obejmuje on różnorodne aspekty sztuki, kreatywności oraz dialogu międzykulturowego, tworząc miejsce, które nie tylko ożywia historię, ale także wpisuje się w nowe

wartości europejskie, takie jak innowacja, kreatywność i zrównoważony rozwój. W zrewitalizowanych obiektach nowa siedziba Muzeum Dobranocek i Narracji.

Co takiego wyróżnia projekt „Cultural Station”? Przekształcenie nieużywanej przestrzeni kolejowej i parowozowni w centrum kultury i sztuki jest unikatowym podejściem. Odzwierciedla zaangażowanie w zrównoważone wykorzystanie zasobów oraz tworzenie nowego życia dla historycznych / nieużytkowanych miejsc.

Interdyscyplinarność: projekt łączy różne dziedziny kreatywności, od sztuki i wzornictwa po naukę i innowacje.

Międzynarodowe partnerstwa: współpraca z miastami partnerskimi z Unii Europejskiej i takimi, którym przyznano tytuł ESK, tworzy globalny wymiar projektu. To nie tylko stymuluje różnorodność kulturową, ale również tworzy sieć współpracy, która promuje wartości dialogu i zrozumienia międzykulturowego.

Innowacyjne edukacyjne działania: program edukacyjny w ramach projektu, obejmujący warsztaty, debaty i wykłady, kładzie nacisk na kreatywne uczenie się i rozwijanie umiejętności w zgodzie z duchem nowego Bauhausu. To mocne zaangażowanie w rozwijanie świadomości i kompetencji społeczności.

Kreowanie nowych przestrzeni kulturalnych: nowatorskie i eksperymentalne wydarzenia, takie jak „Fabryka Kreacji” czy „Artystyczne Odbicie Historii”, podkreślają innowacyjność i dynamikę projektu, przyciągając uwagę zarówno lokalnej, jak i międzynarodowej publiczności.

Podkreślenie wartości UE: projekt „Cultural Station” doskonale wpisuje się w priorytety UE, takie jak nowy Bauhaus, zrównoważony rozwój i promowanie kultury jako siły napędowej zmian.

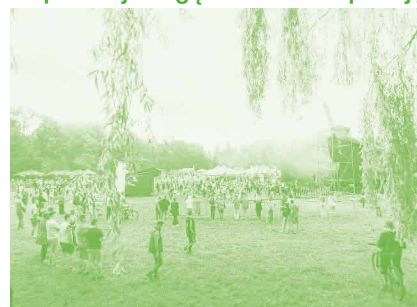
SPÓŁDZIELNIE. Aby sprostać nowej rzeczywistości, potrzebujemy nowatorskich rozwiązań. Potrzebujemy kultury zdecentralizowanej, partycypacyjnej, opartej na nowych sojuszach, zawieranych nie tylko w oparciu o organizacje typu non-profit. Musimy nauczyć się wykorzystywać wielką spółdzielczą tradycję Polski i włączać się w tworzenie i funkcjonowanie spółdzielni for-profit, ale w określonym celu i dla określonej społeczności. Pilotażowym projektem będzie stworzenie spółdzielni z udziałem lokalnych przedsiębiorców, instytucji kultury i samorządu. Chcemy reagować na globalne kryzysy z wykorzystaniem lokalnych zasobów, w oparciu o zasadę współwłasności, współfinansowania i współzarządzania.

Co takiego dajemy Europie? Innowacje kulturowe: projekt kontynuuje tradycje wykorzystywania nieużytkowanych przestrzeni i integracji różnorodnych dziedzin kreatywności.

Dialog międzykulturowy: współpraca z miastami partnerskimi i różnorodnymi środowiskami artystycznymi sprzyja wymianie i dialogowi międzykulturowemu; to może stanowić dla innych miejsc przykład tego, jak ważne jest promowanie zrozumienia pomiędzy różnymi społecznościami.

Zrównoważony rozwój: przekształcenie historycznych / nieużytkowanych terenów w centra dla kultury i twórczości promuje zrównoważone wykorzystanie zasobów i przeciwdziałanie degradacji przestrzeni; to wartość, którą możemy inspirująco przekazać innym miejscom w Europie.

Nowoczesne działania edukacyjne: programy edukacji skoncentrowane na kreatywnym uczeniu się i rozwijaniu kompetencji mogą stanowić inspirację

dla innych społeczności, jak angażować mieszkańców w sposób innowacyjny i angażujący.

To z kolei, co możemy sami z pożytkiem czerpać z Europy, obejmuje następujące kwestie. Wzorce zarządzania projektami w kulturze: od miast europejskich możemy uczyć się efektywnego zarządzania złożonymi projektami kulturalnymi, wdrażania nowatorskich inicjatyw i angażowania różnorodnych społeczności. Dywersyfikacja sztuki i kultury: z Europy możemy pozyskać różnorodne pomysły i techniki artystyczne, które mogą wzbogacić naszą lokalną scenę kulturalną i przyczynić się do tworzenia bardziej różnorodnych wydarzeń. Partnerstwa międzynarodowe: współpraca z miastami partnerskimi może dostarczyć nam wartościowych doświadczeń w zakresie współpracy międzynarodowej, wymiany wiedzy oraz tworzenia innowacyjnych przedsięwzięć. Zielone rozwiązania i zrównoważony ruch kulturalny: europejskie miasta często przeprowadzają projekty zrównoważonego rozwoju, w tym również w obszarze kultury; możemy od nich czerpać sprawdzone i skuteczne pomysły na wykorzystanie ekologicznych rozwiązań w naszym projekcie.

W ten sposób wymiana wartości i rozwiązań między projektem „Cultural Station” a Europą tworzy dynamiczną, obopólnie korzystną relację, która wspiera rozwój kulturalny i społeczny zarówno na lokalnym, jak i międzynarodowym poziomie.

ART STRIKE – wykorzystanie istniejących przestrzeni miejskich w sposób nieoczywisty, zmiana ich przeznaczenia na cele kulturalne. Projekt obejmuje między innymi:

Rzeszowski Park Rzeźb – powstanie w Ogrodzie Miejskim im. Solidarności przy ul. Dąbrowskiego. Raz na dwa lata wybrany artysta, wyłoniony w wyniku ogólnopolskiego konkursu lub w formule zaproszenia, wykona rzeźbę, dzięki czemu park zacznie stawać się miejską galerią sztuki współczesnej. Pierwsza rzeźba, która stanie w parku w 2029 roku, zostanie wykonana przez artystę ze Szwecji.

Tworzenie parków kieszonkowych, które otrzymają nazwy miast partnerskich oraz będą przestrzenią do instalacji i prezentacji prac artystów z miast partnerskich.

Zaadaptowanie przestrzeni przy Biurze Wystaw Artystycznych (BWA) i placu Ofiar Getta, a także Bulwarów, jako miejsc plenerowych instalacji artystycznych.

O CULTURE DISTRICT – KWARTAŁ KULTURY (REDEFINICJA PRZESTRZENI MIEJSKIEJ). Przestrzeń i zarazem odbywające się w jej ramach wydarzenia, obejmujące, między innymi: Zamek Lubomirskich, tereny kolei, w tym dawna Parowozownia, Bulwary nad Wisłokiem, Kontenery Kultury (brzeg Wisłoka), obszar placu Wolności (Jutrzenka i Hala Targowa), kamienicę z Kinem Zorza, kamienice Rynek 11 i 12, siedzibę Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, DZIEDZI@NIEC KULTURY – rejon w sąsiedztwie Estrady Rzeszowskiej, która będzie odpowiadać za implementowanie całego programu ESK (w tym miejscu przewidujemy, między innymi, prezentację projektu „Sztuka w przestrzeni miejskiej” autorstwa awangardowej rzeszowskiej artystki Jadwigi Sawickiej, a także oficjalne inauguracje wystaw indywidualnych Jadwigi Sawickiej oraz Jana Pastuły).

P **NOWE PRZESTRZENIE:** Biblioteka Nowa, Aula Miejska, rozbudowany budynek Teatru im. W. Siemaszkowej, rozbudowany obiekt Wojewódzkiego Domu Kultury, kładka nad i przez rzekę, nowa siedziba Muzeum Dobranocek i Narracji, przekształconego programowo w Centrum Dobranocek i Narracji.

Za realizację programu odpowiedzialne będą następujące podmioty:

Biuro Wystaw Artystycznych w Rzeszowie, Centrum Innowacji Miejskich – Urban Lab, Estrada Rzeszowska, Estrada Studio, Filharmonia Podkarpacka, Fundacja Rzeszowska, Fundacja Książąt Lubomirskich, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa, Kancelaria Prezydenta Miasta Rzeszowa, Galeria R_Z, Młode BWA, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Młodzieżowy Dom Kultury, Muzeum Historyczne w Sanoku, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów, Muzeum Zamek w Łańcucie, Narodowy Instytut Dziedzictwa. Oddział Terenowy w Rzeszowie, Podkarpacka Komisja Filmowa przy Wojewódzkim Domu Kultury, Podkarpacki Regionalny Fundusz Filmowy, Rzeszowski Dom Kultury, Rzeszowski Inkubator Kultury, Powiat Rzeszowski, Rzeszowskie Piwnice, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Stowarzyszenie Architektów Polskich. Oddział w Rzeszowie, Stowarzyszenie RAJSZE, Teatr „Maska”, Teatr „Przedmieście”, Teatr im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie, Uniwersytet Rzeszowski, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Miasta Rzeszowa, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie, Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Rzeszowa, Wydział Marki Miasta, Współpracy Gospodarczej i Turystyki Urzędu Miasta Rzeszowa, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rzeszowa, Zespół Szkół Plastycznych, Związek Polskich Artystów Plastyków. Okręg Rzeszowski.

ROK				
WARTOŚCI				
PORUSZENIE	PROGRAM KULTURALNY	PROJEKTY I DZIAŁANIA ● KLUCZOWY PROGRAM / PROJEKT		
PORUSZENIE PAMIĘCIĄ	LUBOMIRSKI PHILANTROPIC ●	Edukacja, koncerty, rezydencje, mecenat		
	SCALANIE 4 STOLICE	Wystawa kolekcji Dąbskich		
	JEWEL OF REISCHE – MOJŻESZÓW RAJSZE	Koncerty muzyki klezmerskiej, kantorzy w Synagogach Koncerty i recitale Spacerzy Śladami Żydów Rzeszowskich Prelekcje, recitale, prezentacje w Muzeum Polaków Ratujących Żydów Otwarcie Oddziału Muzeum POLIN		
	CULTURE ICONS	Toast Urodzinowy dla Tomasza Stańko Źródła Pamięci Szajna-Grotowski-Kantor Rzeszów Breakout Days Festival Rzeszowskie Janusze (Leopoldyna i Edward Janusz) Wystawa Zdzisława Beksińskiego		
	BRAMA KARPAT	Szajna Galeria Spotkania Cymbalistów Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych Portal etnopodkarpackie.pl Kulturowe ścieżki Franciszka Kotuli MIĘDZYSŁÓW KARPAT – Literacki Festiwal Teatru Siemaszkowej Podkarpacki Szlak Filmowy Skarby Drewnianej Architektury Sakralnej		
	PORUSZENIE PRZESTRZENIĄ	CULTURAL STATION ●	Fabryka Kreacji Artystyczne Odbicie Historii Kolaboracje bez Granic Spotkania Kreatywnych Umysłów Start-up Arena Kultury Kino w Parowozowni Dialogi Kulturalne Spółdzielnie	
		ART STRIKE	Rzeszowski Park Rzeźby Parki kieszonkowe Plenerowe instalacje artystyczne	
		CULTURE DISTRICT NOWE PRZESTRZENIE	Kwartal Kultury Biblioteka NOWA Aula Miejska Nowy budynek Teatru im. Siemaszkowej Nowy Wojewódzki Dom Kultury Muzeum Dobranocek i Narracji	
		PORUSZENIE RELACJAMI	RUNWAY	WSCHÓD KULTURY – ESK'29 ● TONY Showcase Festival ● Międzynarodowy Festiwal Sztuk TRANS/MISJE Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ożywionej Formy MASKARADA PANIAGA Święto Ulicy 3 Maja KARPATY NA WIDELCU Międzynarodowy Festiwal w Łańcucie Nagroda za tłumaczenia polsko-ukraińskie Jak się masz? Różnorodność Europy Wystawa Mirgi-Tas i Abakanowicz Wystawa Beksiński – Duda-Gracz – Stasys
			artFUL JOURNEYS	„Nuda. Nic się nie dzieje” Bon Kultury – aplikacja „Wirtualny Portfel” Centralny Okręg Przemysłów Kreatywnych – Centrum Coworkingu Make the Monument Great Again PODCAST ROKU – Konkurs imienia Redaktora Janusza Majki
			CO-CO (COOPERATION-COCREATION)	Projekt BLIŹNIAK Rzeszów – STOLICA POLONII Open Call RZE_RES_ARTIS_Rezydencje artystyczne Program RAZEM SESTRY MODA BEZ GRANIC CitySynergy Międzynarodowa Konferencja „EkoKultura” START-UP_CULTURE
			WIDZĘ CIĘ	LET US GET TOGETHER
PORUSZENIE SEMSEM			REINTERPRETACJE	CENTRUM PORUSZEŃ ● SYMBOLE WOLNOŚCI ●
LEGENDA				A Festiwale C Wystawy E Edukacja B Performanse D Instalacje F Infrastruktura

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	MOVE TO ACTION	KIND TO PACT	INNOVATION	FREEDOM	BALANCE	WSZYSTKIE
MIESIĄC:	SLMKMCLSWPLG	SLMKMCLSWPLG	SLMKMCLSWPLG	SLMKMCLSWPLG	SLMKMCLSWPLG	SLMKMCLSWPLG
	..K..K..	..K..K..	..K..K..K..K..	..K..K..K..K..	..K..K..K..K..	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	CCCCCCCCCCC
	.....A..	.....A..	.....A..	.....A..	.....A..	..A..AAA..A..
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....
	..E.....	..E.I..C.E..	..E.I..C.E..	..E.I..C.E..	..E.I..C.E..	..E..IDDC.E..
	.....	.....	.....	.....	.....	CCCCCCCCCCC
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....CC..	..CC...CC..	..CC...CC..	..CC...CC..	..CCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC
	.....	.....	.....	.....	.....	CCCCCCCCCCC
	CCCCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC	CCCCCCCCCCC
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....AAA.....
	.....	.....	.....A.....	.....	.....	.....A.....
	.....	.....	.....	JJJJJJJJJJJ	JJJJJJJJJJJ	JJJJJJJJJJJ
	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....
	.....AAAAAA.	.....AAAAAA.	.....AAAAAA.	.....AAAAAA.	.....AAAAAA.	AAAAAAAAAAAAA
	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....
	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....	....EEEE....
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	HHHHHHHHHHHH
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	JJJJJJJJJJJ
	.....	.....	.....	.....	.....	HHHHHHHHHHHH
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....	.....	.....	.....	FFFFFFFFFFFFF	FFFFFFFFFFFFF
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....	.....A.....
	.....AA.....	.....AA.....	.....AA.....	.....AA.....	.....AA.....	.....AA.....
	.....	.....	.....	.....	.....	.....GGG....
	.....	.....	.....	.....	.....	...KKK.....
	.....	.....	.....	.....	.....	CCCCCCCCCCC
	.....	.....	.....	.....	.....	CCCCCCCCCCC
	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	EEEEEEEEEEEE
	.....	.....	.....	.....	.....	....B.....
	.....G.....	.....G.....	.....G.....	.....G.....	.....G.....	.....G.....
	.....	.....	.....	.....	.....	HHHHHHHHHHHH
	.....	.....	.....	.....	.....	....CCKC....
	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH
	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH
	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK
	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH
	.....	.....	.....	.....	.....	.....CCC..
	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH	HHHHHHHHHHHH
	.....	.....	.....	.....	.....	....I.....
	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK	KKKKKKKKKKKK
	.....	.....	.....	.....	.....	KKKKKKKKKKKK
	....K.....	....K.....	....K.....	....K.....	....K.....	....K.....
	G Konkursy i gry		I Konferencje i seminaria		K Interdyscyplinarne	
	H Wymiany i rezydencje		J Wymiar cyfrowy			

Wyjaśnij zwięźle, w jaki sposób proponowany program kulturalny połączy lokalne dziedzictwo kulturowe i tradycyjne formy sztuki z nowymi, innowacyjnymi oraz eksperymentalnymi formami ekspresji kulturowej.

Program kulturalny ESK w Rzeszowie jest zaprojektowany tak, aby integrować tradycję, dziedzictwo kulturowe i lokalną tożsamość z nowymi, innowacyjnymi formami wyrazu artystycznego.

- A Interdyscyplinarność i nowe formy sztuki. Program będzie wspierał artystów i twórców w eksplorowaniu nowych środków wyrazu i interdyscyplinarnych praktyk artystycznych. Będzie obejmować projekty łączące różne dziedziny sztuki, takie jak sztuka audiowizualna, performance, instalacje interaktywne, sztuka nowych mediów itp. Przykładem takich realizacji będą przede wszystkim projekty w ramach programu REINTERPRETACJE.
- B Ocalenie twórców i artystów / Integracja dziedzictwa kulturowego. Program BRAMA KARPAT – poprzez projektowanie działań, które wprowadzą nowe spojrzenie na tradycję oraz dziedzictwo kulturowe regionu – będzie integrować dziedzictwo kulturowe z nowymi formami wyrazu artystycznego. To obejmie reinterpretowanie tradycyjnych tańców, muzyki oraz sztuki ludowej, tworzenie współczesnych instalacji w oparciu o lokalne legendy i historie czy organizację wydarzeń, które ożywią tradycje regionalne w nowoczesny sposób.
- C Wykorzystanie nowych technologii. Program będzie eksplorował użycie nowych technologii w kontekście sztuki i kultury. Może to obejmować wykorzystanie sztucznej inteligencji (AI), rozszerzonej rzeczywistości (AR), rzeczywistości wirtualnej (VR), technologii interaktywnych i immersive experiences. Dzięki temu program stworzy przestrzeń dla artystów i twórców do eksperymentowania z nowymi narzędziami i sposobami tworzenia sztuki. Zgodnie z trendem Deep Game Storytelling stworzymy wystawy narracyjne, które pozwolą odbiorcom aktywnie doświadczać fabuły i historii jako ich bohaterowie. (Projekty REINTERPRETACJE, Muzeum Dobranoczek i Narracji, Rzeszowskie Piwnice, Centrum Poruszeń).
- D Partycypacja społeczna. Program będzie angażować w procesy twórcze oraz kulturalne społeczność lokalną.

W jaki sposób miasto zaangażowało, lub jak planuje zaangażować, lokalnych artystów oraz organizacje kulturalne w tworzenie i realizację proponowanego programu kulturalnego?

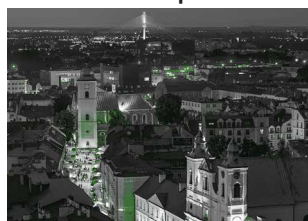
Ostateczna wizja naszego programu Europejskiej Stolicy Kultury powstawała w efekcie intensywnej pracy warsztatowej przedstawicieli różnych środowisk. W jego przygotowanie bezpośrednio zaangażowane były 24 ambitne osoby. Zespół tworzący aplikację miał na uwadze przede wszystkim potrzeby i problemy mieszkańców Rzeszowa (jako odbiorców i twórców kultury), zdiagnozowane w przeprowadzonych badaniach (realizowanych na potrzeby opracowywanych dokumentów strategicznych). Istotne były wyzwania związane z różnorodnością kulturową i językową całej Unii Europejskiej.

Jeśli o kulturze, to przede wszystkim z ludźmi kultury

Jednocześnie wizja programu przygotowywana była w korelacji z pracami nad Strategią Rozwoju Kultury w Rzeszowie, Strategią Rozwoju Publiczności (opracowaną w Rzeszowie po raz pierwszy) i w konsultacji z szerokim gronem reprezentantów środowiska kulturalnego Rzeszowa. Szeroki proces konsultacyjny rozpoczął się na początku 2022 roku, kiedy to powołano Społeczną Radę Kultury przy Prezydencie Miasta Rzeszowa. Zarówno przedstawiciele samorządu, jak i członkowie środowiska deklarowali wolę zmiany sytuacji, którą uznali za niesatysfakcjonującą, jeśli chodzi o istniejące możliwości realizowania się przez ludzi kultury i praktykowane formy współpracy miasta z twórcami.

Zaproszenie: pomysły, koncepcje

Zwróciliśmy się do członków Społecznej Rady Kultury przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, a za ich pośrednictwem ogółem do całego lokalnego środowiska (łącznie ponad 260 osób), o przedstawienie zarysów projektów na działania kulturalne możliwe do realizacji od momentu uzyskania tytułu ESK 2029. Otrzymaliśmy ponad 200 propozycji. Spora część wynikała z zastosowania metody projektów zintegrowanych, określonych poprzez wskazanie celów do osiągnięcia i spójności z ideą ESK. Wiele z nich wykorzystaliśmy zwłaszcza dla opracowania projektów długofalowych i spójnych ideowo – np. dotyczących

fotografii, dziedzictwa Żydów, muzyki alternatywnej, sektora kreatywnego. Robocze zarysy programu ESK 2029 poddawaliśmy konsultacjom ze środowiskiem, uzyskując tym samym cenne wskazówki i rekomendacje, a ostatecznie – akceptację i deklarację włączenia się w realizację pakietu programowego ESK 2029 w harmonogramie kilkuletnim (od 2023 roku począwszy).

Dla pełni obrazu naszych konsultacji warto dodać, że przeprowadzono je również z udziałem przedstawicieli innych gremiów: Społecznej Rady Gospodarczej, Rzeszowskiej Rady Seniorów, Rady Młodzieży Rzeszowa, 31 rad osiedlowych, a także Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, zrzeszającego wraz z Rzeszowem pięćdziesiąt okolicznych gmin.

25 czerwca 2023 roku zorganizowano piknik plenerowy dla dzieci, które na ciągnącej się roli papieru przedstawiły w formie rysunków swoją wizję wydarzeń, jakie miałyby być realizowane w 2029 roku, gdy one będą już przedstawicielami młodzieży, a zatem jedną z kluczowych grup odbiorców działań realizowanych w mieście w obszarze szeroko pojętej edukacji kulturalnej.

Koncentracja organizacyjna

W Rzeszowie rozpoznawalną marką jest instytucja kultury Miasta Rzeszowa – Estrada Rzeszowska, wraz z funkcjonującym w jej strukturze Rzeszowskim Inkubatorem Kultury. Nie będziemy tworzyć nowych podmiotów na potrzeby zarządzania i organizacji całego procesu programowania i realizacji założeń ESK 2029. Uznajemy reprezentowane przez pracowników tej instytucji kompetencje menedżerskie, doceniamy ich znakomite relacje i rozpoznanie lokalnego środowiska artystycznego, ambitną współpracę z artystami formatu krajowego i europejskiego, zdolność do przyciągania i opiekowania się debiutującymi i uznanymi artystami.

Znamy i doceniamy potrzeby i propozycje projektowe

Coraz bardziej rozwijamy – jako element przygotowania do ESK 2029 – system wsparcia finansowego dla przedsięwzięć artystycznych i kulturalnych. Takie wsparcie mogą liczyć niezależne projekty działań kulturalnych, animacyjnych, artystycznych oraz chroniących dziedzictwo kulturalne, które zostaną zgłoszone w miejskich konkursach i spełnią odpowiednie kryteria punktowe.

Zdecydowaliśmy, że poza zwiększeniem puli finansowej uprościmy również procedury przyznawania dotacji. Dodatkowym impulsem stanie się system mikrodotacji oraz stypendiów twórczych i artystycznych.

Oferujemy miejsca do aktywności twórczej

W reakcji na rozpoznane potrzeby rozszerzymy formuły przyznawania lokalnym twórcom dostępu do pracowni. W systemie grantowym skierujemy interwencję do artystów pochodzących z Rzeszowa, którzy obecnie tworzą i pracują w innych częściach świata. Celem jest zachęcenie ich do powrotu do swojego rodzinnego miasta i zaangażowania się w tworzenie i realizację programu kulturalnego ESK 2029.

Rozwiniemy wolontariat

Chęć włączenia się w realizację programu ESK 2029 deklaruje wielu mieszkańców miasta. Funkcjonujące już inicjatywy, takie jak np. Akademia Wolontariatu, będą w dalszym ciągu rozwijane i angażowane w realizację programu kulturalnego. Uczestnicy programu będą mieli możliwość udziału w szkoleniach kompetencyjnych i rozwojowych, co pozwoli im efektywnie wspierać i angażować się w program kulturalny ESK 2029.

Stymulacja modeli programowych sieci instytucji kultury

Największą uwagę przywiązujemy do rozwoju instytucji kultury, w tym do stwarzania w nich formuł współdziałania z lokalnymi artystami. Modelem jest Rzeszowski Inkubator Kultury, który prowadzi konkursy grantowe, takie jak „DziałajMY”, wspierając młodych animatorów kultury i liderów społecznych w realizacji inicjatyw kulturalnych o charakterze niekomercyjnym. Poprzez te inicjatywy miasto, w odpowiedzi na zgłoszone inicjatywy, umożliwi lokalnym twórcom dotarcie do różnych grup społecznych i zaangażowanie ich w życie kulturalne Rzeszowa.

Kreatorami i realizatorami programu ESK są i będą wszystkie rzeszowskie instytucje kultury, tak samorządowe, jak i społeczne i prywatne. Ich potencjał oraz bazowanie na lokalnym środowisku artystycznym, ale w twórczych relacjach z artystami i organizacjami spoza miasta, jest gwarantem zarówno jakości artystycznej, jak i poprawności organizacyjnej. Stwarza jednocześnie możliwość do sieciowania instytucji. Daje też możliwość optymalnego wykorzystania obiektów, które służą kulturze, do celów realizacji programu ESK 2029.

Miejsca formowania i rozwijania talentów artystycznych

Z satysfakcją przyjęliśmy możliwość ścisłej współpracy ze szkołami średnimi i wyższymi o profilach artystycznych. Razem będziemy wspierać i wydobywać potencjał młodych rzeszowskich twórców, organizując warsztaty i wydarzenia kulturalne, które umożliwią im prezentację talentów i osiągnięć.

P14 Podaj ogólny zarys działań przewidzianych w związku z:

Promowaniem różnorodności kulturowej Europy, dialogu międzykulturowego i większego wzajemnego zrozumienia między obywatelami Europy; Podkreślaniem wspólnych aspektów europejskich kultur, dziedzictwa i historii, a także integracji europejskiej i aktualnych tematów europejskich; Angażowaniem artystów europejskich, współpracą z operatorami i miastami w różnych krajach oraz partnerstwami ponadnarodowymi.

Poruszona Europa

Dzień zbrojnej agresji na Ukrainę był szokiem zarówno dla nas, rzeszowian, jak i dla wielu Europejczyków. Trudno było nam uwierzyć, że w odległości zaledwie 100 km od naszego miasta, tuż za granicą Unii Europejskiej, trwa wojna. Giną ludzie.

Nasze natychmiastowe działania i zaangażowanie w pomoc przyjacielom z Ukrainy były nadrzędne. Do miasta napłynęła fala uchodźców (w momencie kulminacyjnym było to ok. 100 000 osób). Pojawili się żołnierze z sojusznicznych wojsk, podobnie jak dyplomaci (UE zorganizowała nawet tymczasową ambasadę), zespoły międzynarodowych organizacji humanitarnych i pomocowych, dziennikarze światowych mediów. Miasto w krótkim czasie zyskało nowych mieszkańców. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy, w tak nieoczekiwanie poruszonej na tak wielu płaszczyznach mapie miasta, prowadzenie dialogu międzykulturowego nabrało dla nas priorytetowego znaczenia.

Tutaj, w Rzeszowie, potwierdzamy każdego dnia projekt integracji Europejczyków wokół uniwersalnych wartości, a tym samym poświadczamy wolę poszerzenia granic Unii Europejskiej o kraj, który w imię tych wartości stawia czoło barbarzyńskiej agresji. Stworzymy przestrzeń dla działań artystycznych, wzmocnimy kulturę w tej części regionu a tym samym sprzeciwimy się rosnącemu nacjonalizmowi i populizmowi w Europie, wzmacniając jedność obywateli Europy i wspólnotę ich kultur.

W ostatnich trzydziestu latach współpraca międzynarodowa w sektorze kultury rozwijała się w Rzeszowie i regionie w ograniczonym zakresie. Miasto stawiało głównie na infrastrukturalny i gospodarczy rozwój. Dziś widzimy możliwość, wręcz potrzebę, stworzenia nowych przestrzeni komunikacji, współpracy i dialogu między ludźmi dzięki uniwersalnemu językowi kultury i sztuki. W tej rozmowie potrzebujemy międzynarodowych partnerstw. Będziemy pozyskiwać je i pogłębiać współpracę poprzez nowy jej model – TRUST SHARE – w ramach którego zorganizujemy programy wizyt studyjnych, rezydencje oraz działania warsztatowe i seminaryjne, a także projekty nastawione na procesy.

TRUST SHARE – nowy model współpracy (sieć i wymiana):

- A REZYDENCJA – RZE_RES_ARTIS. Programy rezydencyjne pozwalają artystom i twórcom z Rzeszowa uczestniczyć w warsztatach edukacyjnych, kuratorskich oraz na wyjazdy rezydencje za granicę, wspierając tym samym wymianę doświadczeń i inspiracji.
- B Program BLIŹNIAK – w 2029, dzięki formule „open call”, każda instytucja kultury w Rzeszowie będzie mogła nawiązać współpracę i zrealizuje wydarzenie w kooperacji ze swoim odpowiednikiem z byłych, obecnych lub przyszłych miast ECoC (European Capitals of Culture); poprzez realizację wydarzeń w kooperacji z instytucjami kulturalnymi z miast, które są obecnie bądź były dawniej Europejskimi Stolicami Kultury, Rzeszów wzmocni więzi partnerskie i promuje międzynarodową wymianę artystyczną.
- C RZE_PORUSZENIE: KURATOR / ARTYSTA / ODBIORCA. Dialog i wymiana doświadczeń na różnych poziomach (wyznaczanych renomą, nazwiskiem artysty, heavy usera), podobnie jak umożliwienie współpracy poprzez przyciągnięcie uznanych artystów oraz entuzjastów kultury, przyczynią się do zwiększenia zasięgu i oddziaływania wydarzeń kulturalnych.
- D Otwarcie się na Unię Europejską, na publiczność – za sprawą, między innymi, promocji międzynarodowej, nawiązania współpracy z miastami partnerskimi (i komunikacji np. outdoorowej w tychże miastach), pakietów dla turystów na portalach podróżniczych – Rzeszów stanie się bardziej dostępny i atrakcyjny dla szerokiej publiczności zarówno z kraju, jak i zagranicą.
- E International Language Bridge (wolontariacki program dla mieszkańców, od 2024) – rozwój kompetencji w posługiwaniu się językami UE.

START-UP_CULTURE

Rzeszów i region są naturalnym hubem łączącym definiowany na nowo wschód z zachodem Europy, nie tylko w wymiarze logistycznym czy humanitarnym (co już ma miejsce), ale przede wszystkim kulturowym (jako hub / start-up kultury, miejsce spotkań, rozwoju i dialogu, którego dziś tak bardzo Europa potrzebuje). Opracujemy WIELOLETNI PROGRAM RZE_PORUSZENIE (2024–2029), składający się z pięciu ścieżek: REZYDENCJE, RZE_PORUSZENIE, BLIŹNIAK, WSPÓŁPRACA Z MIASTAMI PARTNERSKIMI, International Language Bridge, tworząc warunki dla artystów, instytucji, organizacji pozarządowych do przygotowywania projektów międzynarodowych opartych na otwartości, poszanowaniu wolności, autentycznym zaangażowaniu, twórczym dialogu i rozwijaniu nowych projektów oraz partnerstw międzynarodowych.

RZE_RES_ARTIS_Programy rezydencyjne. Rezydenci otrzymają szanse współpracy z miejskimi oraz regionalnymi instytucjami kultury. Rezydencje te będziemy kierować do kuratorów, artystów, badaczy, edukatorów, kolektywów twórczych z Europy. Będziemy wspierać eksperymenty pozwalające testować i inicjować nowe propozycje. Działania rezydentów stworzą możliwość poruszenia miastem, mapowania Rzeszowa, wchodzenia w wielopłaszczyznowy dialog angażujący mieszkańców w proces twórczy. Ślady tych rezydencji pozostaną z nami – w przestrzeni miejskiej i instytucjonalnej. Skorzystamy z doświadczenia i mamy nadzieję dołączyć do międzynarodowych sieci rezydencyjnych Res Artis i ACCR.

Dziś widzimy także kilka ważnych obszarów tematycznych, które „poruszają” wielowymiarowo zarówno Rzeszów i region, jak i Europę. Zwłaszcza poprzez te obszary będziemy kształtować europejski wymiar projektu.

Przede wszystkim dziedzictwo polsko-żydowskie. Ale też galicyjskie w szerszym wymiarze

Z racji swojego położenia Rzeszów przez całe wieki był miastem wielokulturowym. Zamieszkiwali go zarówno chrześcijanie różnych wyznań, jak i liczni przedstawiciele wyznania mojżeszowego. W okresie monarchii austro-węgierskiej, kiedy Rzeszów był miastem jej prowincji, Galicji, etniczny skład mieszkańców miasta wzbogacił się o przedstawicieli jeszcze innych narodowości (Austriaków, Węgrów, przedstawicieli nacji bałkańskich).

Faktem pozostaje, że do II wojny światowej najliczniejszą grupę etniczną mieszkańców miasta, obok Polaków, stanowili Żydzi. W efekcie wizyt studyjnych i rezydencji będziemy realizować projekty mające na celu odkrycie (odpamiętanie), promocję i przywrócenie dziedzictwa kultury rzeszowskich Żydów. W ramach poruszenia pamięcią już nawiązujemy współpracę z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, aby w oparciu o jego doświadczenie i przy jego wsparciu przywrócić w Rzeszowie należne miejsce dziedzictwu żydowskiemu. To samo uczynimy, realizując program JEWEL OF REISCHE – MOJŻESZÓW i podejmując współpracę m.in. z Festiwałem Kultury Żydowskiej w Krakowie oraz Muzeum Polaków Ratujących Żydów im. Rodziny Ulmów. Nie chcemy też zapomnieć o obecności wśród nas członków jeszcze jednej grupy etnicznej, marginalizowanej nie tylko w Polsce, ale i w Europie. Mowa o społeczności romskiej. W ramach poruszenia relacją, w programie RUNWAY chcemy zaprosić do współpracy i twórczego zaangażowania polsko-romską artystkę i aktywistkę Małgorzatę Mirgę-Tas.

Emigranci / Uchodźcy / Przesiedleni – Centrum Poruszeń: ośrodek badań, dokumentacji i edukacji

W nawiązaniu do poruszeń sensem, w ramach programu „Reinterpretacje” powstanie ekspozycja „Centrum PORUSZEŃ”. Nadamy jej profil dokumentacyjny, badawczy oraz prezentujący zagadnienia losów ludzi – jako jednostek i członków zbiorowości – doświadczających migracji, wygnania, przesiedlenia. Namysłowi poddane zostaną problemy kulturowej adaptacji migrantów: napięcia pomiędzy mniejszością a większością kulturową, poczucie dyskryminacji i wykorzenienia, językowe dylematy emigranta. Zobrazujemy mapę europejskich doświadczeń migracji, wygnań, przesiedleń w XX i XXI wieku. Uwzględnimy różne formy utrwalania ich doświadczeń.

Wspólnie ratować piękno przeszłości. Cyfrowa dokumentacja i konserwacja dziedzictwa w Ukrainie

Wieloletni proces digitalizacji i konserwacji w Ukrainie zarówno zabytków, jak i materiałów archiwalnych, ma ogromne znaczenie dla zachowania wspólnego dziedzictwa Europy. Zainicjujemy projekty prewencyjne i konserwatorskie dla ratowania zagrożonych zabytków w Ukrainie. Efekty projektu będą popularyzowane w opracowaniach naukowych i popularyzatorskich publikacjach oraz na wystawach w wybranych miastach Europy. Pozwolą też na pozyskiwanie funduszy na ratowanie zabytków. Z myślą o tym programie podejmiemy współpracę z Fundacją „Chronić Dobro”, European Heritage Volunteers oraz ICOM International Council of Museums.

Centralny Okręg Przemysłów Kreatywnych – Centrum Coworkingu

Chcemy nawiązać do lat 30. XX w., kiedy pojawiły się możliwości modernizacji miasta w związku z decyzją o jego włączeniu do projektu uprzemysłowienia południowo-środkowej Polski pod nazwą Centralnego Okręgu Przemysłowego. Dziś, odpowiadając na potrzeby przemian społecznych i artystycznych w XXI wieku, proponujemy „Centrum Coworkingu – pracuj w Europie, mieszkaj i twórz w Rzeszowie”. W zasobach lokali komunalnych będą tworzone i udostępniane pracownie i przestrzenie coworkingowe dla artystów.

Miejsca te zamienią się z czasem w galerie sztuki, miejsca spotkań, coworkingu, pracownie rzemieślnicze lub przemysłów kreatywnych. Centrum Coworkingu będzie również częścią projektu CULTURAL STATION.

Młodzi obywatele

Nasze miasto od wielu lat utrzymuje się w czołówce ośrodków o największym udziale studentów w populacji. Mamy prężne dwa publiczne ośrodki akademickie, w których kształcą się łącznie około 40 tysięcy studentów. Od lat umożliwiamy edukację studentom z Ukrainy. Poszerzymy międzynarodową ofertę akademicką i rozwinimy możliwość kształcenia na wydziałach artystycznych również studentom z innych krajów Europy. Uniwersytet i Politechnika stworzą Programy wymiany studenckiej na bazie doświadczeń programu Erasmus+. Stworzymy możliwości dla organizacji międzynarodowych projektów współpracy pomiędzy szkołami w ramach Programu edukacyjnego dla dzieci. Będziemy promować tworzenie klas integracyjnych w szkołach. Wyposażymy kadrę nauczycielską w niezbędną wiedzę i narzędzia do pracy w środowiskach wielokulturowych dzisiejszego Rzeszowa. Już funkcjonujące umowy z 18 miastami partnerskimi wypełnimy wartościowymi wizytami studyjnymi kadr oświaty.

Podjmiemy współpracę z organizacjami Culture Mobility Forum. Włączymy nasze działania w europejskie programy takie jak Erasmus+ czy Wolontariat Europejski. Będą one dodatkowym wzmocnieniem i uzupełnieniem naszych inicjatyw i aktywności w obszarze wymiany młodzieży szkolnej czy w ramach wyjazdów rozwijających kompetencje kadr Rzeszowa i regionu, a także źródłem wiedzy, inspiracji i transferu doświadczeń. W nawiązaniu do poruszenia relacjami zorganizujemy program wolontariatu europejskiego pod nazwą rESKyou. Przy pomocy mieszkańców stworzymy program Family Host dla wolontariuszy spoza miasta i z miast partnerskich oraz kandydujących do tytułu ESK, których będą przyjmować w swoich domach rodziny z Rzeszowa, dając zakwaterowanie na czas wolontariatu i integrując z tkanką miejską. Wprowadzimy system nagradzania składający się m.in. z bezpłatnych wstępów na wydarzenia, dostępu do materiałów promocyjnych czy specjalnych programów szkoleniowych.

Make the Monument Great Again – projektowanie przestrzeni publicznej

W latach 70. wybudowano w Rzeszowie Pomnik Czynu Rewolucyjnego autorstwa Mariana Koniecznego, wieloletniego rektora krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Autor postawił się symbolem o uniwersalnej wymowie, obecnym w sztuce od wieków, czyli mandorlą. Awangardowy kształt pomnika wzbudzał od początku liczne kontrowersje w odbiorze społecznym. Kojarzone go między innymi z oślimi uszami lub żeńskimi genitaliami. To ostatnie skojarzenie jest jak najbardziej słuszne, gdyż mandorla ma genezę w kulcie płodności. Jednocześnie pomnik stał się symbolem Rzeszowa, zaś jego kształt i wielkość nie pozostawały obojętne nawet dla małych dzieci.

Przywracamy historię monumentu, biorąc to za punkt wyjścia do poruszenia tkanką miejską i zaprojektowania przestrzeni publicznej z udziałem obywateli i środowiska artystycznego. W Rzeszowskim Inkubatorze Kultury, realizującym program, zainicjujemy cykliczne spotkania zorientowane na kształtowanie tożsamości i przyszłości miasta.

Rozwinimy partnerstwa artystyczne w ramach inicjatywy, jaką jest Wschód Kultury ESK'29

To międzynarodowe wydarzenie integruje środowiska artystyczne miast Polski Wschodniej i twórców z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Pogłębimy naszą współpracę z Pecz (ESK 2010) i Veszprem (ESK 2023) w ramach kształtowania programu muzycznego. Międzynarodowy Festiwal Sztuk Teatralnych Trans / Misje to artystyczne dopełnienie międzynarodowej inicjatywy gospodarczo-politycznej 12 państw UE. Program ESK to naturalna kontynuacja i pogłębienie współpracy z artystami z Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Węgry.

Razem. Partnerstwa międzynarodowe

Będziemy kontynuować współpracę z europejskimi miastami partnerskimi. Jest wśród nich aż sześć miast z Ukrainy: Lwów, Iwano-Frankowsk, Łuck, Truskawiec, Czernichów, Konotop. Kontynuujemy współpracę także z Bielefeldem (Niemcy), Klagenfurtem (Austria), Koszycami (Słowacja), Nyíregyháza (Węgry), Lamią (Grecja), Satu Mare (Rumunia), Splitem (Chorwacja), Rushmooor (Wielka Brytania). Utworzymy program Razem, w ramach którego przygotowujemy digitalową platformę twórczych działań i potrzeb współpracy wszystkich miast partnerskich.

Polsko-szwedzkie projekty. Relacje polsko-szwedzkie mają charakter wielowymiarowy: rozwijają się na płaszczyźnie UE, w ramach współpracy bałtyckiej, w tym formacie NB8+V4 (państw Grupy Wyszehradzkiej oraz bałtyckich i nordyckich). Wspólnie ze szwedzkim miastem Uppsalą chcemy się skupić na wymianie doświadczeń i projektach w zakresie redefinicji przestrzeni (projekt CULTURE DISTRICT), wzmocnieniu rezyliencji w kontekście działań wojennych oraz ich wpływu na ludzi młodych i na wychodzeniu z działaniami kulturalnymi poza centrum (projekt artFUL Journey). W ramach współpracy ze szwedzką Kiruną chcemy rozwijać mecenat (projekty RUNWAY, LUBOMIRSKI PHILANTROPIC CIRCLE) oraz wykorzystać kulturę jako narzędzie do wzrostu rezyliencji (Rzeszów – w związku z integracją z uchodźcami; Kiruna – na potrzeby transformacji gospodarczej).

Rzeszów jest członkiem sieci miast pod nazwą „Europejska Stolica Demokracji” (ECoD). To inicjatywa i towarzyszące jej działania służące rozwijaniu nowych form demokracji uczestniczącej i inkluzywnej – ponad granicami i poza podziałami partyjnymi. Uważamy, że nasz program ESK, a w jego ramach zwłaszcza działania ujęte w programie CO-CO, znakomicie wpisują się w misję ECoD i mogą być realizowane przez Rzeszowski Inkubator Kultury z podmiotami z: Antwerpii, Barcelony, Bolonii, Bragi, Brukseli, Burgos, Cascais, Sarajewa, Valongo.

Rzeszów jest członkiem sieci Eurocities – w ramach współpracy z miastami partnerskimi (m.in. za sprawą programów CO-CO, RUNWAY, Lubomirski Philanthropic Circle, CitySynergy) będziemy się skupiać na kluczowych wyzwaniach sieci, tj. m.in. na dążeniu do Europy, w której miasta będą prawdziwymi partnerami UE w tworzeniu lepszej przyszłości dla wszystkich, będą – jako liderzy zmian – podejmować globalne wyzwania, stając się bardziej zielonymi, zrównoważonymi miejscami do życia. Miasta sieci Eurocities solidaryzują się z mieszkańcami Ukrainy, pomagają migrantom i uchodźcom, wcielają w życie definiującą człowieka ideę RÓŻNORODNOŚCI.

Od 2022 r. współpracujemy z UNICEF. Dzięki temu zyskujemy finansowanie projektów i inicjatyw kulturalnych mających na celu włączenie społeczności uchodźców w życie kulturalne i społeczne miasta. Rzeszów ubiega się o członkostwo w Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia ICORN, oferujących „azyl pisarzom i obrońcom praw człowieka, którzy z powodu prześladowań nie mogą swobodnie żyć i tworzyć we własnej ojczyźnie”. Będziemy oferować taką pomoc w ramach inicjatyw i wydarzeń przewidzianych przez programy: CO-CO, RUNWAY, Lubomirski Philanthropic Circle, CitySynergy.

W nawiązaniu do poruszenia relacjami, w programie RUNWAY rozwinie projekt „Jak się masz? Różnorodność Europy”. Dzisiaj wszyscy potrzebujemy uczyć się wzajemnego zrozumienia, wymieniać się doświadczeniami podczas twórczych rozmów, kształtując tym samym postawy otwartości i tolerancji. Organizujemy dni celebracji różnorodności kulturowej Europy jako część przedsięwzięcia „Jak się masz?”. Współpracując z EUNIC (EU National Institutes for Culture) będziemy zapraszać artystów i animatorów kultury z krajów europejskich.

P15 Opisz ogólną strategię przyciągnięcia zainteresowania szerokiej publiczności europejskiej i międzynarodowej.

Strategiczną koncepcję pozyskiwania publiczności zagranicznej osadzimy na kilku filarach, w ramach których będziemy wykorzystywać dostępne narzędzia komunikacji marketingowej. Jeden z tych filarów ma charakter demograficzny, drugi wiąże się z partnerstwami oraz systemem zagranicznych placówek przedstawicielskich i instytucji dyplomatycznych, jeszcze inny z ofertą programową ESK'29 kierowaną do zagranicznych odbiorców.

Promocja poprzez mieszkańców i bywalców miasta

Zamierzamy prowadzić w przestrzeni Rzeszowa promocję ESK 2029 za pośrednictwem dostępnych instrumentów komunikacji (interpersonalnej, masowej, z wykorzystaniem mediów nowych, w tym społecznościowych), i w ten sposób trafić z przekazem do mieszkańców i gości zagranicznych mogących wyrażać zainteresowanie partycypacją w życiu kulturalnym Rzeszowa i / lub pełnić rolę ambasadorów oferty z tego zakresu. Efektywność prowadzonej komunikacji wiążemy też z korzystną lokalizacją Rzeszowa w Euroregionie Karpackim, w pobliżu wschodnich granic Unii Europejskiej, a także z doskonałym skomunikowaniem Rzeszowa ze światem (za sprawą autostrady A4, drogi ekspresowej S19, lotniska o międzynarodowym statusie, przecinających miasto linii kolejowych). Przyjazd w rejon stolicy województwa podkarpackiego, potencjalnej ESK'29, nie sprawia już żadnych problemów. Również osobom poszukującym atrakcyjnych destynacji turystycznych.

Wykorzystamy nasze partnerstwa i wsparcie polskich placówek zagranicznych

Komunikację poświęconą programowi ESK, ale także działaniom rozwijanym przed 2029, zamierzamy prowadzić, wykorzystując szerokie kontakty z partnerami z Europy i świata. Ponadto zostanie wykorzystany szeroko potencjał placówek działających w Brukseli, które mają za zadanie transfer komunikatów promocyjnych do odbiorców. To Przedstawicielstwo Województwa Podkarpackiego i Dom Polski Wschodniej oraz Międzyregionalna Grupa „Karpaty” przy Komitecie Regionów w stolicy UE. Liczymy na bezpośredni kontakt oraz współpracę tych podmiotów z instytucjami innymi, biurami regionalnymi, przedstawicielstwami innych krajów i regionów, placówkami dyplomatycznymi, organizacjami pozarządowymi. Planujemy współpracę z miastami, które będą nosić tytuł Europejskiej Stolicy Kultury w 2028 roku (z Czeskimi Budziejowicami, z miastem francuskim oraz miastami z krajów kandydujących do UE – Budwą w Czarnogórze lub Skopje w Macedonii Północnej), i wzajemne informowanie się o realizowanych programach. Chcielibyśmy w ten sposób łączyć nasze strategie komunikacyjne i w partnerski, twórczy oraz efektywny sposób wykorzystać potencjał lokalizacji wskazanych ośrodków, zachęcając publiczność europejską do podróży śladem ofert stolic kultury. W przypadku transferu treści do partnerów zagranicznych i publiczności międzynarodowej, ale także odbiorców lokalnych, będziemy wykorzystywać wszelkie dostępne kanały komunikacji oraz okolicznościowe kotwice marketingowe, związane z przekazem graficznym, filmowym, multimedialnym itp.

Międzynarodowy charakter oferty programowej

Wybrane punkty programu będą miały charakter wybitnie międzynarodowy bądź też istotnie uwzględniający odbiorców i twórców zagranicznych. W roku ESK odbędzie się 21. edycja Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych. Zgromadzeni wokół niego i wokół Rzeszowskiego Centrum Polonijnego (Uniwersytet Rzeszowski) będą stanowić wielotysięczną grupę odbiorców i ambasadorów programu ESK. Z myślą o roku 2029 zmieniamy założenia programowe Festiwalu Tony, który stanie się showcase'em europejskiej młodej elektronicznej i alternatywnej sceny muzycznej. Zrealizujemy wystawę malarskiej kolekcji Dąbskich – w trzech miastach Polski oraz przy współpracy ze Lwowem. Zorganizujemy retrospektywną wystawę Małgorzaty Mirgi-Tas i Magdaleny Abakanowicz, która będzie jednym z najważniejszych wydarzeń promowanych na arenie międzynarodowej. Zadbamy o obecność polskich artystów w kręgach międzynarodowych dzięki prowadzonym projektom rezydencyjnym i artystycznym, a także o zaangażowanie twórców zagranicznych w przedsięwzięcia związane z ESK'29 i realizacjami poprzedzającymi oraz późniejszymi (P 11, P 14). Jednym z celów programu ESK będzie sprawienie, aby wizyty w Rzeszowie nie były jednorazowe, ale aby stawały się początkiem kolejnych, inspirujących kulturowo i poznawczo, wysokojakościowych przyjazdów. Przedsięwzięcia artystyczne i z zakresu edukacji kulturowej, a także badawczo-naukowe (w tym seminaria i konferencje – P 9, P 14), kładące nacisk na współudział, partycypację i inkluzywność, staną się zaproszeniem do poznawania naszego programu, naszego miasta i regionu oraz do rozwijania współpracy. Jako takie powinny wpłynąć nie tylko na zaangażowanie mieszkańców Rzeszowa i Polaków z innych rejonów kraju, ale również mieszkańców UE, a także państw dążących do członkostwa w Unii, jak np. Ukraina. Zaprosimy do współpracy branżowej organizując WOMEX 2029 właśnie w Rzeszowie.

P16 W jakim stopniu planujecie powiązać swój program kulturalny z programem kulturalnym innych miast posiadających tytuł Europejskiej Stolicy Kultury?

Z poprzednich i obecnych stolic już czerpaliliśmy i czerpiemy inspiracje, poddając analizie ich starania o tytuł ESK, wnioski aplikacyjne i raporty z realizacji tytułarnych programów. O odbyliśmy wizyty studyjne we Wrocławiu, Krakowie, Materze i Veszprem. ESK jest projektem integrującym i skłaniającym do sieciowania. W dzisiejszej Europie, Europie regionów, współpraca międzyregionalna i transgraniczna jest równie łatwa jak partnerstwa lokalne. Dlatego o samej idei ESK nie możemy myśleć inaczej niż jak o projekcie kulturotwórczym na skalę o wiele większą niż lokalna. Europie Środkowej bliskie są solidarność, samopomoc, samoorganizacja i różnorodność. Jest to zapisane w naszym społecznym DNA. Z większością polskich miast kandydujących zawiązaliśmy porozumienie, na mocy którego solidarnie zobowiązaliśmy się do współpracy niezależnie od rozstrzygnięć konkursowych. W bieżącym roku nawiązaliśmy także współpracę z miastami europejskimi, które aspirują do tytułu ESK: Lwowem, Uppsalą i Kiruną, czyniąc przedmiotem naszych rozmów możliwe wspólne projekty, organizację rezydencji artystycznych itp. W celu twórczego wykorzystania doświadczeń innych Europejskich Stolic Kultury planujemy nawiązywać z nimi współpracę i organizować doroczne spotkania (stacjonarne i / lub online) z udziałem ich przedstawicieli, poświęcone wyzwaniom i problemom stojącym przed organizatorami obchodów roku ESK, a także umożliwiające nawiązywanie współpracy. Konkretnie projekty, które chcemy wykorzystać rozwijając współpracę z miastami tytułarnymi, to:

Projekt BLIŹNIAK – stanowi innowacyjną i zintegrowaną inicjatywę, która umożliwi każdej instytucji kultury w Rzeszowie nawiązanie współpracy z instytucjami partnerskimi z dotychczasowych, obecnych lub przyszłych Europejskich Stolic Kultury (ECoC).

Uchodźstwo_Migracja. W oparciu o najlepsze praktyki naszych greckich partnerów z Aten (2018), którzy realizowali program Escape, stawiamy sobie za cel przybliżyć temat w partycypacyjnym modelu mieszkańcom Rzeszowa i regionu. Z kolei doświadczenie Leeuwarden, stolicy Fryzji (2018), pozwoli nam przyjrzeć się inicjatywom społecznym prezentowanym w jednym z głównych tematów programu „Iepen Mienskip” (Open Community).

Kultura cyfrowa i nowe technologie. Wykorzystanie nowych technologii cyfrowych stanowi silny komponent naszych planów i projektów, odzwierciedla rozwój współczesnej sztuki i kultury. Zależy nam na połączeniu i współpracy ze stolicami ESK, które te tematy poruszały. Nawiązemy współpracę z Linz (ESK 2009), którego jednym z głównych tematów było zastosowanie nowych mediów i technologii w sztuce i kulturze. Chcemy organizować również wydarzenia z zakresu robotyki i wirtualnej rzeczywistości, dlatego sięgniemy po przykłady i nawiążemy współpracę z Mons (2015), aby czerpać z jego projektu „Digital Spring”. W oparciu o projekt „Aarhus 2017: Rethink” i doświadczenia tej edycji ESK zamierzamy proponować interaktywne instalacje artystyczne, projekty VR, eksperymenty dźwiękowe i multimedialne oraz festiwale sztuki cyfrowej. Kontynuując rozwój tych form będziemy poszerzać współpracę z Plovdiv, które w ramach programu „Together” skoncentrowało się na partycypacji społecznej i wykorzystaniu technologii cyfrowych w kulturze. Chcemy również umożliwić dialog mieszkańców miast ESK dzięki potencjałowi nowych technologii i wspólnie z nimi rozwijać kolejne projekty. Esch (2022) stanowi centrum innowacji, region, który był związany z tradycją przemysłową, a od kilku lat staje się przyszłościowym centrum wiedzy oraz innowacyjnych i kreatywnych technologii. Jest w tym podobny do Rzeszowa, albo Rzeszów do Esch.

P17 Wyjaśnij, w jaki sposób miejscowa ludność i społeczeństwo obywatelskie zostały zaangażowane w przygotowanie wniosku i będą uczestniczyć w realizacji działań podczas roku ESK.

Naszym priorytetem jest zaangażowanie mieszkańców Rzeszowa oraz regionu w proces przygotowania programu, a tym samym umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w realizacji działań podczas roku ESK.

Podjęliśmy działania – w szerokim gronie

W przygotowanie wniosku, oprócz instytucji kultury, które podlegają Urzędowi Miasta Rzeszowa oraz Urzędowi Marszałkowskiemu, została zaangażowana w pierwszej kolejności Społeczna Rada Kultury przy Prezydencie Miasta Rzeszowa. Zaprosiliśmy też do współpracy środowisko akademickie, ekspertów oraz reprezentantów świata edukacji i nauki. Włączyliśmy organizacje pozarządowe (ponad 40), twórców i twórczynie kultury. Podejmując decyzję o kandydowaniu nawiązaliśmy współpracę ze Społeczną Radą Gospodarczą przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, zrzeszającą ponad stu przedsiębiorców z Rzeszowa i otuliny miasta. Władze miasta spotkały się z uczniami szkół ponadpodstawowych (liceum i dwiema szkołami artystycznymi) w Rzeszowie, przedstawiając im ideę ESK i zapraszając do współpracy.

Przyszłość należy do zaangażowanych

Naszym celem jest zaangażować różne grupy z miasta i regionu w przygotowanie i realizację programu ESK na najwyższym poziomie. Planujemy projekty artystyczne i kulturalne (np. artFUL JOURNEY, CULTURE DISTRICT, CO-CO), dzięki którym zaktywizujemy społeczności, pobudzimy je do działania, uruchamiając potencjał twórczy miasta.

Angażujemy lokalnych artystów

Lokalna scena kulturalna ma mocne strony – jakość, szeroka sieć powiązań lokalnych – które chcemy wykorzystać i wzmocnić. Jesteśmy w dialogu ze środowiskiem i naszym zadaniem jest umożliwić rozwój sektora kultury. Wprowadzimy cykl warsztatów w ramach przygotowań do ESK, których tematy będą obejmować prace w grupach, współpracę transgraniczną i aktywne włączanie europejskich i międzynarodowych partnerów w opracowywanie projektów.

Bezpośredni wkład społeczności satelitarnych

Kontynuujemy wymianę ze społecznościami lokalnymi. Będziemy organizować cykliczne spotkania i warsztaty. Włączymy interesariuszy regionalnych w nasze działania w zakresie monitorowania i oceny (P 09).

Społecznościowe centra sztuki i animacji kulturalnej – z zaangażowaniem społeczności osiedlowych
Wzmocnimy życie kulturalne miasta zarówno w centrum, jak i na poszczególnych osiedlach, we współpracy z filiami Rzeszowskiego Domu Kultury. Zaangażowanie mieszkańców tych obszarów w projekt jest dla nas bardzo ważne. W przestrzeni osiedlowej poruszymy lokalnymi strukturami społecznymi, tworząc warunki dla międzykulturowego dialogu i budując przynależność do wspólnoty mieszkańców. Otwierając dialog społeczności osiedlowych i wzmacniając aktywność domów kultury, zainspirujemy do powstawania i realizacji projektów edukacji kulturowej. Sięgnemy po doświadczenia animatorów kultury działających w stolicach ESK Kraków i Wrocław, ale także lokalnych, z większych oraz mniejszych miejscowości regionu: od Przemysła po Dębicę i Pilzno, od Tarnobrzega i Mielca po Krosno, Sanok, Lesko i Ustrzyki Dolne, od Stalowej Woli i Lubaczowa po Jasło.

Interaktywne Centrum Kultury – zaangażowanie młodych rodzin

Dziś w mieście odczuwamy deficyt możliwości spędzania wolnego czasu przez rodziny z dziećmi, zarówno ze względu na infrastrukturę, jak i program. Uruchomimy Interaktywne Centrum Kultury. Projekt wypełni lukę infrastrukturalną, jednocześnie rozwój aktywności placówek Rzeszowskiego Domu Kultury zwiększy zaangażowanie młodych rodzin. Odpowiemy także na zainteresowanie i potrzeby nowych mieszkańców Rzeszowa, którzy przyjeżdżają w związku z pracą uzyskiwaną w firmach i centrach badawczych chętnie zatrudniających kadrę zarówno z Polski, jak i Europy oraz świata. Chcemy naszym nowym

mieszkańcom umożliwić partycypacyjny udział w projektowaniu programu ESK, a tym samym współuczestniczenie w kształtowaniu sektora kultury miasta Rzeszowa. Przez rok 2024 będziemy mapować potrzeby kulturalne nowych mieszkańców Rzeszowa (P 9) i uwzględnimy je w kolejnych etapach projektowania programu.

Integracja międzypokoleniowa

W Rzeszowie funkcjonują trzy Uniwersytety Trzeciego Wieku. Prężnie działa Rzeszowska Rada Seniorów, jako ciało doradcze przy prezydencie Rzeszowa. Nie wyobrażamy sobie programu ESK bez współpracy z seniorami. Naszym celem jest zaangażować seniorów do współtworzenia serii wydarzeń mających na celu integrację międzypokoleniową. Wspólnie ze szkołami i uniwersytetami zorganizujemy w 2024 roku warsztaty, aby wykreować projekty międzypokoleniowe. Sięgamy do doświadczeń europejskich i zaprosimy nasze miasta partnerskie do podzielenia się doświadczeniem w działaniach obejmujących sztukę i kulturę, kwestie europejskie, historię mówioną i kurację artystyczną.

rESKyou – wolontariat i Family Host (P 14)

Europejski album rodzinny „Wszyscy jesteśmy Januszami”

To projekt zainspirowany rzeszowskim fotografem Edwardem Januszem, który pozostawił po sobie ogromną spuściznę w postaci klisz fotografii dnia codziennego Rzeszowa sprzed ponad 100 lat. Kontynuując jego pracę zaprosimy mieszkańców Rzeszowa i regionu do podzielenia się swoimi fotografiami rodzinnymi. W pierwszej fazie projektu przyjrzymy się tożsamości rzeszowian. W drugiej skierujemy „obiektyw” na całą Europę i włączymy mieszkańców europejskich miast partnerskich. Finalnie powstanie wspólna wystawa prezentująca fotografię amatorską i uchylająca rąbka codzienności naszych rodziców i dziadków. Ukazująca podobieństwa i różnice w stylu życia i doświadczeniach historycznych na całym kontynencie. Realizatorem projektu będzie Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa.

Zielona jakość życia

Zachęcimy mieszkańców do pielęgnacji terenów zielonych i organizowania Dziedzińców Osiedlowych, które zreorganizują zieloną infrastrukturę na betonowych osiedlach (mobilna zieleń, kompostowniki, ogrody społeczne). Wszelkie parki miejskie są idealnym miejscem spotkań kulturalnych i społecznych, dlatego będziemy wspierać działania mające na celu ich tworzenie i odnowę. Przykładami takich inicjatyw są i będą: parki kieszonkowe określane nazwami miast partnerskich, z elementami artystycznymi i roślinami z danego miasta partnerskiego (natura + sztuka + wymiana); Stacja Rzeszów Dziki (zachowanie naturalnych terenów, spacer tematyczny, dzikość miasta, projekt edukacyjny z Łukaszem Łuczajem); łąki kwietne.

P 18 Wyjaśnij, w jaki sposób zamierzasz umożliwić udział grupom wykluczonym i znajdującym się w niekorzystnej sytuacji.

Wykluczenie społeczne odnosimy do jednostek i grup, które nie wiodą życia powszechnie uważanego za godne i szczęśliwe oraz są pozbawione możliwości przejawiania aktywności w procesach decydujących o ich statusie. My, rzeszowianie, nie akceptujemy takiej sytuacji. Aktywizacja grup wykluczonych i znajdujących się w niekorzystnym położeniu jest ważnym elementem programu ESK 2029, który ma na celu promowanie i zapewnianie inkluzji społecznej i równości dostępu do kultury.

W Rzeszowie mieszka ok. 18 tys. osób z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności. Wyzwaniem, przed którym stoimy, jest niwelowanie barier architektonicznych, zapewnienie dostępności cyfrowej, możliwości pełnoprawnego uczestnictwa tych osób – zarówno w roli twórców, jak i odbiorców – w organizowanych wydarzeniach kulturalnych.

Do grup zagrożonych wykluczeniem zaliczają się również seniorzy, bezrobotni, dzieci i młodzież, mniejszości etniczne, matki małych dzieci, rodzice i członkowie rodzin osób z niepełnosprawnościami itd. Niezbędne w związku z tym jest zapewnienie członkom tych grup społecznych różnorodnej oferty kulturalnej, umożliwianie im aktywnego udziału w projektach i partnerstwach, które przyczyniają się do przeciwdziałania marginalizowaniu tych grup. Dużą grupę osób zagrożonych marginalizacją stanowią uchodźcy z Ukrainy. Także ich czynimy i będziemy czynić adresatami specjalistycznych działań włączających, aktywizujących.

Możliwość udziału w kulturze i codzienne wspomaganie

Tworzenie możliwości uczestnictwa grup wykluczonych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji w ofercie kulturalnej, w tym kreowanej w ramach ESK 2029, wymaga skoordynowanych programów i działań oraz jasno wytyczonych priorytetów. Będą miały na celu zapewnienie równości szans i uczestnictwa w życiu kulturalnym wszystkim mieszkańcom miasta, niezależnie od ich sytuacji społecznej czy ekonomicznej.

W zestawie tych priorytetów, działań i programów znajdują się:

Równość szans i możliwości: Rzeszów – Europejska Stolica Kultury – ma być dostępny dla każdego: Działania związane z przygotowaniem i realizacją programu ESK mają na celu

zapewnienie równości szans uczestnictwa w życiu kulturalnym wszystkim mieszkańcom miasta, niezależnie od ich sytuacji społecznej czy ekonomicznej.

Dostępność i dostosowanie: zapewnimy, aby wydarzenia kulturalne, takie jak koncerty, wystawy czy spektakle, były przyjazne i dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów, mieszkańców o niskim statusie materialnym czy migrantów. Będziemy tworzyć dostępne obiekty, organizować tłumaczenie treści na język migowy, udostępniać audiodeskrypcję, napisy czy tłumaczenia na inne języki.

Mobilność i bliskość: zamierzamy organizować wydarzenia kulturalne w różnych częściach miasta, włączając obszary, w których mieszkają grupy wykluczone. Rozważamy również mobilne formy prezentacji, takie jak wystawy podróżujące czy projekcje filmowe w różnych osiedlach, aby poszerzyć zasięg oddziaływania.

Świadomość i promocja: podejmiemy działania komunikacyjne, które skupiają się na promocji udziału grup wykluczonych i zachęcaniu do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Konsultacje społeczne: będziemy przeprowadzać konsultacje z grupami wykluczonymi, tak aby poznać ich potrzeby, oczekiwania i sugestie dotyczące programu kulturalnego.

Inicjatywy społeczne: wesprzemy finansowo i organizacyjnie (np. poprzez udzielanie przestrzeni do działania) inicjatywy społeczne i podmioty o statusie NGO, które skupiają się na pracy z grupami wykluczonych – w ramach projektu artFUL JOURNEY.

Tworzenie bezpłatnych lub przystępnych cenowo wydarzeń: zapewnimy możliwość uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych np. poprzez wspieranie ich organizacji, Kartę Kultury, wprowadzenie specjalnych taryf dla osób o niskich dochodach.

Programy edukacyjne i warsztaty: programy te obejmą warsztaty artystyczne, zajęcia muzyczne, lekcje tańca czy teatru, które umożliwiają uczestnictwo i rozwijanie umiejętności w obszarze kultury – w ramach projektu artFUL JOURNEY.

Partnerstwa z instytucjami i organizacjami: ułatwimy nawiązywanie partnerskich relacji z instytucjami i organizacjami, które mają doświadczenie w pracy z osobami wykluczonymi. Współpraca z nimi będzie obejmować organizację specjalnych wydarzeń, warsztatów czy wystaw, które są dostosowane do potrzeb i możliwości grup wykluczonych – w ramach projektu artFUL JOURNEY.

Podjmiemy współpracę z organizacjami Culture Mobility Forum. Włączymy nasze działania w europejskie programy takie jak Erasmus+ czy Wolontariat Europejski. Będą one dodatkowym wzmocnieniem i uzupełnieniem naszych inicjatyw i aktywności w obszarze wymiany młodzieży szkolnej czy w ramach wyjazdów rozwijających kompetencje kadr Rzeszowa i regionu, a także źródłem wiedzy, inspiracji i transferu doświadczeń. W nawiązaniu do poruszenia relacjami zorganizujemy program wolontariatu europejskiego pod nazwą rESkyou.

Tworzenie programów dedykowanych: obejmie m.in. programy artystyczne dla osób z niepełnosprawnościami, projekty społeczne dla osób bezdomnych czy programy kulturalne dla migrantów – w ramach projektu artFUL JOURNEY.

Współpraca z lokalnymi liderami społeczności: partnerstwo z osobami, które mają bezpośredni kontakt i wpływ na grupy wykluczonych, będzie służyć budowaniu zaufania i mobilizowaniu członków tych grup do udziału w projektach kulturalnych.

Włączenie grup wykluczonych w proces twórczy: będziemy wspierać udział grup wykluczonych w procesach twórczych, m.in. poprzez warsztaty artystyczne, projekty partycypacyjne czy programy mentoringu. Może wpływać pozytywnie na poczucie wartości członków tych grup i ich integrację społeczną – w ramach projektu artFUL JOURNEY.

Edukacja kulturalna: w obszarze kultury bardzo aktywizujące są Warsztaty Terapii Zajęciowej, które traktują zajęcia kulturalne nie tylko jako działania terapeutyczne, ale również jako szansę na wyrażanie ekspresji artystycznej podopiecznych – włączymy ich działania w projekt artFUL JOURNEY.

„Srebrna” energia: zauważamy szczególną aktywność osób starszych i przejawianą przez nich wolę tworzenia i udziału w przedsięwzięciach kulturalnych. To osoby szczególnie potrzebujące kontaktu z kulturą. Potrafią się organizować i działać wspólnie. Tak funkcjonują w Rzeszowie Uniwersytety Trzeciego Wieku, Rzeszowska Rada Seniorów, z którymi Estrada Rzeszowska, organizator i koordynator programu ESK 2029, nawiąże partnerskie relacje.

Kultura integrująca: projekty kulturalne będą, jak dotychczas, angażować również mniejszość uchodźczą z Ukrainy. Tylko w ciągu ostatniego roku udział w licznych inicjatywach kulturalnych i edukacyjnych, które organizują miejskie instytucje kultury, wzięło kilka tysięcy osób z Ukrainy. m.in. działania z projektów CitySynergy, RAZEM, artFUL JOURNEY.

U Nas – Pensjonat Aktywizacji Zawodowej: zmierzamy do przysposobienia obiektu na potrzeby obsługi ruchu turystycznego. Będą go prowadziły osoby z niepełnosprawnościami, osoby ze środowiska imigracyjnego oraz terapeuci. To będzie modelowe miejsce zapewniające i przeprowadzające proces rehabilitacji zawodowej, gdzie zaangażowane osoby będą stale uczone i wspomagane w wykonywaniu pracy i konkretnych czynności. Stanie się również pensjonatem dla artystów z Europy, gości naszego programu Europejska Stolica Kultury 2029.

Komunikacja (P15). Realizując postulat inkluzji zamierzamy skorzystać z fachowego doradztwa osób i instytucji działających w tym zakresie.

Rzeszów angażuje się w działania na rzecz rozwoju widowni (Audience Development), a pracownicy rzeszowskich instytucji kultury i organizacji kulturalnych brali aktywny udział w procesie budowania Strategii Rozwoju Publiczności rzeszowskiego sektora kultury na lata 2023–2030. Założenia strategiczne tego dokumentu odnoszą się do wszystkich instytucji kultury funkcjonujących na terenie Rzeszowa, stawiając w centrum wszystkich działań PUBLICZNOŚĆ w najszerszym tego słowa znaczeniu. Istotny akcent został położony na znaczenie PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ, WŁĄCZENIA (inkluzywności) oraz DOSTĘPNOŚCI.

Cele strategiczne zostały wyznaczone w następujących obszarach:

Oferta kulturalna, artystyczna i edukacyjna instytucji kultury: cele wyznaczone w tym obszarze odnoszą się do budowy wydarzeń zorientowanych na publiczność, w sposób zgodny z modelem ACED (Audience-Centred Experience Design). Strategia zakłada, że w rzeszowskich instytucjach kultury wdrażane będzie podejście, w którym rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej będzie poprzedzony badaniami potrzeb publiczności, efektem czego będzie zaproponowanie jej takich wydarzeń i doświadczeń kulturalnych, w których potrzeby te zostaną uwzględnione, a bariery dostępu zostaną zniwelowane.

Potencjał i profesjonalizacja kadr instytucji kultury – cele określone w tym obszarze odnoszą się do rozwoju i profesjonalizacji zespołów pracowniczych rzeszowskich instytucji kultury, aby zagadnienia rozwoju widowni stały się stałym elementem pracy zawodowej. Zależy nam na tym, by nasi pracownicy byli jak najlepiej przygotowani do pracy z różnymi grupami publiczności, jak również na tym, by rozwijali te kompetencje i umiejętności, które bezpośrednio przekładają się na powodzenie projektów i wydarzeń skierowanych do odbiorców.

Komunikacja, promocja i marketing: cele oraz przedsięwzięcia związane z rozwojem i wzrostem efektywności działań, które prezentują ofertę rzeszowskich instytucji kultury i promują uczestnictwo w kulturze. Zaplanowano działania mające na celu wzrost zasięgów i efektywności komunikacji z grupami docelowymi, a także związane z formułowaniem przez poszczególne instytucje indywidualnych planów promocji oraz transferu treści i koniecznością uwzględniania aspektu międzynarodowego tych aktywności.

Infrastruktura instytucji kultury: działania niezbędne dla poprawy i dostosowania infrastruktury rzeszowskich instytucji kultury, tak aby ich przestrzeń była w pełni przyjazna, zachęcająca do ich odwiedzenia, a także dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców. Celem nadrzędnym jest w tym obszarze udostępnienie przestrzeni rzeszowskich instytucji kultury i obiektów dziedzictwa jak najszerzym grupom odbiorców. W ramach szczegółowych działań przewidziano niezbędne zakupy wyposażenia, remonty, prace dostosowawcze wykraczające poza standard architektoniczny.

Wszystkie wskazane działania związane z rozwojem widowni będą realizowane, odpowiednio dla zaprezentowanych powyżej obszarów strategicznych, w trzech kierunkach:

Pierwszy z nich to jakościowy, obejmujący: rozwój atrakcyjnej i na wysokim poziomie oferty kulturalnej, artystycznej i edukacyjnej; rozwój zainteresowań widowni / publiczności polskiej, jak i zagranicznej, również lepsze przygotowanie do odbioru oferty kulturalnej; rozwój kompetencji i kreowanie nowych potrzeb związanych z coraz to aktywniejszym i szerszym uczestnictwem w kulturze; zagadnienia związane z zapewnieniem dostępności na wielu poziomach (infrastrukturalnym komunikacyjnym, cyfrowym, ekonomicznym), komfortu i przyjaznej atmosfery w obiekcie lub przestrzeni, w której odbiorca korzysta lub będzie korzystać z naszej oferty;

Drugi kierunek można nazwać ilościowym. W tym przypadku chodzi o wzrost liczby odbiorców oferty rzeszowskich instytucji kultury i wzrost czynnego udziału w oferowanych przedsięwzięciach – zwłaszcza w nowych grupach docelowych.

W trzecim przypadku mowa o działaniach dywersyfikacyjnych i włączających (inkluzywnych), w których kluczowe jest poszerzanie i różnicowanie zarówno grupy odbiorców (poprzez docieranie do tych, którzy naszej oferty jeszcze nie znają i nigdy nie mieli z nią kontaktu), jak i oferty kulturalnej, budowanie jej w odpowiedzi na różne potrzeby, kompetencje i zainteresowania publiczności. Celem Rzeszowa jest wykreowanie i wdrożenie trwałych rozwiązań, jakie posłużą zwiększeniu uczestnictwa w kulturze różnych grup społecznych, które obecnie, z różnych powodów, są z niej wykluczone lub zagrożone wykluczeniem (P18).

Oprócz wyznaczenia obszarów i kierunków działań, dokument odnosi się także do poszczególnych kategorii odbiorców kultury i przewiduje z myślą o nich adekwatną ofertę. Wszystkie te działania mają na celu zapewnienie szerokiego i inkluzywnego uczestnictwa różnych grup społecznych w programach kulturalnych. To ważne, by oferowane programy kulturalne były dostępne i mogły sprostać różnorodnym potrzebom i zainteresowaniom różnych grup społecznych.

Dzięki przyjętemu horyzontowi obowiązywania, stworzona Strategia Rozwoju publiczności rzeszowskiego sektora kultury obejmie także rok 2029, w którym honor realizacji programu ESK będzie mieć miasto z Polski. Wierzymy mocno, że będzie nim Rzeszów.

FINANSE

Budżet miasta na kulturę

- P 20** Jaki był roczny budżet na kulturę w mieście w ciągu ostatnich pięciu lat (bez wydatków na obecną aplikację Europejskiej Stolicy Kultury)?
- P 21** Roczny budżet na kulturę w mieście (wyrażony w euro). Roczny budżet na kulturę w mieście (jako % całkowitego rocznego budżetu miasta).
- P 22** W przypadku, jeżeli miasto planuje wykorzystać środki z rocznego budżetu na kulturę do sfinansowania projektu Europejskiej Stolicy Kultury – prosimy o wskazanie tej kwoty, począwszy od roku złożenia oferty do roku Europejskiej Stolicy Kultury.
- P 23** Jaką kwotę całkowitego rocznego budżetu miasto zamierza przeznaczyć na kulturę po roku ESK (w euro i jako % całkowitego rocznego budżetu)?

Budżet Miasta Rzeszowa uchwała Rada Miasta. Coroczne wydatki z budżetu samorządu na kulturę oscylują w stosunku do rocznego budżetu miasta na poziomie około 2%. Wartość ta zmienia się i np. zwiększa w przypadku ponoszonych w danym roku nakładów inwestycyjnych na rozbudowę infrastruktury kultury.

Budżet dynamicznie rozwijającego się miasta Rzeszowa ma charakter progresywny, a gospodarka finansowa (w tym: wysokość zobowiązań finansowych, źródła dochodów i ich wysokość) charakteryzuje się stabilnością i optymistycznymi prognozami rozwoju. Wiarygodna i dobra sytuacja finansowa miasta jest potwierdzana corocznie nie tylko przez niezależne instytucje krajowe, ale również przez Fitch Ratings (w 2023 roku potwierdzono rating Rzeszowa na poziomie BBB – Perspektywa Stabilna). Wartym podkreślenia jest również fakt, że tych pozytywnych ocen nie zmieniły – odczuwane w gospodarce światowej – skutki pandemii COVID-19, czy też agresji Rosji na Ukrainę. Miasto skutecznie i pomyślnie radzi sobie z przeciwnościami, nie tracąc przy tym swojego potencjału ani impetu rozwojowego.

ROZNY BUDŻET NA KULTURĘ W MIEŚCIE

ROK	[EUR]	[% CAŁKOWITEGO ROCZNEGO BUDŻETU MIASTA]
N-4	006 378 850	002
N-3	008 374 327	002
N-2	010 051 963	003
N-1	006 466 481	002
Bieżący	006 952 523	002

Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023–2030 (przyjęta przez Radę Miasta Rzeszowa w lipcu 2023 roku) oraz związana z nią Strategia Rozwoju Publiczności rzeszowskiego sektora kultury na lata 2023–2030 (przyjęta przez Radę Miasta Rzeszowa w sierpniu 2023 roku) wskazały na konieczność zwiększenia nakładów na kulturę, a także na potrzebę rozwijania infrastruktury kultury. Wypełniając zapisy uchwalonych Strategii, miasto zobowiązało się do stopniowego, corocznego zwiększania nakładów na kulturę, uwzględniając zarówno wydatki operacyjne, jak też wydatki kapitałowe do roku 2030. Zaplanowano również dodatkowe środki na wydatki operacyjne związane z aplikowaniem przez Rzeszów o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. W tabeli poniżej przedstawiono prognozę wzrostu wydatków z budżetu miasta na sfinansowanie wydarzeń kulturalnych organizowanych obecnie cyklicznie w Rzeszowie. Wiele z nich będzie również częścią programu Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Przedstawiono również prognozę nakładów z budżetu miasta na wydatki kapitałowe wiążące się z rozwojem infrastruktury kultury, w której również będzie realizowany program Europejska Stolica Kultury 2029. Biorąc pod uwagę wieloletnio stabilną sytuację finansową i realne prognozy rozwoju, a także mając na uwadze doświadczenia i skuteczny personel finansowy, wydatki z budżetu samorządu zaplanowane w związku z aplikowaniem o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029 są realne i możliwe do poniesienia przez miasto oraz sprawdzonych partnerów (w tym: samorząd województwa i jego instytucje kultury). Kondycja finansowa miasta pozwala i pozwoli również na elastyczną zmianę źródeł dochodów w oparciu o dostępne dla miasta inne instrumenty finansowe (nie wykluczając partnerstwa publiczno-prywatnego dla rozbudowy infrastruktury).

PROGNOZA – NAKŁADY NA ROZWÓJ KULTURY

ROK	NAKŁADY NA WYDATKI OPERACYJNE [EUR]		NAKŁADY NA WYDATKI KAPITAŁOWE
	KWOTA ŚRODKÓW	[% CAŁKOWITEGO ROCZNEGO BUDŻETU MIASTA]	[EUR] KWOTA ŚRODKÓW
2023	006 641 579	1,9%	
2024	006 978 722	2,0%	000 310 944
2025	009 072 339	2,6%	000 400 000
2026	011 514 892	3,3%	011 733 333
2027	014 306 381	4,1%	011 622 222
2028	017 097 870	4,9%	014 488 889
2029	017 795 742	5,1%	014 800 000
2030	018 842 550	5,4%	004 444 444

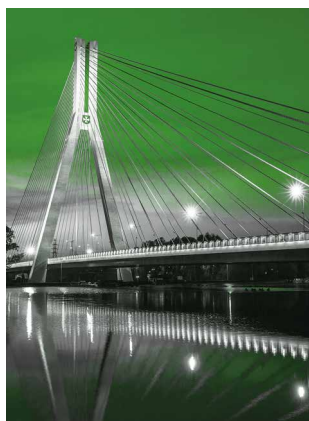

Przyjęto, że po roku 2029 wydatki z budżetu miasta na sektor kultury wzrosną do poziomu 5,4% całkowitego budżetu miasta (co daje kwotę 18 842 550 EUR). Ze względu na optymistyczne prognozy finansowe Rzeszowa w kolejnych latach należy uznać, że będą one utrzymane na nie mniejszym poziomie. Szczególnym uzasadnieniem będzie impet i efekty osiągnięte poprzez realizację procesu i programu ESK 2029.

Prognozy demograficzne wskazują Rzeszów jako jedno z nielicznych miast w Polsce, które może liczyć na wzrost liczby mieszkańców. Dlatego – w związku z obserwowanym dynamicznym rozwojem sektora gospodarczego oraz nowymi inwestycjami światowych korporacji i krajowych przedsiębiorców, a także z uwagi na rolę hubu, jaką miasto pełni w kierunku wschodnim – należy uznać, że zasobność Rzeszowa będzie wzrastać, a tym samym wydatki na strategiczną dziedzinę – kulturę – również.

Przedstawione w dalszej części niniejszego wniosku prognozy udziału finansowego środków państwa (władze krajowe), regionu (województwo podkarpackie), UE oraz innych (w tym sektora prywatnego) oparto o doświadczenia własne miasta w skutecznym i aktywnym pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych (zdobywane przez ponad 19 lat członkostwa Polski w UE, na prawie 900 projektach – ponad 660 nieinfrastrukturalnych i prawie 230 infrastrukturalnych – z różnych obszarów, w tym kultury i turystyki), z uśrednioną efektywnością jak w poniższej tabeli. Uwzględniono również istotne zmiany w podejściu do pozyskiwania środków sektora prywatnego, których zasadność i potencjalną skuteczność już zweryfikowano w mniejszej skali (stąd przyjęcie co najmniej potrójnego udziału sektora prywatnego należy uznać za uprawnione). W ślad za praktyką ESK, przyjęty został również za gwarantowany wkład władz krajowych na poziomie minimum 50% wydatków operacyjnych.

UŚREDNIONY POZIOM DOFINANSOWANIA	NIEINWESTYCYJNE [%]	INWESTYCYJNE [%]
Władze krajowe	043	067
Region	067	020
UE	093	067
Inne (w tym głównie prywatne)	004	004

BUDŻET OPERACYJNY NA ROK TYTUŁOWY

Przychody na pokrycie wydatków operacyjnych

P 24 Proszę opisać ogólny budżet operacyjny (tj. fundusze specjalnie przeznaczone na pokrycie wydatków operacyjnych). Budżet obejmuje fazę przygotowawczą, rok tytułu, ocenę oraz zapisy dotyczące kontynuacji dotychczasowych działań.

Uwzględniając realne stabilne i dobre prognozy dotyczące kondycji i inżynierii finansowej miasta Rzeszowa oraz mając na uwadze założenia programowe, organizacyjne i marketingowe związane z programem Europejska Stolica Kultury 2029, przyjęto budżet operacyjny dla ESK 2029 w wysokości 44 444 444 EUR. Jest on rozłożony na lata 2025–2030 i uwzględnia: fazę przygotowawczą, fazę roku tytułowego oraz kontynuację działań w roku 2030.

PRZYCHODY NA POKRYCIE WYDATKÓW OPERACYJNYCH	[EURO]	[%]
Z sektora publicznego	039 555 556	089
Z sektora prywatnego	004 888 889	011
Ogółem	044 444 444	100

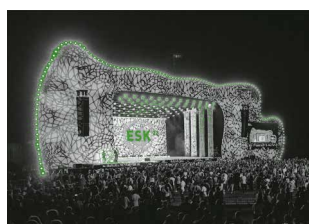
Do tych założeń i zobowiązań należy dodać plan corocznego zwiększania wydatków z budżetu miasta na sektor kultury. Znacząca część tych wydatków będzie wydatkami, które pozwolą na finansowanie wielu cyklicznych projektów kulturalnych. One również są ujęte w programie Europejska Stolica Kultury 2029. Coroczny budżet miasta uwzględni też dotacje na funkcjonowanie miejskich instytucji kultury dla pokrywania kosztów ich działalności kulturalnej.

Przychody z sektora publicznego

P 25 Jaki jest podział przychodów, które mają być uzyskane z sektora publicznego na pokrycie wydatków operacyjnych?

P 26 Jakie organy właściwe do spraw finansów publicznych (miasto, województwo, państwo) głosowały już nad przyjęciem i przyjęły zobowiązania finansowe na pokrycie kosztów operacyjnych lub zaciągnęły już takie zobowiązania? Jeśli nie, to kiedy zrobią to?

PRZYCHODY Z SEKTORA PUBLICZNEGO NA POKRYCIE WYDATKÓW OPERACYJNYCH	[EUR]	[%]
Władze krajowe	022 222 222	056
Miasto	013 333 333	034
Region	002 222 222	006
UE (z wył. środków z nagrody Meliny Mercouri)	001 777 778	004
Inne	–	–
Ogółem	039 555 556	100

Rada Miasta Rzeszowa jednomyślnie – ponad podziałami politycznymi – podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Rzeszowa. Tym samym już wyraziła zgodę na zwiększenie nakładów na kulturę oraz ujęcie zadania ESK ze zobowiązaniami jak w poniższej tabeli (ujęto w niej informację o wydatkach operacyjnych oraz kapitałowych). Źródła przychodów dla programu ESK przyjęto zgodnie z informacjami w niniejszym wniosku. Wydatki na kulturę będą pochodzić głównie ze środków własnych miasta i będą uwzględniać wsparcie zakładanych i realnych środków dotacyjnych budżetu państwa.

ZOBOWIĄZANIA PODJĘTE PRZEZ RADĘ MIASTA RZESZOWA [EUR]

NAKŁADY	NA WYDATKI OPERACYJNE (BIEŻĄCE)		NA WYDATKI KAPITAŁOWE (MAJĄTKOWE)	
	ROK	KULTURA	RZESZÓW – ESK 2029 OPEX	RZESZÓW – ESK 2029 CAPEX
2024	006 978 722	–	000 400 000	
2025	009 072 339	001 111 111	011 733 333	
2026	011 514 892	001 111 111	011 622 222	
2027	014 306 381	001 555 556	014 488 889	
2028	017 097 870	002 222 222	014 800 000	
2029	017 795 742	037 333 333	004 444 444	
2030	018 842 550	001 111 111	002 222 222	

Miasto podjęło współpracę z władzami regionu przy tworzeniu aplikacji i programu Europejska Stolica Kultury 2029, w ramach której uzyskano intencyjne deklaracje współdziałania i wsparcia, a podjęcie określonych zobowiązań nie powinno być problematyczne (biorąc pod uwagę stabilną kondycję finansową regionu) i planowane jest po wynikach preselekcji.

Jeżeli chodzi o organy władz krajowych – zgodnie z zasadami programu Europejska Stolica Kultury i deklaracjami złożonymi w ramach spotkań informacyjnych wsparcie zostanie udzielone miastu, któremu zostanie przyznany tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029, a stosowne zobowiązania zostaną podjęte po ogłoszeniu zwycięzcy. Prognozowane w aplikacji Rzeszowa wsparcie ze środków krajowych zdecydowanie mieści się w możliwościach i czasowych, i kwotowych budżetu państwa. Dotychczasowe doświadczenia związane z dostępnymi programami wsparcia UE – zarówno na poziomie kraju członkowskiego, jak i na poziomie Komisji Europejskiej – uprawniają do stwierdzenia, iż przyjęty poziom możliwych do pozyskania środków z funduszy UE jest zdecydowanie realny.

Przychody z sektora prywatnego

P 27 Jaka jest strategia pozyskiwania funduszy, aby szukać wsparcia u prywatnych sponsorów? Jaki jest plan zaangażowania sponsorów w wydarzenie?

Kierując się posiadanymi doświadczeniami, jak również po wnikliwej analizie obecnego i prognostycznego podejścia sektora prywatnego do współpracy z miastem w zakresie wydarzeń kulturalnych, a także biorąc pod uwagę możliwości, jakie daje współpraca miasta z przedsiębiorcami w ramach Rzeszowskiej Rady Gospodarczej oraz z przedstawicielami różnych grup społecznych w ramach Rzeszowskiej Rady Kultury, postanowiono przyjąć następujące strategiczne założenia pozyskiwania funduszy od prywatnych sponsorów

oraz zaangażowania ich w wydarzenia (o czym również wspomniano we wcześniejszych sekcjach aplikacji):

Założenia strategiczne:

Różnorodność podmiotów. Planuje się współpracę z prywatnymi sponsorami bez względu na ich wielkość i formę prawną (w tym z: fundacjami, przedsiębiorstwami, partnerami biznesowymi, osobami prywatnymi [tu również w ramach instrumentów finansowania społecznego]) czy wysokość jednostkowego wsparcia.

Kreowanie korzyści dla sponsorów. W ramach tego założenia mamy na myśli aktywne i efektywne przedstawianie atrakcyjnych korzyści i wartości, jakie sponsorzy mogą uzyskać poprzez wsparcie wydarzenia, w tym: eksponowanie marki w ramach wydarzenia, możliwość promocji produktów lub usług, budowanie pozytywnego wizerunku społecznego czy tworzenie relacji z grupą docelową wydarzenia.

Spersonalizowane podejście. Zakładamy dostosowywanie propozycji współpracy do indywidualnych potrzeb i oczekiwań potencjalnych sponsorów – te znajdą odzwierciedlenie w spersonalizowanych ofertach, uwzględniających specyfikę i cele sponsorów, co powinno znacznie zwiększyć szanse na skuteczne pozyskanie wsparcia.

Budowanie długoterminowych relacji. Zakłada się strategię współpracy ze sponsorami opartą na budowaniu długoterminowych relacji, chociaż bez wykluczania incydentalnej. Sprzyjać przyjętemu założeniu powinny: regularny kontakt, świadczenie stałym sponsorom dodatkowych korzyści oraz budowanie partnerstw opartych na wspólnych celach i wartościach.

Zaangażowanie sponsorów w wydarzenie:

Finansowe wsparcie. Pozyskani sponsorzy będą współtworzyć budżet wydarzenia, dostarczając niezbędne środki finansowe na organizację i realizację programu kulturalnego. W zamian ich wkład będzie wyróżniany w materiałach promocyjnych, na stronie internetowej, na banerach reklamowych oraz w innych formach służących eksponowaniu logotypów i informacji.

Partnerstwo medialne. Pozyskani sponsorzy medialni zapewnią wsparcie w promocji i reklamie wydarzeń, udostępniając swoje kanały komunikacyjne: telewizyjne, radiowe, prasowe czy internetowe, co pozwoli na dotarcie do szerszej publiczności i zwiększenie widoczności wydarzeń.

In-kind support. Pozyskani sponsorzy będą mogli zaoferować wsparcie w formie usług, produktów lub infrastruktury potrzebnej do organizacji wydarzeń. Będzie to obejmować zapewnienie np. sprzętu technicznego, cateringu, pomieszczeń czy transportu, co zmniejszy koszty organizacji wydarzeń i pozwoli zaoszczędzić na zewnętrznych usługach.

Aktywacja marki. Pozyskani sponsorzy będą mogli zaangażować się w wydarzenia poprzez organizację specjalnych aktywności, wystawienie stoisk promocyjnych, przeprowadzenie konkursów czy warsztatów związanych z ich marką, w ramach oferowania dodatkowych atrakcji dla uczestników i budowania więzi z publicznością.

Partnerstwo społeczne. Pozyskani sponsorzy będą mogli również współpracować (w tym współorganizować) z lokalnymi społecznościami i organizacjami pozarządowymi, angażując się w ten sposób w działania społeczne lub inicjatywy o charakterze społeczno-kulturalnym, przykładowo takie, jak: warsztaty dla dzieci, projekty artystyczne dla osób niepełnosprawnych lub akcje charytatywne.

Współpraca z fundacjami. Zakłada się efektywne poszukiwanie i nawiązywanie kooperacji z fundacjami lub organizacjami charytatywnymi, które mogą wspierać wydarzenie poprzez udostępnianie grantów lub stypendiów dla artystów, organizowanie konkursów czy fundowanie nagród, co wzmocni promowanie kultury, sztuki i edukacji oraz budowanie więzi z różnymi grupami społecznymi.

Ważne dla nas jest budowanie długoterminowych relacji ze sponsorami, dbanie o ich zadowolenie i regularne raportowanie efektów osiągniętych dzięki ich wsparciu, a także efektywny feedback. Kluczem do sukcesu będzie także transparentność i jasne przedstawienie korzyści, jakie wynikają z zaangażowania sponsorów w wydarzenie – zarówno dla nich samych, jak i dla społeczności lokalnej i szerokiej publiczności.

Wydatki operacyjne

P28 Proszę podać podział wydatków operacyjnych.

BUDŻET NA WYDATKI OPERACYJNE	[EUR]	[%]
Wydatki w ramach programu	027 555 556	062
Promocja i marketing	008 000 000	018
Wynagrodzenia, koszty ogólne i administracja	008 000 000	018
Inne (określić)	000 888 889	002
Suma wydatków operacyjnych	044 444 444	100

- P29 Jaki jest podział przychodów, które mają być uzyskane z sektora publicznego na pokrycie nakładów kapitałowych w związku z rokiem tytułowym?
- P30 W razie potrzeby wstawić tabelę określającą kwoty, jakie zostaną wydane na nową infrastrukturę kulturalną do wykorzystania w ramach roku tytułowego.

Zakładany poziom wydatków na nową bądź zrewitalizowaną infrastrukturę kultury do wykorzystania w ramach roku tytułowego oraz prognozowany podział przychodów, które mają być uzyskane z sektora publicznego na pokrycie nakładów kapitałowych w związku z rokiem tytułowym, przedstawiają się następująco:

ROK	WYDATKI KAPITAŁOWE [EUR]
2024	000 400 000
2025	011 733 333
2026	011 622 222
2027	014 488 889
2028	014 800 000
2029	004 444 444
2030	002 222 222

PRZYCHODY Z SEKTORA PUBLICZNEGO NA POKRYCIE WYDATKÓW KAPITAŁOWYCH	[EUR]	[%]
Władze krajowe	015 728 700	017
Miasto	017 913 333	020
Region	012 047 244	013
UE (z wył. środków z nagrody Meliny Mercouri)	036 905 844	040
Inne	008 972 989	010
Ogółem	091 568 111	100

- P31 Jaka jest Wasza strategia pozyskiwania wsparcia finansowego z programów / funduszy unijnych na pokrycie nakładów kapitałowych?

Jako samorząd miejski posiadamy bogate doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na zadania o charakterze zarówno inwestycyjnym, jak też nieinwestycyjnym, czego efektem jest pozyskanie w latach 2004–2023 (stan na lipiec 2023) z funduszy zewnętrznych (w tym UE) ponad 2,2 mld PLN (488 mln EUR). Miasto posiada doświadczony i wyspecjalizowany personel, zatrudniony w Wydziale Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta Rzeszowa, a także we współpracujących z nim jednostkach organizacyjnych i instytucjach kultury miasta. Samorząd posiada również duże doświadczenie w realizacji projektów partnerskich z jednostkami sektora finansów publicznych oraz innymi, w tym w projektach międzynarodowych i parasolowych (z udziałem mieszkańców).

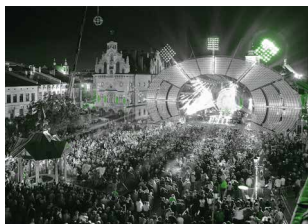
Planowane jest skorzystanie z dotychczasowych wypracowanych doświadczeń oraz metod i sięgnięcie po środki zewnętrzne, w tym: UE w ramach programów perspektywy finansowej UE 2021–2027 (dostępnych z poziomu krajowego i Komisji Europejskiej obejmujących: Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, Interreg Polska Słowacja, Kreatywna Europa, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności); fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), Budżetu Państwa (Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych, Programy MKiDN); środki pomocy finansowej w ramach współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego (w tym głównie woj. podkarpackie – region), z instrumentów finansowych Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Banku Światowego, a także przedsiębiorców (w ramach inicjatyw wskazanych w P 27), w tym dużych spółek Skarbu Państwa (traktowanych w tym przypadku jako przedsiębiorcy prywatni), a także za pośrednictwem założonych przez nie fundacji.

Nie jest również wykluczone skorzystanie z instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie rozwoju infrastruktury kultury. Planuje się także pozyskanie wsparcia ze środków prywatnych w ramach crowdfundingu.

Określone alokacje we wskazanych programach UE, w priorytetach przewidzianych na wsparcie: kultury, dziedzictwa narodowego, turystyki, bezpieczeństwa, mobilności, adaptacji do zmian klimatu, cyfryzacji, pozwalają uznać – przy uwzględnieniu także horyzontu czasowego, a także posiadania środków na wkład własny – że przyjęte założenia budżetowe na kulturę i ESK 2029 są jak najbardziej realistyczne i wykonalne – w zakresie nakładów zarówno nieinwestycyjnych, jak i inwestycyjnych. Obecnie przygotowywane są koncepcje projektów i dokumentacje pod konkretne konkursy i źródła finansowania – w znacznym stopniu siłami własnymi, przez doświadczony personel Miasta.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

P 32 Proszę przedstawić zarys zamierzonej struktury zarządzania i realizacji roku Europejskiej Stolicy Kultury.

Miasto Rzeszów jako organizator samorządowych instytucji kultury posiada bardzo doświadczone i wysoko wyspecjalizowane podmioty (Biuro Wystaw Artystycznych, Muzeum Dobranocek ze zbiorów Wojciecha Jamy w Rzeszowie, Rzeszowski Dom Kultury [w tym jego oddziały w całym mieście], Estrada Rzeszowska [w tym: Rzeszowskie Piwnice – Interaktywna Instytucja Kultury oraz Rzeszowski Inkubator Kultury), Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa i Teatr „Maska” w Rzeszowie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie – współprowadzenie).

Tworząc strukturę organizacyjną dla realizacji procesu (od 2023) i projektu Rzeszów – ESK 2029, władze miasta uznały, że należy wykorzystać i wzmacniać istniejącą instytucję kultury – Estradę Rzeszowską, a nie tworzyć nowe organizacje czy podmioty.

Estrada Rzeszowska działa stabilnie od 1958 roku. Jest najbardziej adekwatną do organizacji ESK 2029. Przez ponad pół wieku zorganizowała z sukcesem ogromną liczbę różnych wydarzeń o charakterze międzynarodowym różnej skali. I to właśnie w oparciu o własne, już istniejące, zasoby personalne i organizacyjne oraz sprawdzone metody zarządzania (w tym kontynuację dobrych praktyk, aktualnych mimo upływu czasu i zmian personalnych), nasz program będzie najlepiej realizowany i zagwarantowane zostanie osiągnięcie jego celów. Estrada Rzeszowska jest samorządową instytucją kultury. Ma osobowość prawną oraz niezależność organizacyjną, zarządczą i programową. Instytucja funkcjonuje na mocy ustawy regulującej organizację sektora kultury w Polsce oraz zasady jego finansowania. Zakres działalności instytucji określa jej statut nadany przez Radę Miasta. Instytucja zarządzana jest przez sprawnego menedżera na podstawie kilkuletniego kontraktu, co jest absolutnym wymogiem prawnym. Dyrektor wyłaniany jest na wieloletnią kadencję w formie otwartego konkursu dla kandydatów i wybierany przez niezależną komisję. Estrada Rzeszowska posiada Regulamin organizacyjny z opisami zadań oraz zakresami obowiązków poszczególnych komórek organizacyjnych. W instytucji obowiązują także zasady kontroli zarządczej oraz wszelkie wymogi prawne dotyczące finansów. Instytucja podlega kontroli niezależnych instytucji państwowych. Stabilne, prawne zasady funkcjonowania instytucji, jej podmiotowość i kompetencje dają absolutną gwarancję dobrego zarządzania programem ESK 2029. Gwarancje finansowania instytucji daje samorząd miasta i są one prawnie wymagane na mocy ustawy przyjętej przez krajowy parlament.

Struktura zarządcza programu ESK2029 zostanie uzupełniona o wsparcie doradcze zewnętrznych ekspertów (w tym menedżerów kultury, członków Społecznej Rady Kultury oraz Społecznej Rady Gospodarczej utworzonych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa [na schemacie jako Rzeszowska Rada Kultury oraz Rzeszowska Rada Gospodarcza]).

Monitoring programu i jego upublicznianie pozwoli na poznawanie opinii innych partnerów i samych mieszkańców. Estrada Rzeszowska otrzyma również wsparcie ze strony wyspecjalizowanych i doświadczonych komórek Urzędu Miasta Rzeszowa. Co istotne, już obecnie Estrada Rzeszowska koordynuje przygotowanie aplikacji o tytuł ESK 2029, ale mamy pełną świadomość konieczności zwiększenia zasobów oraz wykreowania powiazań projektowych dla ESK 2029.

Estradą Rzeszowską ● kieruje Dyrektor i to on będzie odpowiedzialny wobec Komitetu Sterującego przedsięwzięciem „Rzeszów – ESK 2029”. Komitet Sterujący będzie składał się z wybranych 6–8 członków reprezentujących sektory publiczny i prywatny Rzeszowa i Podkarpacia. Tym Komitetem Sterującym kierować będzie Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa, któremu podlega Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Rzeszowa.

Program artystyczny, zgodny z aplikacją, będzie formułowany przez niezależnego Dyrektora Artystycznego, przy udziale Rady Artystycznej pod przewodnictwem Dyrektora Estrady. Dyrektor Estrady będzie odpowiedzialny za sporządzenie i wykonanie budżetu i programu Europejskiej Stolicy Kultury 2029 w Rzeszowie. Budżet będzie weryfikowany i akceptowany przez Komitet Sterujący. Dyrektor Finansowo-Administracyjny będzie nadzorował przychody i wydatki całościowego planu finansowania programu „Rzeszów – ESK 2029”.

Powołanie Dyrektora Artystycznego oraz Rady Artystycznej zostało odłożone w czasie do momentu potwierdzenia uzyskania przez Rzeszów tytułu ESK 2029. Niemniej planuje się, że w skład Rady Artystycznej wejdą kuratorzy poszczególnych obszarów programu ESK 2029 w Rzeszowie, a także przedstawiciele sektorów kultury reprezentujących polskie i europejskie podmioty kulturalne (w tym potencjalni przedstawiciele zagranicznych miast partnerskich, również byłych ESK).

Dyrektorzy: Artystyczny, Finansowo-Administracyjny, ds. Komunikacji będą podlegli Dyrektorowi Estrady Rzeszowskiej. Co najmniej Dyrektor Artystyczny (który pokieruje obchodami Europejskiej Stolicy Kultury 2029 w Rzeszowie) zostanie wybrany w drodze konkursu, według następujących kryteriów: doświadczenie w działalności kulturalnej, znajomość kultury i historii krajów Unii Europejskiej, umiejętność współdziałania z dużymi zespołami, kreatywność. Zakres jego działań będzie obejmował: kształtowanie programu

obchodów ESK, koordynację współpracy pomiędzy Estradą Rzeszowską a podmiotami (lokalnymi, polskimi, europejskimi) zaangażowanymi w realizację poszczególnych wydarzeń kulturalnych, wstępną ocenę zgłaszanych propozycji do programu i kierowanie ich do kwalifikacji przez Radę Artystyczną.

KIEROWNICTWO PROGRAMU RZESZÓW – ESK 2029

● KLUCZOWY PODMIOT

Komitet Sterujący	współpraca: Prezydent Miasta Rzeszowa, Rada Miasta Rzeszowa, Urząd Miasta Rzeszowa, instytucje kultury	przewodniczący: Prezydent Miasta Rzeszowa	sprawuje nadzór nad Estradą Rzeszowską
Estrada Rzeszowska ●	realizuje program Rzeszów – ESK 2029	podlega monitorowaniu i ocenie	sponsoring: Rzeszowska Rada Gospodarcza
Dyrektor Estrady Rzeszowskiej	odpowiada przed Komitetem Sterującym	wspierany przez europejskich oraz polskich doradców	przełożony dla: Dyrektorowie Artystyczny (Zespoły Kreatywny, Operacyjny), ds. Komunikacji (Zesp. Promocji, Medialny), Finansowo- Administracyjny (Księgowość i Audyt, Administracja i Logistyka)
Rada Artystyczna	ustanawiona równo- cześnie z Dyrektorem Artystycznym	przewodniczący: Dyrektor Estrady Rzeszowskiej	wspierana przez Rzeszowską (Społeczną) Radę Kultury

PLANOWANIE AWARYJNE

P33 Jakie są główne mocne oraz słabe strony Waszego projektu? W jaki sposób planujecie przezwyciężyć zidentyfikowane słabe strony?

Mocne strony projektu:

Strategiczny czas dla Rzeszowa: leżąc w sercu Europy Rzeszów staje się nowym „barycentrum” kontynentu na osi Wschód – Zachód, swoistym mostem geograficznym i kulturowym. Warto przy tym zauważyć dokonującą się zmianę kierunku na tej osi, z tradycyjnego W–E na E–W. To w tym kontekście kluczowe staje się sprostanie lokalnym wyzwaniom w nawiązaniu do gorących europejskich tematów: migranci i uchodźcy, równowaga płci, przejście od dziedzictwa do innowacyjności, współpraca na rzecz środowiska przyrodniczego i w dziedzinie historii, „ekosystem” wielokulturowy. Sytuacja geopolityczna skierowała uwagę świata na punkt na mapie, w którym leży Rzeszów.

Potencjał miasta i regionu: kapitał innowacji, otwarta przestrzeń, centrum o charakterze wielokulturowym w znaczeniu krajowym i europejskim (Eurocities, ECoD). Zarówno lokalny, jak i europejski wymiar wyznawanych wartości. Dobra i stabilna sytuacja finansowa.

Proces oddolny: autentyczna ekspresja wspólnotowych dążeń i aspiracji; Bid Book opracowany lokalnie, przez reprezentantów interesariuszy.

Infrastruktura i przestrzeń dla kultury: obecnie dostępna i rewaloryzowana infrastruktura oraz przestrzeń dla kultury, które stwarzają warunki dla organizacji znaczącej części zaplanowanych wydarzeń ESK 2029.

Zróżnicowany program kulturalny: projekt przewiduje szeroki zakres działań obejmujących różne dziedziny kultury. Ma szansę stać się źródłem wydarzeń satysfakcjonujących dla zróżnicowanej publiczności i zapewnić frekwencję uczestników zarówno z kraju, jak i zagranicy. Silny potencjał, imponująca i poruszająca koncepcja.

Zaangażowanie lokalnych środowisk: partycypacja lokalnych artystów, podmiotów kultury i mieszkańców w tworzeniu i realizacji programu będzie sprzyjać rodzimej twórczości, rozwojowi branży kulturalnej, kształtowaniu i umacnianiu więzi oraz tożsamości lokalnej. Zapewni entuzjazm niezbędny dla powodzenia przedsięwzięcia.

Słabe strony projektu

Finansowanie: nieotrzymanie wystarczającego zewnętrznego wsparcia finansowego może stanowić wyzwanie dla realizacji ambitnego programu, skłaniając do zastosowania alternatywnych rozwiązań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Komunikacja i promocja: nieefektywność komunikacji i promocji może ograniczyć społeczny zasięg projektu. Sformułowana obawa wynika przede wszystkim ze stosunkowo

niewielkiego doświadczenia w komunikacji marketingowej skierowanej do odbiorcy krajowego, a przede wszystkim zagranicznego.

Bariery językowe i kulturowe: projekt zakłada współpracę z artystami i organizacjami z różnych krajów i kultur. Bariery językowe i kulturowe mogą niekorzystnie wpływać na efektywność komunikacji i współpracy.

Plan na przezwycięzenie słabych stron

Wzmoczenie działań lobbujących i pozyskiwanie dodatkowych źródeł finansowania: aktywne poszukiwanie prywatnych sponsorów, partnerstw biznesowych, grantów i dotacji pozwoli na zwiększenie dostępnych środków finansowych.

Wzmacnianie strategii komunikacyjnej i promocyjnej: przeprowadzenie analizy rynku oraz audytu komunikacyjnego pomoże w lepszym rozpoznaniu grup docelowych i ich potrzeb oraz w wybraniu odpowiednich narzędzi i kanałów komunikacji, w tym również międzynarodowych.

Wsparcie interkulturowe i translatorskie: w celu przezwyciężenia barier językowych i kulturowych należy zapewnić odpowiednie wsparcie translatorskie podczas spotkań, wydarzeń i warsztatów. Współpraca z tłumaczami, dostępność elektronicznych tłumaczy językowych oraz materiałów w różnych językach usprawni komunikację i uczestnictwo różnych grup społecznych.

Partnerstwa i współpraca: rozwijanie silnych partnerstw z lokalnymi i europejskimi organizacjami, instytucjami edukacyjnymi, fundacjami, stowarzyszeniami i innymi podmiotami społecznymi pomoże w zwiększeniu zaangażowania społecznego i udziału różnych grup.

Programy edukacyjne i aktywne zaangażowanie społeczności: wprowadzenie takich programów edukacyjnych, warsztatów, seminariów i prelekcji, które zaangażują różne grupy społeczne, zapewni uczestnictwo i rozwój kompetencji kulturalnych. Istotne jest uwzględnienie potrzeb i zainteresowań osób dorosłych, rodzin, seniorów, osób z niepełnościami oraz innych grup wykluczonych, aby stworzyć atrakcyjne i dostępne dla nich wydarzenia.

Przezwycięzenie słabych stron wymaga systematycznego monitorowania postępów w realizacji programu, elastycznego podejścia i gotowości do modyfikowania strategii w razie potrzeby. Przez skoncentrowanie się na mocnych stronach, dzięki korektom i ciągłemu doskonaleniu, projekt może osiągnąć sukces, przyciągnąć szeroką publiczność oraz zaangażować różnorodne grupy społeczne w realizację wydarzeń ESK.

MARKETING I KOMUNIKACJA

P 34 Proszę przedstawić zarys zamierzonej strategii marketingowej i komunikacyjnej miasta na rok Europejskiej Stolicy Kultury.

Strategia marketingowa Rzeszowa będzie się opierać na spójnym, a jednocześnie unikatowym obrazie miasta jako ESK 2029. Wizerunek Rzeszowa będzie nawiązywał do hasła promocyjnego „Rzeszów – stolica innowacji”.

Strategia komunikacji z publicznością uwzględniać będzie aktualne i przyszłe trendy marketingowe oraz zrozumienie różnorodnych grup odbiorców, w tym zarówno lokalnych i regionalnych, jak i krajowych oraz międzynarodowych. Wykorzystane zostaną zrównoważone ekologicznie instrumenty marketingowe.

Międzynarodowy charakter wydarzenia odda hasło przewodnie MOVING MAP, które mówi o nowej sytuacji geopolitycznej miasta oraz regionu i niewątpliwie ważnej roli, jaką Rzeszów odgrywa w obliczu konfliktu w Ukrainie. System identyfikacji wizualnej wesprze wpisane w program ESK'29 oddziaływanie, którego efektem ma być swoiste poruszenie (serc) mieszkańców i turystów.

Nasze kluczowe wartości – czyli MOVE TO CHANGE, KIND TO PACT, INNOVATION, FREEDOM, BALANCE – będą determinowały proces dochodzenia do ESK 2029 (P 4). Wokół nich każdy rok, począwszy od 2024, będzie komunikować swoje hasło przewodnie – dla działań, które będą inicjowane, dla wydarzeń i eventów, które będą organizowane.

Nasza komunikacja będzie:

- A Inkluzywna – dostępna dla każdego odbiorcy, z uwzględnieniem wszelkich typów wykluczeń;
- B Czytelna i spójna – wzmacniająca przekaz emocjonalny, angażująca, a przy tym ułatwiająca poruszanie się w natłoku informacji;
- C Dopasowana do odbiorcy m.in. w wymiarach językowym, kanałów i sposobu komunikacji, uwzględniająca indywidualne preferencje również poprzez zastosowania aplikacji Bon Kultury;
- D Dwukierunkowa i bezpośrednia – tak aby odbiorcy mogli komunikować się z zarządzającymi ESK i czynnie, partycypacyjnie wpływać na kształt programu;
- E Zwinną i aktualną – realizowaną „z góry”, uwzględniającą informacje zwrotne od odbiorców i modyfikowaną w oparciu o monitorowanie efektów przekazów.

Kanały komunikacji określimy wykorzystując współczesne trendy digitalowe

Behawioralne (mobile-first), komunikacyjne (short video, semi-live, live-streaming, dominacja wideo) i wpływu (influencer marketing, user generated content).

W trendy wpływu wpisuje się np. „Bon Kultury”. To aplikacja mobilna dedykowana publiczności ESK, którą będziemy rozwijać w związku z programowym rokiem. Będzie zawierała wiele funkcjonalności, które mogą być przydatne dla uczestników wydarzeń kulturalnych w Rzeszowie – zarówno widzów, jak i organizatorów.

Światowe media o Rzeszowie

Media, które przybyły, aby relacjonować wojnę, z czasem zaczęły również interesować się miejscem, w którym ofiary wojny znalazły schronienie, i ludźmi, którzy udzielili im pomocy. Artykuły o Rzeszowie ukazywały się m.in. w „Washington Post”, „New York Times”, „Bloomberg”, „Berliner Zeitung”, „Deutsche Welle”, „Le Figaro”, „Le Monde”, CNN, BBC, NBC, ABC, ARD, ZDF, NHK i w wielu innych.

Z myślą o roku ESK zostanie przygotowana specjalna linia gadżetów miejskich. Będą to materiały noszące logo „Rzeszów – ESK 2029”, a jednocześnie promujące postawy proecologiczne, które wyrażają się w koncepcjach: REduce, REuse, REcycle.

Pragniemy szerzyć przekonanie o zasadności podejścia partycypacyjnego, wyrażającego się w powiedzeniu: „Jesteś częścią tego spektaklu, twórcą i bądź z nami”. Szerokie angażowanie mieszkańców, poprzez oddawanie im przestrzeni miejskiej na tworzenie autorskich widowisk, działa niczym marketing szeptany. To oni, jako autorzy wydarzeń, zaproszą do udziału w nich swoich znajomych i krewnych, a ci rozpropagują informacje o eventach szerzej.

Podobną rolę będą pełnić wolontariusze. Musimy angażować społeczeństwo w działania związane z programem ESK w Rzeszowie. Wykorzystamy tutaj doświadczenie Estrady Rzeszowskiej, przy której od lat działa Akademia Wolontariatu.

Musimy uruchamiać kampanie marketingowe w oparciu o partnerstwa międzynarodowe, czyli miasta współpracujące z Rzeszowem w ramach programu ESK oraz instytucje i organizacje, których Rzeszów jest członkiem, takie jak Eurocities, ECoD, ICORN.

P35 Jak miasto zamierza podkreślić, że Europejska Stolica Kultury jest działaniem Unii Europejskiej?

Projekt SYMBOLE WOLNOŚCI: Świętujemy Wolność i Jedność Europejską

Począwszy od roku 2024 Dzień Unii Europejskiej, przypadający na 9 maja, będzie obchodzony w ramach projektu SYMBOLE WOLNOŚCI. Kulminacją tego przedsięwzięcia nastąpi w 2029 roku Głęboko zakorzeniony w wartościach wolności, jedności i demokracji, projekt wzniesie się ponad artystyczne interpretacje, łącząc społeczność rzeszowską i europejską w dynamiczną sieć interakcji. Będzie obejmował realizację eksperymentalnych wydarzeń i performance artystyczne. W swoim głębokim przesłaniu uwypatni różnorodność artystycznych interpretacji symboli związanych z unijnymi wartościami. Dyskusje, wystawy i interaktywne działania zachęcą mieszkańców do otwartej debaty na temat wartości tworzących naszą europejską tożsamość.

Nasz projekt ma uhonorować długą drogę, którą przebyliśmy, aby osiągnąć wolność. Jest to wyraz naszego zaangażowania w ciągły proces ochrony praw człowieka i zasad demokracji.

Wybrane działania w latach 2024–2029:

- A Wystawy plastyczne prezentujące twórczość artystów z krajów europejskich;
- B Koncerty i przedstawienia muzyczne, które w emocjonalny sposób wyrażą ducha wolności i jedności;
- C Organizacja debat i paneli dyskusyjnych, podczas których uczestnicy będą dyskutować na tematy związane z wartościami UE;
- D Organizacja warsztatów dla dzieci, młodzieży i dorosłych, które umożliwią uczestnikom wyrażenie swoich opinii na temat pojęcia wolności;
- E Wprowadzenie działań angażujących społeczność, jak: tworzenie murali, organizowanie akcji ulicznych o tematyce wolności i praw człowieka;
- F Festiwale i „targi wolności” umożliwiające odbiorcom doświadczenie różnorodności kulturowej w imię wolności i jedności;
- G Organizacja pokazów filmowych prezentujących historię filmów zwiększających świadomość znaczenia wolności, demokracji i wartości UE;
- H Wprowadzenie do szkół programów edukacyjnych promujących symbole związane z wartościami UE;
- I Organizacja wydarzeń typu flashmob czy instalacji interaktywnych, które zachęcą społeczność do refleksji nad pojęciem wolności;
- J Współpraca z lokalnymi artystami i społecznościami przy tworzeniu projektów artystycznych.

Co projekt przyniesie Europie?

Podkreśli znaczenie wartości demokratycznych i wolnościowych w Europie, zintegruje ludzi, narody i kultury, wzmacniając poczucie jedności w Europie. Podniesie także świadomość społeczeństwa w zakresie pojęć demokracji, praw człowieka i wolności, może być źródłem inspiracji do podejmowania działań społecznych, zwiększania zaangażowania

społecznego w inicjatywy demokratyczne oraz przeciwdziałania przypadkom łamania praw człowieka.

Co my zaczerpniami od Europy?

Rozwiniemy i pogłębimy współpracę z partnerami z innych krajów Europy, dzięki której lepiej zrozumiemy znaczenie symboli i wartości europejskich / unijnych, a także zyskamy nowe wzorce i impulsy do rozwoju naszego sektora kulturalnego.

Prezydencja Polski w Unii Europejskiej

W pierwszej połowie 2025 roku Rzeszów jako miasto polskie będzie współrealizować cele przypisane krajom sprawującym prezydencję w Radzie UE. W tym okresie miasto zainicjuje szereg wydarzeń artystycznych, kulturalnych i edukacyjnych, które będą podkreślać polskie dziedzictwo.

Obchody 25-lecia Polski w Unii Europejskiej

1 maja 2029 roku Rzeszów będzie obchodził 25. rocznicę przystąpienia Polski do UE. Do udziału w tej uroczystości i zaprezentowania swojego dziedzictwa kulturowego miasto zaprosi przedstawicieli innych krajów, które w tym samym czasie przystąpiły do UE.

Współpraca z miastami partnerskimi z UE oraz miastami z tytułem ESK

Za sprawą tej współpracy miasto wzmocni swoją pozycję jako ośrodek kultury i sztuki w Europie, promując jednocześnie otwartość na różnorodność kulturową i integrację europejską.

Inicjatywa ESK to forum dyskusji o najpilniejszych wyzwaniach społecznych i środowiskowych w Europie. Migracje i zmiany klimatyczne to obszary problemowe, którymi muszą się zająć decydenci.

Postrzegamy sztukę jako język, który ułatwia dyskusję i potrafi skłonić do natychmiastowych działań.

Kryzys klimatyczny wymaga podjęcia bezprecedensowych działań powstrzymujących degradację środowiska naturalnego. Europa znalazła się w centrum uwagi, ponieważ postawiła sobie ambitny cel, jakim jest spełnienie wymogów neutralności klimatycznej do 2030 roku. 53 miasta, w tym Rzeszów, prowadzą programy pilotażowe. Program Pilot Cities ma na celu wypracowanie nowego podejścia, które zaangażuje obywateli i interesariuszy w podjęcie konkretnych działań i skłoni kapitał do ich finansowania. Nasza społeczność jest mocno zaangażowana w proces NetZeroCities. Akcentujemy potrzebę zmiany naszych nawyków i stylu życia w miarę narastania kryzysu klimatycznego, przybliżając sztukę do natury na Festiwalu „Wschód Kultury”, którego elementy warsztatowe promują bardziej zrównoważone miasto i gospodarkę obiegu zamkniętego.

Wierzimy, że nowa równowaga między obszarami wiejskimi i miejskimi, naturalnymi i kulturowymi będzie coraz ważniejsza w rodzinie ESK i nie możemy się doczekać dalszego odkrywania produkcji żywności, gastronomii, zrównoważonej turystyki, miejskich terenów zielonych, wspólnie z otaczającymi nas gminami i partnerami w Europie.

Rzeszów, 200-tysięczne miasto, w szczycie procesu uchodźczego wywołanego przez agresję Rosji na Ukrainę gościł 100 tysięcy osób szukających schronienia przed wojną. Ta oraz inne sytuacje kryzysowe, od Afryki po Afganistan, spowodowały, że liczba osób przemieszczonych z powodu wojny, przemocy, prześladowań i łamania praw człowieka przekroczyła dramatyczny poziom 100 milionów.

Integracja współczesnych społeczeństw musi uwzględniać filary inne niż tradycyjnie rozumiane pochodzenie etniczne, nie mówiąc już o więzach krwi. Otwartość, inkluzywność i akceptacja, wspomniane już w niniejszym wniosku, to wartości, które stanowią kulturowy fundament społeczeństw przyszłości. Europa tak uważa i podzielamy jej punkt widzenia.

Demokracja, praworządność i poruszona mapa Europy

Upadek socjalizmu państwowego przyniósł liberalizację życia publicznego, demokratyzację polityki i likwidację gospodarek centralnie sterowanych. Nie ma wątpliwości, że ta bolesna dla całego społeczeństwa transformacja nigdy nie przebiegała harmonijnie. Pomimo związanych z nią problemów wielu krajom Europy Środkowej, również krajom bałtyckim, udało się zbudować solidne podstawy liberalnej demokracji. Jednak w kolejnych latach polityka zaczęła schodzić z obranego kursu. Dlatego kultura postrzegana jest przez nas jako narzędzie, które pomoże stoczyć bitwę o demokrację XXI wieku, rozumianą jako wieloetapowy festiwal partycypacyjny, oddolny, kierowany przez społeczność, postrzegający i uznający miasto z jego bezpośrednim wpływem na codzienne życie mieszkańców.

Chcemy zmapować wpływ mobilności Europejczyków na integrację europejską, zapraszając byłych wolontariuszy z UE, aby wymieniali się swoimi doświadczeniami na temat tego, jak mobilność w UE zmieniła ich życie i spojrzenie na świat.

Przemysł czasu wolnego: ich wkład w gospodarkę, zatrudnienie i innowacje

Aby przewodzić regionom przemysłowym w dywersyfikacji gospodarki i zbliżeniu się do sektora kreatywnego, chcemy stworzyć transgraniczną platformę, która łączy sztukę i technologię. Projekt umożliwi artystom korzystanie z najnowocześniejszych technologii,

a inżynierów zaangażuje do pracy na rzecz rozwiązywania najpilniejszych problemów naszego społeczeństwa.

Młodzi uczestnikami i współtwórcami

Poprzez nasz program kulturalny czynimy młodych ludzi uczestnikami i współtwórcami. Będą tworzyć murale, wybierać i uczestniczyć w wydarzeniach, pełniąc role kuratorów treści niektórych z nich. Chcemy stworzyć dla nich nową, europejską, zorientowaną na przyszłość atmosferę, która pozwoli im myśleć i poruszać. Dzięki programom rezydentycznym damy młodym twórcom z całej Europy, zwłaszcza z innych miast ESK, możliwość spotkania się i wspólnego poruszenia mapą Europy. Damy naszym młodym obywatelom więcej okazji do odwiedzenia czy zaangażowania się w międzynarodowe projekty.

Technologie. Nowe perspektywy

Ze względu na dynamikę rozwoju technologii, zarówno człowieka, jak i środowisko naturalne poddaje się ciągłej presji adaptacyjnej, która w takiej skali nie istniała nigdy na Ziemi. Musimy odpowiedzieć sobie na pytanie o to, czy środowisko techniczne przejmie przestrzeń środowiska naturalnego i żyjącego w nim człowieka, prowadząc do dramatycznych zmian racjonalizacji, standaryzacji, a następnie mechanizacji całego świata. Czy odpowiedzią na ten proces może być kultura. Mamy na uwadze, że kultura oraz sektor audiowizualny to obszary wrażliwe pod względem wykorzystania AI i powiązanych z nią technologii, ponieważ mogą mieć wpływ na zasadnicze aspekty podstawowych praw i wartości naszego społeczeństwa. Jednocześnie, za pośrednictwem takich wydarzeń, jak Festiwal „Tony” będziemy chcieli wykorzystać narzędzia takie jak AI do kreowania procesu twórczego.

Międzynarodowa sieć

Nasze partnerstwo to ponad 100 potwierdzonych międzynarodowych partnerów wśród artystów i grup artystycznych, instytucji, organizacji pozarządowych, miast, Europejskich Stolic Kultury oraz kandydatów do tytułu. Będziemy angażować się w różne formy i różne poziomy współpracy.

Przykłady przedsięwzięć artystycznych

Do naszego flagowego projektu „Wschód Kultury” zostaną włączone międzynarodowe kolektywy. W ramach Międzynarodowego Festiwalu Sztuk TRANS / MISJE do współpracy zaproszone zostaną instytucje kultury i artyści z dwunastu państw zrzeszonych w gospodarczo-politycznej inicjatywie Trójmorza. Prace na organizowane przez nas wystawy wypożyczymy z różnych europejskich galerii i muzeów (Wenecja, Lugano, Paryż) i będziemy współpracować z ich kuratorami. W tworzonych przez nas parkach kieszonkowych, noszących nazwy miast partnerskich, prezentować będziemy instalacje artystów z tychże miast. Przez ponad miesiąc, w ramach Muzycznego Festiwalu w Łańcucie, koncertować będą najwięksi artyści muzyki klasycznej w Europie i na świecie.

Europejskość to:

- A Jedność w różnorodności wobec kryzysu migracyjnego i integracji z uchodźcami;
- B Spojrzenie na Europę przez pryzmat jej regionów peryferyjnych, przełamanie typowego sposobu wyobrażania Europy poprzez odniesienie do centrum;
- C Dostrzeżenie w tytule „Miasta Ratownika” symbolu pomocy, dialogu i pokojowego współistnienia różnych tożsamości i wartości.

Miasta Partnerskie, które udzieliły wsparcia

Rzeszów prowadzi aktywnie współpracę z 18 miastami partnerskimi z całego świata: m.in. Bielefeld (DE), Klagenfurt (AT), Koszyce (SK), Lwów (UA), Satu Mare (RO) czy Split (HR). Wszystkie te miasta formalnie poparły kandydaturę Rzeszowa w aplikacji o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. Dzięki temu możemy podkreślić swoją przynależność do Unii Europejskiej oraz współpracę z miastami partnerskimi poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, które będą miały charakter transgraniczny i będą łączyły kulturę polską z kulturą krajów miast partnerskich, promując jednocześnie różnorodność kulturową w Europie.

Nawiązaliśmy również współpracę ze szwedzkimi miastami, które kandydują o tytuł drugiej Europejskiej Stolicy Kultury w 2029 roku (Uppsala i Kiruna).

W Rzeszowie swoje siedziby ma wiele międzynarodowych korporacji. Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami i wykorzystanie ich kanałów komunikacji z innymi krajami mogą przyczynić się do zwiększenia zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi ESK 2029 wśród ich zagranicznych partnerów, a także do pozyskania sponsorów dla poszczególnych wydarzeń.

Aby umożliwić nieskrępowaną wymianę myśli, zapewnimy różnorodność językową – zarówno w materiałach drukowanych (program festiwalowy), jak i online (strona internetowa, newsletter, aplikacja ESK 2029).

Ponieważ internet nie zna granic międzypaństwowych, wykorzystamy reklamę online i media społecznościowe do promocji działań kulturalnych prowadzonych przez Rzeszów oraz jego partnerów z krajów Unii Europejskiej. W ten sposób dotrzemy do szerszej publiczności i podkreślimy rolę Rzeszowa i Polski w promowaniu kultury w Europie.

Możliwość realizacji

P36 Potwierdź i przedstaw dowody na szerokie i silne poparcie polityczne i trwałe zaangażowanie odpowiednich władz lokalnych, regionalnych i krajowych.

Całe spektrum polityczne i gospodarcze Rzeszowa i woj. podkarpackiego połączyło siły, aby wdrożyć projekt ESK.

Członkowie Rady Miasta Rzeszowa jako pierwsi poparli kandydaturę miasta (uchwała podjęta 28 marca 2023). Decyzję o udziale Rzeszowa w konkursie ESK 2029 podjęły wspólnie władze miasta oraz samorząd reprezentowany przez marszałka województwa podkarpackiego. Wsparcie zadeklarowali: Wojewoda Podkarpacki, Starosta Powiatu Rzeszowskiego oraz władze ościennych miast i gmin – członkowie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego / ROF (P02).

Rzeszów poparli posłowie do Parlamentu Europejskiego wybrani w województwie podkarpackim, a w Polsce – posłowie na Sejm i senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej.

W przypadku uzyskania przez Rzeszów tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2029 bezwarunkowego wsparcia udzieli także polski rząd, za pośrednictwem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

P37 Potwierdź i przedstaw dowody na to, że miasto ma lub będzie mieć odpowiednią i opłacalną infrastrukturę do organizacji tytułu. Odpowiedz na pytania:

Wyjaśnij pokrótce, w jaki sposób działanie Europejska Stolica Kultury wykorzysta i rozwine miejską infrastrukturę kulturalną. Podstawą punktu będzie opracowana mapa z infrastrukturą, która będzie wykorzystywana na cele ESK (P38).

Mieć nie znaczy mieć dosyć

Dynamicznie rozwijający się Rzeszów zapełnił się nowymi obiektami branży wysokich technologii, mieszkaniowymi oraz usługowymi. Kultura była, jest i będzie dostępna i tworzona w gęstej sieci instytucji kultury. Nie ma powodów do wstydu. Pod względem liczby instytucji kultury Rzeszów sytuuje się na 3. miejscu wśród miast wojewódzkich: za stolicą, Warszawą, i Europejskim Miastem Kultury – Krakowem. Twórczość artystyczna ma swoje miejsca do kreacji. Dostęp do nich w zasobach infrastruktury miasta jest dobry.

Miasto i region (samorządowe Województwo Podkarpackie) posiadają znaczącą infrastrukturę kubaturową i przestrzeń dla kultury, sprawdzoną podczas dotychczasowej organizacji wydarzeń o charakterze masowym i międzynarodowym. Posiadane zasoby (setki tysięcy metrażu, w tym zadaszone) podlegają też stałej rewaloryzacji, pozwalając na lepsze skalowanie i jakość świadczenia usług kulturalnych. Oto główne dostępne obiekty:

A Zarządzane przez miasto: BWA, Muzeum Dobranocek, Estrada Rzeszowska (w tym Rzeszowskie Piwnice), Teatr „Maska”, Rzeszowski Dom Kultury (oraz jej oddziały w całym mieście), Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie (prowadzona z Województwem Podkarpackim), Młodzieżowy Dom Kultury (miasto i Województwo Podkarpackie partnerami), hale widowiskowo-sportowe i ekstraklasowe stadiony miejskie (jeden kontraktowany, dostępny do końca 2026), parki, skwery i bulwary (przysposobione do organizacji dużych imprez plenerowych);

B Zarządzane przez partnera – samorząd województwa podkarpackiego: Teatr im. Wandy Siemaszkowej, Filharmonia Podkarpacka, Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie (w tym Podkarpackie Centrum Nauki „Łukasiewicz” w Jasionce), Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, także komplementarne, związane z realizacją programu: Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Muzeum – Zamek w Łańcucie, Muzeum Kresów w Lubaczowie, Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu, Centrum Kulturalne w Przemyślu, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemyślu, Muzeum Podkarpackie w Krośnie, Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, Arboretum i Zakład Fizjografii w Boleszycach, również G2A Arena Centrum Wystawienniczo-Kongresowe Województwa Podkarpackiego.

Do tego skorzystamy z istniejących zasobów pozostałych partnerów samorządowych ze Stowarzyszenia ROF, którzy posiadają sprawdzoną infrastrukturę kulturalną. Jednak to wszystko absolutnie nie jest wystarczające, zwłaszcza w obliczu aspiracji miasta i zmiany

wizji rozwoju. Dlatego przestrzeń dla kultury zostanie rozbudowana poprzez realizację projektów wskazanych poniżej (P 38).

Jakie są atuty miasta w zakresie dostępności (transport regionalny, krajowy i międzynarodowy)?

Miasto Rzeszów, położone w strategicznych korytarzach transportowych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, korzysta z dostępu do infrastruktury transeuropejskiej sieci TEN-T. W obrębie województwa podkarpackiego Rzeszów może poszczycić się przebiegiem autostrady A4, drogi ekspresowej S19, drogi ekspresowej S74 oraz kilku linii kolejowych o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Linie kolejowe 91, 25, 68, 74, 78, 612 i 613 – część tej sieci – umożliwiają sprawny przepływ towarów i pasażerów. Miasto może pochwalić się międzynarodowym Portem Lotniczym „Rzeszów-Jasionka”, który należy do sieci TEN-T i pełni rolę ważnego węzła komunikacyjnego.

Wśród licznych arterii komunikacyjnych szczególne znaczenie mają autostrada A4 i droga ekspresowa S19, które przebiegają w bezpośrednim sąsiedztwie miasta, a także trzy drogi krajowe przecinające miasto (19, 94, 97). Te strategiczne szlaki, będące częścią sieci TEN-T, ułatwiają szybką i skuteczną wymianę handlową i kulturalną.

Jeden z kluczowych punktów w infrastrukturze komunikacyjnej Rzeszowa stanowi międzynarodowy Port Lotniczy „Rzeszów-Jasionka”, 14 km od centrum miasta. Port ten, będący częścią sieci TEN-T, umożliwia bezpośrednie połączenia z wieloma krajami i regionami, otwierając drzwi do świata i sprzyjając rozwojowi gospodarczemu miasta.

Transport publiczny to priorytet. Rzeszów posiada rozbudowaną sieć komunikacji miejskiej, opartą na licznych liniach autobusowych. System obejmuje 221 autobusów, obsługujących 60 linii, w tym nocne i do specjalnych stref ekonomicznych. W mieście i okolicach znajduje się 666 przystanków autobusowych, z wiatami dla większego komfortu pasażerów. Ponadto dobrze rozwinięta sieć komunikacji podmiejskiej i regionalnej, a także możliwość podróży koleją regionalną na trasach wschód-zachód i północ-południe. Wypożyczalnie samochodów i usługi operatorów hulajnóg, rowerów i skuterów elektrycznych, wraz z mocno rozbudowaną infrastrukturą ścieżek pieszo-rowerowych, to dodatkowy, alternatywny ciąg komunikacyjny dla mieszkańców i turystów.

Jaka jest chłonność miasta pod względem bazy noclegowej turystów?

Rzeszów jest miastem o rozwijającej się funkcji turystycznej. Jest ośrodkiem krajoznawczym, ale również ośrodkiem turystyki sentymentalnej oraz turystyki biznesowej. Na rozwój funkcji turystycznej Rzeszowa wpływają walory turystyczne miasta i okolic, jak również rozwijające się zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne. Istotna dla rozwoju turystyki jest także rola Rzeszowa jako węzła komunikacyjnego. Miasto, razem z regionem, prowadzi aktywne działania o charakterze promocyjnym walorów i produktów turystycznych. Jest w partnerskich relacjach z przedsiębiorcami z sektora turystycznego. Rolą samorządu miasta jest zapewnianie coraz większej atrakcyjności turystycznej Rzeszowa i wskazywanie wartości tej destynacji. Dla programu ESK 2029 jest to jeden z celów strategicznych. Inwestycje o charakterze usługowo-turystycznym podejmuje biznes, analizując i dostrzegając potencjał ze względu na walory i ofertę miasta. W zamierzeniach hotelarzy jest budowa nowych hoteli oraz – często w bezpośrednim otoczeniu miasta (natura) – ośrodków wypoczynkowych i konferencyjnych. Obserwowanym zjawiskiem jest stopniowa adaptacja na cele turystyki obiektów zabytkowych.

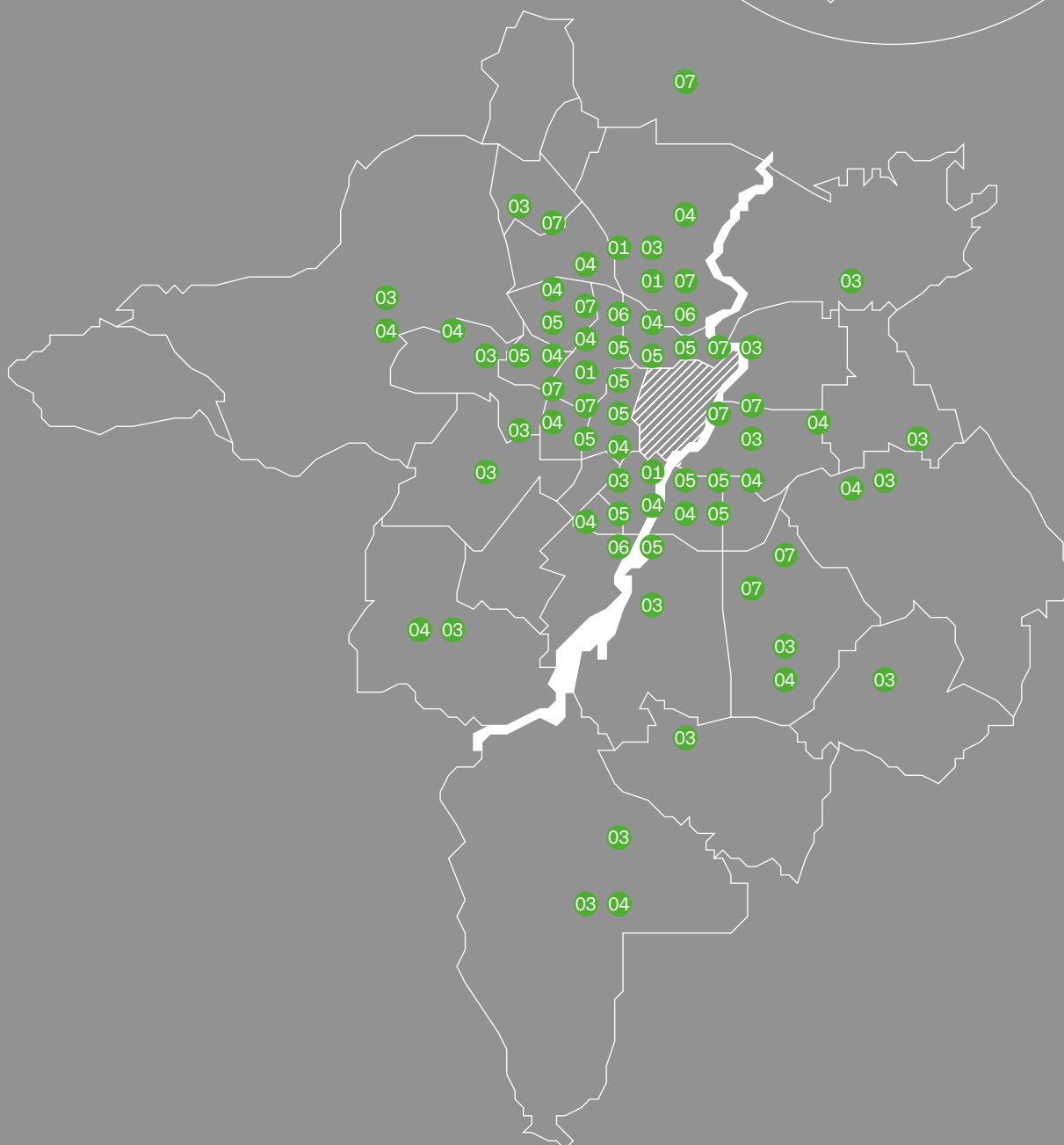
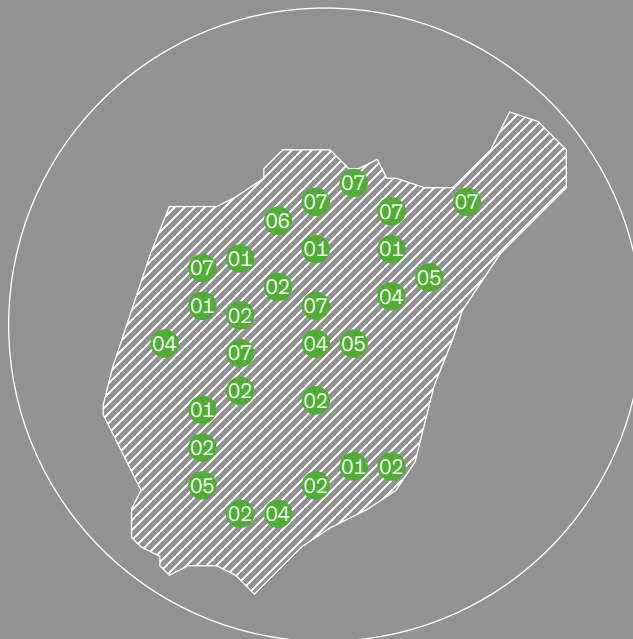
W Rzeszowie funkcjonuje 27 skategoryzowanych obiektów hotelarskich (12 ***, 8 ****, 1 *****), oferujących gościom 1857 miejsc noclegowych. Wśród hoteli międzynarodowych sieci hotelarskich wymienić można: B&B Hotel Rzeszów, Hilton Garden Inn, Holiday Inn Express przy Porcie Lotniczym „Rzeszów-Jasionka”. Wobec bardzo dużego zainteresowania naszym miastem ze strony inwestorów branży hotelarskiej przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat w Rzeszowie i jego otoczeniu powstaną nowe obiekty i liczba miejsc noclegowych znacząco wzrośnie – a ewentualne uzyskanie przez Rzeszów tytułu Europejskiej Stolicy Kultury tylko ten trend wzmocni i przyspieszy proces inwestycyjny.

Łącznie z innymi obiektami hotelowymi i turystycznymi w Rzeszowie obecnie dostępnych jest 3800 miejsc noclegowych. Kolejnych kilkaset miejsc dostępnych jest w ponad 200 obiektach udostępnianych w ramach usług Airbnb.

Ponieważ Rzeszów to bardzo duży ośrodek edukacyjny (w tym akademicki), dzięki współpracy z uczelniami, sprawnemu zarządzaniu edukacyjną infrastrukturą miejską oraz doświadczeniom w kwaterowaniu uczestników festiwali w domach studenckich i internatach rzeszowskich szkół średnich, dostępnych może być ponad 5650 dodatkowych miejsc noclegowych. Co więcej, po doświadczeniach z kwaterowaniem uchodźców można wskazać, że przy zaangażowaniu mieszkańców (idea host family) i przyjmowaniu gości ESK na prywatnych kwaterach można się spodziewać kolejnych kilkuset do kilku tysięcy miejsc. Jednocześnie przełoży się to na promowanie polskiej kultury i lokalnych tradycji, a każda rodzina goszcząca pozna obyczaje i kulturę innych narodów.

Wskazując docelową bazę noclegową i powiązaną gastronomiczną, uwzględniając powyższe i doskonałą dostępność komunikacyjną Rzeszowa (w tym bazę noclegową i gastronomiczną w promieniu 170 km od centrum miasta – czasowo do 90 minut podróży), należy wskazać, że (wg szacunkowej oceny z roku 2023) potencjał noclegowy regionu i części regionów ościennych można oszacować na poziomie ponad 120 000 miejsc noclegowych (w znacznej części w skategoryzowanych obiektach hotelarskich i turystycznych).

Jeśli chodzi o infrastrukturę kulturalną, miejską oraz turystyczną – jakie projekty (w tym także projekty renowacji) planuje przeprowadzić Wasze miasto, od chwili obecnej do roku tytułu, w związku z działaniem Europejska Stolica Kultury?

POZ.	GRUPA INSTYTUCJI	JEDNOSTKI
01	Komunalne instytucje kulturalne	Biuro Wystaw Artystycznych, Estrada Rzeszowska, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa, Galeria Miejska Zespołu Szkół Plastycznych, Kino „Zorza”, Młodzieżowy Dom Kultury, Muzeum Dobranocek ze zbiorów Wojciecha Jamy, Rzeszowski Dom Kultury, Rzeszowskie Piwnice. Interaktywna Instytucja Kultury, Teatr „Maska”
02	Instytucje kulturalne podległe samorządowi województwa	Filharmonia Podkarpacka, Teatr im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie, Szajna Galeria, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Etnograficzne w Rzeszowie, Muzeum Historii Miasta Rzeszowa, Wojewódzki Dom Kultury
03	Rzeszowski Dom Kultury (RDK) – filie osiedlowe	RDK Filia „Biała”, RDK Filia „Budziwój”, RDK Filia „Country”, RDK Filia „Dąbrowskiego”, RDK Filia „Drabinianka”, RDK Filia „Krynicka”, RDK Filia „Matysówka”, RDK Filia „Mieszka I” RDK Filia „Miłocin”, RDK Filia „Pobitno”, RDK Filia „Przybyszówka”, RDK Filia „Słocina”, RDK Filia „Staromieście”, RDK Filia „Staroniwa”, RDK Filia „Widokowa”, RDK Filia „Wilkowyja”, RDK Filia „Zalesie”, RDK Filia „Załęże”, RDK Filia „Zwięczyca”
04	Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie (WiMBP) – filie oraz inne jednostki organizacyjne	WiMBP Filia nr 1, WiMBP Filia nr 2, WiMBP Filia nr 3, WiMBP Filia nr 4, WiMBP Filia nr 5, WiMBP Filia nr 6, WiMBP Filia nr 7, WiMBP Filia nr 8, WiMBP Filia nr 9, WiMBP Filia nr 10, WiMBP Filia nr 11, WiMBP Filia nr 12, WiMBP Filia nr 13, WiMBP Filia nr 15, WiMBP Filia nr 16, WiMBP Filia nr 17, WiMBP Filia nr 18, WiMBP Filia nr 20, WiMBP Wypożyczalnia Muzyczna, WiMBP Oddział dla Dzieci i Młodzieży, WiMBP Wypożyczalnia Główna, WiMBP Czytelnia Główna
05	Inne instytucje	Biblioteka Główna Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, Biblioteka Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego, Biblioteka Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Dom Kultury „Tysiąclecia” RSM, Instytut Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, Muzeum Diecezjalne, Muzeum łośnictwa, Muzeum Techniki i Militariów, Osiedlowy Dom Kultury „Akwarium” Rzeszowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej (RSM), Osiedlowy Dom Kultury „Karton” RSM, Osiedlowy Dom Kultury „Krak” RSM, Osiedlowy Klub Kultury „Gwarek” RSM, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rzeszowie, Spółdzielczy Osiedlowy Dom Kultury „Nowe Miasto”
06	Obiekty nowo projektowane	Aula Miejska, Biblioteka „Nowa”, Muzeum Dobranocek i Narracji, Nowa Scena Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie
07	Obiekty i obszary przeznaczone do adaptacji, rewitalizacji oraz transformacji	Bazylika oo. Bernardynów, Centrum Innowacji Miejskich – Urban Lab, Galeria R_Z, Hala Targowa, Kamienica Estrady Rzeszowskiej (Kawiarnia Kulturalna), Kamienice w Rynku nr 11 i 12, Katedra Rzeszowska, Kościół Chrystusa Króla, Kościół Farny (pw. św. Wojciecha i św. Stanisława), Park Kultury i Wypoczynku (Bulwary), Park Papieski, Park Sybiraków, Pomnik Czynu Rewolucyjnego, Regionalne Centrum Sportowo-Widowiskowe im. Jana Strzelczyka, Skwer Centrum Kulturalno-Handlowego „Millenium Hall”, Stara Parowozownia, Synagoga Staromiejska, Zamek Lubomirskich

H 1 H 2 H 3 H 4

V

Jako ktoś, kto uciekł z Ukrainy przed agresją Rosji, odczułam na własnej skórze, co to znaczy stracić dom. Ale Rzeszów pokazał mi, że nawet w trudnych czasach kultura i wartości mogą być tarczą. To miasto, będąc symbolem sukcesu Unii Europejskiej, przyjęło mnie z otwartymi ramionami. Jako Europejska Stolica Kultury w 2029 roku Rzeszów wysłał potężny sygnał do świata, że wartości, które nas łączą, są silniejsze od tych, które nas dzielą. Jestem dumna, że mogę nazywać Rzeszów moim nowym domem.

1

V

Nadja, od roku mieszkanka Rzeszowa

2

V

Jako rzeszowianin od urodzenia [1957] dostrzegam, jak wiele nasze miasto zrobiło, aby zmniejszać negatywny wpływ na środowisko. Doceniam, jak pozytywnie i proekologicznie zmieniła się polityka miasta. Tytuł Europejskiej Stolicy Kultury mógłby pomóc przyspieszyć wspólne wysiłki dla Rzeszowa bardziej zielonego, świadomego ekologicznie, zrównoważonego, neutralnego klimatycznie.

Mirosław Ruszała, członek-założyciel
Stowarzyszenia EKOSKOP i Harcerskiego Klubu
Ekologicznego 21

3

V

Kibicuję Rzeszowowi w jego staraniach o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Jako sportowiec i reprezentant Polski bywałem w wielu miejscach globu i uważam, że możemy światu z całym przekonaniem niejedno zaoferować, także z dziedziny szeroko rozumianej kultury, nie wyłączając kultury fizycznej.

4

V

Liczę też, że jako Europejska Stolica Kultury miasto postara się o to, by wydarzenia kulturalne, które oferuje, i aktywności, które promuje, były dostępne dla wszystkich zainteresowanych, również dla osób z niepełnosprawnościami. Niech nie tylko treść i jakość oferty kulturalnej, ale również miejsca, obiekty kultury w jak największym stopniu zachęcają do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

5

V

Rafał Wilk, nauczyciel akademicki, wielokrotny mistrz olimpijski i świata, zdobywca Pucharów Świata i Europy w handbike'u, żużlowiec, trener żużlowy

Rzeszowska Rada Seniorów w pełni wspiera wszelkie działania zmierzające do uzyskania przez nasze miasto tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2029.

6

Sama pracuję społecznie dużo na rzecz różnych środowisk rzeszowskich seniorów. Mogę z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że są oni aktywni kulturalnie. Często przekazuję im informacje o zbliżających się wydarzeniach kulturalnych

dedykowanym seniorom i wiem, że chętnie w nich uczestniczą.

Tytuł ESK jest szansą na wzbogacenie oferty kulturalnej miasta, znakomicie przyczyni się do jego promocji. Jest również szansą na rozwój szeroko rozumianej kultury lokalnej. Przyczyni się do wzrostu, już dużej, aktywności kulturalnej oraz integracji różnych grup rzeszowskich seniorów.

Danuta Wojnar-Płaza, przewodnicząca Rzeszowskiej Rady Seniorów

Nauka w Rzeszowie daje mi dostęp do różnorodnej sceny kulturalnej. Uważam, że to jest jeden z najlepszych aspektów tego miasta. Z tytułem Europejskiej Stolicy Kultury na pewno otrzymalibyśmy jeszcze więcej szans na poznawanie i doświadczanie różnych form sztuki.

Szymon Pawlak, uczeń IX LO w Rzeszowie

Być może jestem jedynym ambasadorem Rzeszowa, który nigdy nie był w tym mieście! Czy to paradoks, czy jest w tym coś niewłaściwego? To prawda, że fizycznie nigdy nie znalazłem się w Rzeszowie, ale często zaglądam tu przez Google Street View oraz czytam o nim w internecie. Rzeszów był rodzinnym miastem mojego ojca Freda Zinnemanna i wiem, że on często wracał do niego myślami – nawet jeśli publicznie wolał przyznawać się do Wiednia. Dla mnie Rzeszów to miasto, w którym spotykały się kultura polska oraz żydowska, a obie społeczności żyły tu w pokoju przez długie lata. Cieszy mnie, że miasto pamięta o swoim wielokulturowym dziedzictwie i przeszłości, a jednocześnie bardzo mocno myśli o przyszłości. Chciałbym, żeby Rzeszów został Europejską Stolicą Kultury, to miasto zasługuje, żeby lepiej je poznać.

Tim Zinnemann, producent filmowy, fotograf, syn Freda Zinnemanna

Rzeszów jest interesujący, ma dynamikę i potencjał. Albo raczej: może być interesujący. Można i trzeba go na nowo opowiedzieć. Jest jeszcze dużo przestrzeni, w którą można wpisać zupełnie nowe historie.

Można fantazjować o przyszłości. Można też uważnie przyjrzeć się przeszłości i próbować odczytać ją inaczej niż dotychczas. Można zobaczyć Rzeszów jako miasto trochę z boku, trochę na obrzeżu, albo wyznaczyć je jako punkt centralny.

dr. hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR, artystka sztuk wizualnych

Reprezentując mieszkańców mojego miasta Rzeszowa, pragnę z pełnym przekonaniem podkreślić, że fakt ubiegania się o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury traktujemy jako zaszczyt i szansę, której nie chcemy zaprzepaścić. Jako okazję do pokazania europejskiej wspólnoty naszej bogatej kultury, z której jesteśmy dumni. Do uświadomienia Europejczykom, kim naprawdę jesteśmy i jakie dziedzictwo wnosimy. Wierzę, że ESK to nie tylko prestiżowy tytuł, ale także sposobność do twórczego kształtowania rzeczywistości w sytuacji geopolitycznej, w jakiej się znaleźliśmy.

Od czasu brutalnego ataku Federacji Rosyjskiej na Ukrainę wielu sąsiadów zza wschodniej granicy znalazło schronienie w naszym mieście. W szczytowym momencie dwustutysięczny Rzeszów gościł w swoich domach sto tysięcy uchodźców z Ukrainy. Gościmy również wojska NATO, polityków, organizacje pomocowe i korespondentów z całego świata. Wierzę, że ten trudny okres może przerodzić się w czas budowania nowych więzi, wzajemnego zainteresowania naszym dziedzictwem i kulturą, w czas integracji naszych narodów. Wykorzystajmy go do przetrzucania mostów między nami, pomiędzy Ukrainą a zjednoczoną Europą. Realizacja tego ambitnego projektu stawia przed nami wyzwania, ale jestem pewien, że przy wsparciu i z udziałem społeczeństw demokratycznego świata będziemy w stanie im sprostać. Chcemy pokazać, że Rzeszów to miejsce otwarte na różnorodność i współpracę. Będziemy dążyć do zrównoważonego rozwoju, do promowania integracji społecznej oraz do budowania partnerstw kulturalnych z miastami w całej Europie.

Wierzę, że jako Europejska Stolica Kultury Rzeszów stanie się inspiracją dla wielu innych

miast oraz przyczyni się swoją ofertą do wzmocnienia spójności europejskiej wspólnoty i do pełniejszego wyrażenia naszej wspólnej europejskiej tożsamości.

Jestem dumny z mieszkańców mojego miasta i jestem szczęśliwy, że wskazali mnie na swojego prezydenta. Tą aplikacją, którą stworzyliśmy wspólnie z partnerami z bliska i z daleka, manifestujemy swoje poruszenie. Zmieniając miasto i nasze życie, przeciwstawiając się krzywdzie i cierpieniu, ambitnie i twórczo, poprzez kulturę, pokażemy swoją siłę, determinację i wiarę w lepsze jutro.

Konrad Fijołek, Prezydent Miasta Rzeszowa

Słowo końcowe

Równo 40 lat temu ukazała się płyta polskiej grupy Maanam „Nocny patrol”. W jednej z zamieszczonych na niej piosenek znakomita wokalistka zespołu, Kora, śpiewała, że „czeka na wiatr co rozgoni / ciemne skłębione zasłony”. Nawiązywała tym autorskim tekstem do mrocznego okresu w najnowszej historii Polski – stanu wojennego, który reżim komunistyczny wprowadził po to, aby powściągnąć wolnościowe dążenia społeczeństwa.

Geopolityczne i społeczno-kulturowe niebo nad Europą znów zasnuły ciemne chmury. Mapa kontynentu pod nimi uległa poruszeniu, drga, zmieniając los wielu mieszkańców – tych migrujących i tych osiadłych. Nowa sytuacja domaga się od nas – gospodarzy, którzy otworzyli drzwi, przyjmując szukających schronienia – konfrontacji z wyzwaniami, których przez lata nie doświadczyliśmy. Przynajmniej nie w takiej skali. Porusza naszą pamięć, oddziałuje na sieć naszych relacji, potrząsa obrazem otaczającej nas rzeczywistości, nie pozostając bez wpływu na emocje wszystkich jej uczestników.

My, rzeszowianie, nie czujemy się nią obezwładnieni jak miliony Polaków na początku lat 80. Zmian, które zaprowadziły w naszym otoczeniu i wiatr najnowszej historii, wieloletnie procesy demograficzne i cywilizacyjne, nie chcemy pozostawiać samym sobie, bez rozumnej odpowiedzi osadzonej na istotnych aksjologicznych fundamentach: wolności, kreatywności, innowacyjności, otwartości na różnorodność, szacunku dla środowiska.

Uważamy, że kultura to medium wyjątkowo sprzyjające realizacji tych wartości, a wraz z ich realizacją – kształtowaniu świata wolnego od zakłamania, uprzedzeń, nienawiści, bezrefleksyjnego naruszania równowagi z otoczeniem – społecznym i przyrodniczym.

Chcemy, aby tytuł ESK pomógł nam w tym ambitnym przedsięwzięciu. Wierzmy, że Europa uzna po latach swój wybór za optymalny i wyrazi swoje zaufanie do nas, parafrazując słowa Wojciecha Kilara, znakomitego polskiego kompozytora i Honorowego Obywatela Miasta Rzeszowa:

Jak to dobrze, „że jest Rzeszów, cudowne polskie miasto!”
Zespół Miasta Rzeszowa

Konrad Fijołek, Mayor of the City of Rzeszów
Krystyna Stachowska, Deputy Mayor of the City of Rzeszów

Steering Committee

Władysław Ortyl, Marshal of the Podkarpackie Province; Konrad Fijołek, Mayor of the City of Rzeszów; Andrzej Dec, Chairman of the Rzeszów City Council; Tomasz Kamiński, Chairman of the Rzeszów Development Club in the Rzeszów City Council; Marcin Fijołek, Chairman of the Law and Justice Club in the Rzeszów City Council; Marcin Deręgowski, Chairman of the Civic Platform Club in the City Council of Rzeszów; Prof. Piotr Koszelnik, Rector of the Rzeszów University of Technology; Prof. Sylwester Czopek, Rector of the University of Rzeszów; Prof. Andrzej Rozmus, Rector of the University of Information Technology and Management in Rzeszów; Prof. Jerzy Posłuszny, Rector of WSPiA Rzeszów University; Ilona Dusza-Rzeszowska, Chairwoman of the Social Council for Culture at the Mayor of Rzeszów

Program Team

Leszek Baran, Olga Brzezińska, Kamil Czyż, Karolina Domagała, Marcin Dziedzic, Katarzyna Dybaś-Galicka, Robert Godek, Aneta Cebula-Hickinbotham, Marzena Kłeczek-Krawiec, Krzysztof Markiel, Klaudia Mazur, Katarzyna Pawlak, Paweł Potyrański, Aleksander Rusin, Agnieszka Ruszak, Janusz Sepioł, Bartłomiej Skubisz, Magdalena Sroka, Krystyna Stachowska, Robert Wróbel, Olga Wysocka, Marzena Furtak-Żebracka

Advisor

Ariane Bieou

Translation

Edyta Więclawska

Graphic Design, Editorial

Aleksander Znosko, Tomasz Pilch, Michał Pac, Błażej Bauer

Typefaces

Basel Grotesk, Basel Grotesk Mono by Chi-Long Trieu (optimo.ch)

Paper

Heaven 400 / 135 gsm from IGEPa

Image Processing Plugin

Color Library (colorlibrary.ch)

Photographers

Sebastian Augustyn, Andrzej Błoński, Grzegorz Bukała, Adam Lampart, Tadeusz Poźniak

Print Production

Drukarnia Know-How, Drukarnia Kolory

Publisher

City of Rzeszów

Authorities supporting the project

Adam Góral, Lili Haber, Mieczysław Janowski, Ewa Leniart, Abp Eugeniusz Popowicz, Bp Jan Wątroba, Oksana Zabużko, Elżbieta Łukacijewska, Stanisław Ożóg, Zdzisław Pupa, Adam Asanov, Aneta Czach, Beata Dencikowska, Łukasz Federkiewicz (Kortez), Mariola Łabno-Flaumenhaft, Krystian Herba, Ralph Kaminski, Eryk Koszela, Viola Krizak, Anna and Leszek Kuchniak, Jan Lubomirski-Lanckoroński, Krystyna Lenkowska, Magda Louis, Dagny Mikoś, Małgorzata Misielak, Pectus (brothers Tomasz, Marek, Mateusz and Maciej Szczepanik), Jadwiga Sawicka, Katarzyna Kubacka-Seweryn, Bartłomiej Skubisz, Magda Skubisz, Justyna Steczkowska, Jarosław Szubrycht, Nikodem Trojnar, Monika Welc, Rafał Wilk, Piotr Dawid Woroniec, Hirek Wrona, Tim Zinnemann

rze2029.pl
facebook.com/Rzeszow.stolica.innowacji
erzeszow.pl
estrada.rzeszow.pl
facebook.com/EstradaRzeszowska